

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – *Економіки бізнесу і контролю*
Кафедра – *Обліку та аудиту*
Ступінь вищої освіти – *другий (магістр)*
Спеціальність – *071 «Облік і оподаткування»*
Освітня програма – *«Облік і аудит»*

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку та аудиту оборотних активів підприємства (на прикладі ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»)»

ШИФР КРМ.ОтаА.1.929-03.1.3

Здобувач: _____ Сарієва Г.І.

Керівник: _____ д.е.н., проф. Мельник Ю.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "12" грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ **Валерій НЕМЧЕНКО**

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки бізнесу і контролю

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувачки

Ганни САРІЄВОЇ

---

1. Тема роботи: ***«Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів підприємства (на прикладі ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»)»***

Затверджена наказом від 01 грудня 2022 р. наказ № 929-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***8 грудня 2023 р.***

3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2020-2021р.р.***

---

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: ***Теоретичні основи обліку та аудиту об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2020-2021 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аудиту об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.***

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) ***таблиць – 31 , рисунків – 4 .***

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2023 р.**

Керівник _____ Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Сарієва Г.І.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	12.08.23 - 20.09.23	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.09.23 - 21.10.23	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.10.23 - 28.11.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.11.23 - 8.12.23	

Здобувач-магістр _____ Сарієва Г.І.

Керівник роботи _____ Мельник Ю.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр _____ Сарієва Г.І.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: **«Організація і методика обліку та аудиту оборотних активів (на прикладі ПрАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»)»**

Метою виконання кваліфікаційної роботи є вирішення актуальних питань забезпечення контролю за господарською діяльністю підприємств в умовах реформування економіки та бухгалтерського обліку відповідно до вимог ринкового середовища; пошук сучасних наукових досягнень у сфері розбудови системи державного регулювання бухгалтерського обліку; вирішення конкретних практичних завдань на прикладі ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів: у першому розділі відображаються теоретичні основи сутності та класифікації оборотних активів підприємства, аспекти фінансового та податкового обліку, методику аудиту оборотних активів.

У другому розділі наведена організація і методика фінансово-економічного аналізу оборотних активів та здійснений аналіз оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

В останньому розділі кваліфікаційної роботи наведені особливості обліку та аудиту оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів», розглянуті організація обліку та облік оборотних активів і практичні аспекти аудиту оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 112 с.
таблиць	- 31
додатків	- 14

ЗМІСТ

С.

ВСТУП.....	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Сутність та класифікація оборотних активів за науковим та практичним підходом.....	8
1.2. Нормативне регулювання обліку оборотних активів	14
1.3. Документування операцій з обліку оборотних активів.....	16
1.4. Аспекти фінансового обліку оборотних активів на підприємстві.....	25
1.5. Податковий облік оборотних активів на підприємстві.....	32
1.6. Методика аудиту оборотних активів на підприємстві.....	41
2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП».....	62
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	62
2.2. Загальний аналіз фінансового стану підприємства.....	65
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....	81
3. ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ У ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».....	91
3.1. Організація обліку на підприємстві.....	91
3.2. Облік оборотних активів на підприємстві.....	93
3.3. Практичні аспекти аудиту оборотних активів на підприємстві.....	97
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113
ДОДАТКИ	120

ВСТУП

Актуальність теми. Стан оборотних активів у сучасних умовах господарювання відіграє важливу роль, оскільки вони формують вагомута найбільш мобільну частку в активах будь-якого суб'єкта господарювання. Тому, здійснюючи свою діяльність в умовах ринкової економіки як суб'єкт підприємницької діяльності, будь-яке підприємство повинно забезпечувати стан своїх оборотних активів на такому рівні, щоб швидко і якісно реагувати на потреби ринку.

Раціональне використання оборотних активів та їх оптимізація є одним з основних завдань будь-якого виробничого підприємства для забезпечення безперервного виробництва за умов інфляційних процесів, кризи, збільшення конкуренції. Це впливає на можливості виконання виробничих планів підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами, забезпечення стійкого фінансового становища й створення умов для подальшого конкурентоспроможного розвитку підприємства [25].

Для функціонування будь-якого підприємства необхідні активи. Активи – це ресурси підприємства (матеріальні цінності, кошти, боргові вимоги та будь-яка інша його власність, відображена в активі бухгалтерського балансу), «використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому» [5,25]. Розрізняють необоротні та оборотні активи. Необоротні активи – це матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать установі і забезпечують її функціонування і термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року [5]. А оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу [34].

В балансі багатьох підприємств оборотні активи (складовими яких є запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та інші) займають велику питому вагу. Це така частина капіталу, що має високу мобільність, стан і раціональне використання якої впливає як на результати господарської діяльності, так і на фінансовий стан підприємства в цілому. Так, нестача оборотних коштів призводить до затримки у забезпеченні товарно-матеріальними цінностями, що призводить до уповільнення

оборотності оборотних коштів; зменшення обсягів продаж за рахунок нестачі запасів товарів тощо. А надлишок оборотних коштів призводить до зростання витрат на зберігання надлишків запасів, фізичного або морального їх старіння, зменшення реальної вартості дебіторської заборгованості і грошових коштів під впливом інфляції та ін. Оборотні активи є важливою частиною активів підприємства, ефективність управління якими впливає на результати діяльності підприємства, тому на нашу думку необхідно провести порівняння окремих аспектів обліку оборотних активів за національними та міжнародними стандартами.

Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з питань обліку оборотних активів, законодавчі та нормативні акти України, дані бухгалтерського обліку, фінансової звітності господарських товариств.

Проблемою дослідження розвитку теорії обліку оборотних займалися такі відомі вітчизняні вчені: Ф.Ф. Бутинецб, С.В. Голова, В.І. Єфіменко, М.І. Горбатко, В.М. Івахненко, М.Р. Лучко, М.В. Кужельний, М.Я. Остап'юк, Є.В. Мних, П.Я. Попович, М.С. Пушкар, В.С. Рудницький, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, І.Д. Фаріон, С.І. Шкарабан та інших. Серед зарубіжних авторів згадані питання розглядалися у наукових працях М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, В.В. Ковальова, М.Н. Крейніної, В.Ф. Палія, Р.С. Сайфуліна, А.Д. Шеремета та інших. Проте, ряд питань щодо методики обліку оборотних активів підприємств вимагає подальших досліджень та розробок.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення методичних і теоретичних аспектів обліку та аудиту оборотних активів підприємства; дослідження і надання оцінки різним напрямкам розвитку проблеми в загально-теоретичному плані і з урахуванням прив'язки сучасного стану, перспектив і розвитку економіки та вимог, які пред'являються до обліку.

Задачами дослідження є: визначення сутності і ролі оборотних активів у діяльності підприємства; розкриття методики аудиту оборотних активів на підприємстві; розгляд особливостей фінансового обліку оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»; проведення поглибленого економічного аналізу оборотних активів та аналіз ефективності їх використання у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»; формування конкретних заходів, які направлені

на удосконалення бухгалтерського обліку і аудиту для ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження роботи є оборотні активи підприємства, а предметом дослідження- облік, фінансовий аналіз та аудит оборотних активів підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі дослідження здійснювалося із застосуванням діалектичного підходу до вивчення стану обліку та аудиту оборотних активів підприємств. В дослідженні використовувались методи індукції – на етапі збору, систематизації і обробки інформації для проведення дослідження; дедукції – у процесі теоретичного осмислення проблеми; аналізу та синтезу – для поєднання різних складових економічних явищ в єдиному процесі.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці напрямів вдосконалення обліку та аудиту оборотних активів на підприємстві.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження даної кваліфікаційної роботи опубліковано у 2 фахових статтях в науковому журналі (у співавторстві), пройшли апробацію на 5 наукових конференціях та 2 наукових роботах у 2020-2023 роках, докладені та апробовані на міжнародному конкурсі «Black Sea Science 2023» (Додаток Х), докладені та апробовані на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Ц), також застосовуються в практичній діяльності підприємства харчової промисловості (довідка про впровадження від 28.01.2023р. №2/27, Додаток Т).

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи становить 112 стор., містить 31 таблицю, 4 рисунки, 14 додатків, список використаних джерел з 81 найменувань.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація оборотних активів за науковим та практичним підходом

В умовах зародження та розгортання економічних взаємодій процес формування стійкої ринкової інфраструктури створює нові вимоги до механізмів створення [25] та використання фінансових ресурсів, включаючи оборотні активи. Для того, щоб процес виготовлення та реалізації продукції був безперебійним, кожен харчовий підприємець повинен мати чітко запроваджений механізм управління оборотними активами, але це нереально без розуміння про сутність цієї категорії. Процес теоретичного вивчення цього поняття дозволяє виявити взаємозв'язки серед найважливіших і найвпливовіших факторів виробничої та господарської діяльності. Тому питання, щодо теоретичного [25] вивчення та визначення сутності «оборотних активів» залишається актуальним.

Оборотні активи є засобами господарюючого суб'єкта, які потрібні підприємству для його функціонування у різних формах діяльності з метою одержання прибутку, а прибуток – є найголовнішою причиною діяльності підприємства. Оборотні активи входять до другого розділу балансу підприємства, який надає користувачам повну та правдиву інформацію про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Основними нормативними документами, що визначають сутність оборотних активів є вітчизняні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [25].

Національне П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає, що оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, не обмежені у використанні, а також інші активи, які призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [5].

На нашу думку, необхідно провести дослідження підходів до визначення поняття «оборотні активи» та їх класифікацію за національними та міжнародними стандартами та за науковим підходом (Додаток А). Здійснене нами дослідження [48, 49, 50, 51, 52] показало, що вітчизняне трактування відповідає міжнародному.

Здійснене нами дослідження [62] показало, що порівняння визначень оборотних активів у вітчизняних та міжнародних нормативних документах можна сказати, що вітчизняне трактування відповідає міжнародному.

За результатами здійсненого нами попереднього дослідження [73] були виділені підходи вчених-науковців щодо визначення сутності поняття «оборотні активи» (Додаток Б).

Наше дослідження підходів до визначення сутності категорії «оборотні активи» та «оборотні кошти» за науковим підходом дозволив виокремити декілька підходів (напрямів) до пояснення сутності поняття «оборотні активи»:

– оборотні активи вважають «сукупністю оборотних фондів та фондів обігу або авансованих у них коштів» науковці Демченко Т. А., Кірейцев Г. Г. [33, 43] – таке визначення, на їх думку, відображає сутність оборотних активів як вартісної категорії, так як «до складу оборотних фондів включаються виробничі запаси, незавершене виробництво, напівфабрикати власного виробництва та витрати майбутніх періодів, а в фонди обігу входить готова продукція, дебіторська заборгованість і грошові кошти» [25]. Але відповідно до МСБО на НСБО категорія оборотних фондів та фондів обігу не використовується, а оборотні активи в сучасній економіці та нормативних джерелах є сукупністю оборотних коштів та засобів обігу або авансованих у них грошових коштів, які розміщено у сфері виробництва та сфері обігу;

– на основі «відокремленої, саме грошової природи оборотних активів», базується [25] визначення вчених Брейлі Р. та Майерса С., Нашкерської Г.В, Зві Боді та Роберт Мертона [22, 59, 21];

– акцентування уваги саме на терміні використання оборотних активів є найпоширенішим підходом в економічній літературі (Бланк І.О. та Слав'юк Р.А.), за яким «трактують оборотні активи як сукупність [25] майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність суб'єкта господарювання і повністю споживаються протягом одного операційного циклу» [20, 70];

– розуміння оборотних активів як натурально-речовинної категорії, тобто як «засобів підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість випущеної продукції» (Ковальов В.В. та Філімоненков О.С. [46, 81]).

Ми поділяємо думку Ковальова В.В. та Філімоненкова О.С, які вважають, що «в умовах уставлених товарно-грошових відносин матеріальні засоби підприємств виражаються не лише в натуральній, а й у вартісній формі. До оборотних активів включаються як матеріальні, так і грошові ресурси», тому ототожнювання їх з грошовими коштами [25] є економічно недоцільним, та думку Бланка І.О. та Слав'юка Р.А, які вважають, що «за економічною сутністю під оборотними активами слід розуміти контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, що можуть використовуватися у виробничому процесі та переносити свою вартість на готову продукцію або можуть бути перетворені на грошові кошти протягом одного операційного циклу» [20, 70].

Між окремими аспектами категорії оборотні активи існує відносно тісний взаємозв'язок. Стабільний фінансовий стан та розвиток підприємства базується на прийнятті прогресивних управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання оборотних активів[17]. Таким чином, термін оборотні активи на сучасному етапі розвитку економічної науки повинен відображати всі чотири аспекти діяльності підприємства, враховувати мету діяльності, економічні умови, особливості функціонування підприємств та роль оборотних активів в процесі відтворення. Обов'язковою умовою функціонування оборотних активів є їх безперервний рух або оборот активів. Управління оборотними активами підприємства [25] не можливо без підходу до їх класифікації в залежності від поставлених завдань управління ними.

Ефективність використання оборотних активів, їх раціональне та економне витрачання є певними ознаками визначення рівня ефективності економічної діяльності підприємства. Класифікація оборотних активів за різними ознаками дозволяє оцінити оборотні активи підприємства для успішного управління ними [25].

На думку проф. Бутинця Ф. Ф., «класифікація елементів відбувається на основі зв'язку між ними, що виражається в їх розміщенні та у певній послідовності визначеної системи щодо окремих загальних принципів. У науковій практиці передбачена певна систематизація знань про той чи інший предмет» [27].

Вітчизняні економісти виділяють різні класифікаційні групи оборотних активів, спираючись, переважно, на міжнародну практику. Найбільш розповсюдженими

класифікаційними ознаками є класифікація оборотних активів залежно від участі в кругообігу, за характером фінансових джерел формування та за видами. Але на сьогоднішній час в економічній літературі немає єдиного підходу до класифікації оборотних активів. Більшість науковців для класифікації оборотних активів використовують однакові ознаки, тому на нашу думку доцільним є узагальнити їх підходи до даного питання, які наведені у додатку Б.

Класифікація оборотних активів, як і активів в цілому, є досить широкою і має безліч ознак. Можна відмітити, що низка авторів [34,56,68,81] класифікують саме матеріальні оборотні активи, до складу [73] яких включають предмети праці (призначені для споживання в ході нормального операційного циклу); готову продукцію; товари [31]. Інші групи науковців класифікують всю сукупність оборотних активів за окремими ознаками: за ступенем ліквідності, за рівнем їх ринкової (можливої) цінності, в залежності від швидкості обігу [18,20,23,35,37,38,39,41,54,53,68,78,81]. Але на думку вчених, найбільш ефективною класифікацією для сучасного управління, організації більш дієвого та ефективного обліку, аналізу, аудиту та менеджменту на підприємстві, управління ризиками, ліквідністю, захищеністю від інфляції, швидкістю обігу та рівнем прибутковості є класифікація оборотних активів, запропонована Доніним Є.О. [34, 49].

Проведений нами аналіз свідчить [73] свідчить, що в економічній літературі відсутня саме комплексна класифікація, яка включає найбільш поширені класифікаційні ознаки. Але розглядається велика кількість різних класифікацій, в яких ознаки дублюються, або мають різні назви, не змінюючи при цьому своєї сутності. Тому при визначенні певного виду оборотного активу виникають труднощі у його визначенні, що призводить як до помилкового визначення, так і до негативного впливу на ефективність управління ним.

Оборотні активи, як і інші фінансові категорії, розкривають свою суть також при виконанні відповідних функцій: виробничої, платіжно-розрахункової. Виробнича функція – забезпечує безперервність процесу виробництва при постійному процесі формування на підприємстві запасів матеріальних ресурсів. Платіжно-розрахункова

функція – впливає на стан тієї частини коштів, яка вилючена до сфери обігу, впливає безпосередньо на стан розрахунків і в цілому на грошовий обіг.

Як показало наше дослідження [50,73], склад оборотних активів в теперішній час для цілей фінансового обліку визначається Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а джерела їх формування поділяються на власні та позикові. Підвищення ефективності використання оборотних активів вимагає, аби на кожен гривню коштів, вкладених у виробництво, незалежно від того, чи є вони для підприємства власними або позиковими, повинно бути отримано більше продукції і, відповідно, прибутку. Однак, шляхи досягнення цього єдиного, в кінцевому рахунку, результату є різними, в залежності від джерела надання підприємству оборотних активів. Система джерел формування оборотних активів підприємства повинна відповідати наступним вимогам: створити оперативну самостійність у вирішенні питань поточної виробничо-господарської діяльності, забезпечити зацікавленість у створенні оптимальних запасів виробничих активів і активів обігу; підвищити відповідальність за збереження власних оборотних активів, забезпечити економію фінансових ресурсів у національній економіці.

Проведене дослідження свідчить [50,73], що в економічній літературі відсутня саме комплексна класифікація, яка включає найбільш поширені класифікаційні ознаки. Але розглядається велика кількість різних класифікацій, в яких ознаки дублюються, або мають різні назви, не змінюючи при цьому своєї сутності. Так, менш розповсюдженим в економічній літературі, як показало наше дослідження [42,73], є розподіл за ступенем захищеності від інфляції, за ризиком вкладення, за ступенем ліквідності, за періодом та формою функціонування тощо. Нормативну класифікацію оборотних активів наведено у МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [5], але в даному стандарті оборотні активи розглядаються лише за однією класифікаційною ознакою – за їх видами. Дана класифікація здійснюється за допомогою характеристики статей другого розділу активу балансу «Оборотні активи», та найбільш широко використовується для цілей бухгалтерського обліку в практичній діяльності підприємств. Тому, важливою є класифікація оборотних активів для

ефективності функціонування підприємства – за практичним їх використанням в сучасних умовах.

Так, як показало дослідження [49,73], з огляду на високий рівень інфляційних процесів, який характерний для економіки України в останній період, цікавою представляється класифікація оборотних активів за ступенем захищеності від інфляції. Низка таких авторів, як Сікора І., Чебанова Н.В. пропонують класифікувати оборотні активи, поділяючи їх в залежності від інфляційної захищеності на [9, 55]:

- «активи, захищені від інфляційного знецінення (матеріальні оборотні активи, захищена дебіторська заборгованість, ефективні фінансові інвестиції, валютні кошти);

- активи, не захищені від інфляції (грошові кошти в національній валюті, незахищена дебіторська заборгованість, неефективні фінансові інвестиції)».

Зазначені науковці виділили таку класифікаційну ознаку, адже вона є умовною, тому що прямо не піддаються впливу інфляції лише активи, які виробляються на підприємстві, а найбільш прямий вплив має інфляція на знецінення грошових коштів. В умовах антикризового управління активами виникає потреба розподілити їх елементів за рівнем прибутковості тому, що для підприємства прибуток має більше значення, ніж дохід, оскільки саме прибуток характеризує кінцеві результати діяльності підприємств. За цією ознакою оборотні активи поділяються на наступні види [55]:

- «високоприбуткові (поточні фінансові інвестиції, депозити);
- середньоприбуткові (готова продукція, дебіторська заборгованість),
- неприбуткові (запаси товарно-матеріальних ресурсів, готова продукція, що не користується попитом, грошові кошти);

- збиткові (частина запасів товарно-матеріальних ресурсів, якість та кількість яких в процесі зберігання зменшується, безнадійна заборгованість). Велика наявність збиткових активів може загрожувати підприємству банкрутством».

Важливість даного класифікаційного критерію зумовлена тим, що облік активів за рівнем прибутковості характеризує економічну ефективність їх використання та дає змогу спрогнозувати рентабельність активів підприємства.

За результатами проведеного нами аналізу нормативних актів та наукових джерел [49,73] щодо узагальнення класифікації оборотних активів за видами (елементами), які розглянуті в міжнародних та національних стандартах обліку видно, що оборотні активи за національними та міжнародними стандартами включають однакові основні елементи: запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти (за МСБО відсутні інші оборотні активи). Але відмінності є саме у складі елементів. Так, за МСБО у запасах наявні авансові платежі, але відсутній елемент поточні біологічні активи. Також за МСБО більш докладно розглянуто інвестиції та дебіторську заборгованість за видами капіталу, проте як за національними стандартами – дебіторську заборгованість за розрахунками.

Таким чином, формування різних підходів до класифікації оборотних активів здійснюють вплив на управління ними, але необхідно використовувати таку їх класифікацію для сучасного управління, організації більш дієвого та ефективного обліку, аналізу, аудиту та менеджменту на підприємстві, управління ризиками, ліквідністю, захищеністю від інфляції, швидкістю обігу та рівнем прибутковості [73].

1.2. Нормативне регулювання обліку оборотних активів

В Україні порядок ведення бухгалтерського та фінансового обліку регламентується Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

Для системи бухгалтерського та фінансового обліку характерна не лише наявність зв'язків і відносин між елементами, які її утворюють, але й нерозривна єдність з оточуючим середовищем. Зокрема, суттєвий вплив на бухгалтерський облік здійснює регулювання бухгалтерського обліку трьох видів: економічне, правове, морально-етичне.

Визначальний вплив на бухгалтерський та фінансовий облік в Україні здійснює нормативне регулювання, представлене п'ятьма рівнями:

1. Конституція України, Кодекси законів і Закони України;
2. Укази й розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України;

3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові документи з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які затверджуються Міністерством фінансів України;

4. Нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших органів, які розробляються і затверджуються на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

5. Рішення (накази, розпорядження) щодо організації і ведення бухгалтерського обліку підприємства [26].

Під час огляду нормативної бази велика увага приділяється законодавчим актам, що регулюють бухгалтерський облік на підприємстві, так як він є необхідною інформаційною базою для всіх підсистем управління (аналізу, аудиту, планування тощо).

Основи нової системи бухгалтерського обліку були закладені в Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та конкретизовані у відповідних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Даний Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, визначає первинні облікові документи та реєстри бухгалтерського обліку та інше.

Важливим інструментом реалізації міжнародних принципів і методів бухгалтерського обліку є новий План рахунків. Головною метою нового Плану рахунків є забезпечення інформацією, потрібною для контролю за діяльністю підприємства, прийняття управлінських рішень та складання фінансової звітності.

Що ж стосується Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), то це сукупність прийомів і процедур організації і методології бухгалтерського обліку та звітності, розроблених практикою і узагальнених наукою. До яких Положень (стандартів) бухгалтерського обліку відносяться оборотні активи висвітлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Групування стандартів МСБО та П(С)БО оборотних активів*

Групи	Національні СБО	Міжнародні СБО
Оборотні активи	П(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	МСБО 1, 32 «Подання фінансової звітності», «Фінансові інструменти: подання»
	П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства»
	П(С)БО 30 «Біологічні активи»	МСБО 41 «Сільське господарство»

*Складено автором на підставі джерел [6,7,8,9,10]

Важливим інструментом реалізації міжнародних принципів і методів бухгалтерського обліку є новий План рахунків. Головною метою нового Плану рахунків є забезпечення інформацією, потрібною для контролю за діяльністю підприємства, прийняття управлінських рішень та складання фінансової звітності.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Основні положеннями, які регулюють облік оборотних активів наведені у додатку В.

Отже, основою нормативно-правової бази, яка регламентує порядок організації обліку оборотних активів є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, план рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку.

1.3. Документування операцій з обліку оборотних активів

Технологічно бухгалтерський облік як процес розпочинається з виявлення, вимірювання і реєстрації фактів, дій і подій з метою отримання інформації про господарські операції.

Суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою документування. Документування є важливою ланкою в ланцюзі функціонування бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський документ – це письмове свідоцтво певної форми і змісту, яке містить відомості про господарські операції і є доказом її здійснення. Первинні документи, які фіксують факти здійснення господарської операції є підставою для бухгалтерського обліку цих операцій.

Первинний документ має бути складений під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо, то зразу після закінчення господарської операції. Первинні документи відіграють важливу роль в управлінні діяльністю підприємства, а саме:

- 1) дають уявлення про фактичний стан господарських засобів та їх зміни у процесі кругообороту засобів;
- 2) забезпечують прозорість у роботі підприємства та контроль наявності та руху майна і коштів;
- 3) є важливим джерелом контролю для зовнішніх і внутрішніх користувачів при проведенні ревізії, аудиту, аналізу господарської діяльності.

Первинні документи повинні бути складені або на паперових, або машинних (електронних) носіях. Відповідно до цього існують вимоги до змісту [25] і оформлення документів. Щоб бути доказовим і мати юридичну силу, документ має містити обов'язкові реквізити.

Такими реквізитами для будь-якого первинного бухгалтерського документа є: назва документа (форма); дата і місце складання; назва підприємства, від імені якого складено документ; зміст та обсяг господарських операцій; одиниця вимірювання господарських операцій; посади осіб, відповідальних за здійснення господарських операцій і правильність її оформлення; особистий підпис або інший знак, що дає змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Залежно від характеру операції до первинних документів можуть бути внесені додаткові реквізити, а саме: ідентифікаційний код підприємства чи особи; номер

документа; підстава для здійснення операцій; дані про документ, що засвідчує особу, та інші додаткові реквізити.

Якщо в первинному документі немає будь-якого обов'язкового реквізиту, то такий документ недоказовий і не може бути підставою для бухгалтерського обліку.

Документування операцій з обліку запасів. Відповідальність за забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій стосовно виробничих запасів у первинних документах, збереження оброблених документів протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством) відповідно до законодавства та установчих документів.

Суцільна та безперервна реєстрація у документах даних про всі господарські операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю за об'єктами господарської діяльності, та, зокрема, правильним і раціональним використанням запасів підприємства.

Значну роль при цьому відіграє принцип превалювання сутності над формою, який передбачає, що всі господарські операції, пов'язані з наявністю та рухом запасів, обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Первинні документи з обліку виробничих запасів можна розділити на:

- документи з надходження та оприбуткування запасів;
- документи із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів;
- документи з відпуску (списання) сировини, матеріалів на виробництво і потреби управління (додаток Г).

Дані, відображені в документах, систематизуються на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку за допомогою подвійного запису. Крім того, для забезпечення своєчасного відображення господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку, на підприємствах повинні бути чітко визначені терміни передачі документів з обліку запасів до бухгалтерії.

Документальне оформлення надходження матеріальних, сировинних і паливних ресурсів, їх наявності та витрачання є досить складним процесом, адже

структура документообігу повинна забезпечувати своєчасне отримання необхідних даних як для обліку, так і для контролю й оперативного управління виробничими запасами.

Від правильного документального оформлення операцій з надходження виробничих запасів залежить правильне віднесення їх вартості на витрати виробництва, а також реальність оцінки незавершеного виробництва та його відображення у фінансовій звітності.

Запаси приймаються матеріально відповідальною особою як за кількістю, так і за якістю. Тому порядок відображення запасів в бухгалтерському обліку пов'язаний з моментом настання матеріальної відповідальності. Якщо приймання за кількістю співпадає з прийманням за якістю, то настає матеріальна відповідальність у повному обсязі.

Надходження виробничих запасів на підприємство є, як правило, часто повторюваною операцією. Тому бухгалтеру важливо знати порядок документального оформлення таких операцій з метою своєчасного здійснення заходів контролю для забезпечення достовірності облікової інформації.

Основними типовими документами з оприбуткування виробничих запасів є накладні, податкові накладні, прибуткові ордери, акти про приймання матеріалів та ін.

Виробничі запаси, що надходять на склад, ретельно перевіряють, встановлюють відповідність їх якості, кількості, асортименту, умовам поставок і супровідним документам. Якщо не виявлено розходжень, виробничі запаси приймають. При цьому можливі два варіанти оформлення приходу: безпосередньо на документі постачальника робиться відповідний запис про отримання або шляхом складання прибуткового ордера. У першому разі на одному примірнику документа (постачальника), який підписує матеріально-відповідальна особа, ставлять штампи прийому, у другому - оформляють *прибутковий ордер (ф. М - 4)*. Прибуткові ордери використовуються для кількісно-сумового обліку виробничих запасів, що надходять від постачальників або з переробки.

У випадку, коли є розбіжності кількості та якості з даними супроводжуючих документів постачальника, а також для виробничих запасів, що надійшли без платіжних документів, складають "Акт про приймання матеріалів" (типова форма № М - 7). Акт складається у двох примірниках, що є підставою для оприбуткування бухгалтерією фактично прийнятих матеріалів. Прибутковий ордер при цьому не заповнюється.

Відпуск виробничих запасів зі складу здійснюється за такими напрямками: відпуск на виробництво та загальновиробничі потреби; відпуск для задоволення адміністративних потреб; відпуск для задоволення потреб відділу збуту; списання за невідповідності критеріям визнання активом; безоплатна передача; реалізація на сторону; списання через втрати; обмін на подібні та неподібні активи; інші напрями.

При відпуску запасів у виробництво дотримуються наступних вимог: запаси обліковуються за вагою, обсягом, масою відповідно до нормативів витрат на визначений обсяг виробництва; відпуск запасів, як правило, здійснюється у межах попередньо встановлених лімітів. Як правило, на підприємстві лімітування здійснюється відділом матеріально-технічного постачання; з головним бухгалтером узгоджуються списки осіб, яким надано право отримувати зі складу запаси, а також отримуються зразки їх підписів. Запаси у виробництво передаються зі складів тільки представникам цехів, господарств, відділів тощо, які офіційно визначені для їх отримання.

Порядок документального оформлення операцій з відпуску запасів зі складів підприємства залежить від того, для яких потреб вони відпускаються: систематично на виробничі потреби або епізодично в цехи та відділи для адміністративних чи інших потреб [65]. Інструкцією з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів та розрахунків

Лімітно-забірна картка (типова форма № М-8) використовується для відображення відпуску матеріалів зі складу для внутрішньогосподарських потреб (один примірник залишається на складі, другий передається цеху-споживачу). У лімітно-забірних картках зазначається місячний ліміт відпуску даному цеху матеріалів певного номенклатурного номера. Комірник робить відмітку про кількість

відпущеного матеріалу в обох примірниках лімітно-забірної картки і визначає залишок невикористаного ліміту. Після закінчення місяця або використання ліміту лімітно-забірні картки здаються до бухгалтерії.

Документи для оформлення операцій з надходження, внутрішнього переміщення та відпуску запасів, є підставою для ведення бухгалтерського і оперативного обліку. Документи надходять до бухгалтерії, де вони підлягають перевірці за змістом господарських операцій і правильністю їх оформлення, щодо законності операцій.

На документи з оприбуткування товарно-матеріальних запасів складається реєстр прибуткових документів, а на документи, які підтверджують витрачання, - реєстр видаткових документів.

У реєстрах наводяться наступні дані: період, за який складається реєстр; назва документа, за яким складено реєстр; номери документів та їх загальна кількість; підписи завідувача складу та бухгалтера, який приймає реєстри.

Реєстри складаються у двох примірниках: один залишається на складі, а другий, з прикладеними до нього документами, передається до бухгалтерії.

Приймаючи реєстри, бухгалтер перевіряє правильність записів у картках складського обліку, всіх документів і виведення залишків у натуральних одиницях. Виконана робота підтверджується підписом у графі картки "контроль". Завдяки кількісному обліку запасів, який ведеться на складах за допомогою карток складського обліку бухгалтер відображає запаси в грошовому вимірнику, тобто веде вартісний облік.

Документи групуються за видами запасів, після чого за кожною з груп документів підраховується загальна сума, яка записується на зворотному боці реєстру. Дані оброблених реєстрів заносяться до накопичувальної відомості руху запасів, яка складається бухгалтером.

Проаналізувавши документи з відпуску запасів слід відмітити, доцільною є розробка єдиної форми документа на відпущення запасів, призначеної для машинної обробки. У цей документ варто включити всі об'єкти основного та допоміжного

виробництва під відповідними кодами, які б указували напрям використання матеріальних ресурсів [25].

Документування операцій грошових коштів та дебіторської заборгованості.

Первинні документи, які підтверджують рух грошових коштів, повинні бути належним чином упорядковані. Касові операції оформлюються документами, типові форми яких затверджено Міністерством статистики України за згодою з Національним банком України і Міністерством фінансів України, і які повинні застосовуватися без змін на всіх підприємствах, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності. Документування операцій з грошовими коштами зображені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Документи, які підтверджують рух готівки в касі*

Форма	Первинні документи	Призначення документу
1	2	3
КО-1	Прибутковий касовий ордер	Оформлення надходження готівки в касу
КО-2	Видатковий касовий ордер	Оформлення видачі готівки з каси
КО-3, За	Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів	Призначений для реєстрації в бухгалтерській службі касових документів
КО-4	Касова книга	Відображення обліку операцій з готівкою касиром
КО-5	Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей	Відображення обліку коштів, які надходять в касу

* Складено автором на підставі джерел [73,77]

Підприємства, які здійснюють розрахункові операції у готівковій чи безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо) при продажу товарів (наданні послуг) у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, повинні обов'язково видавати наступні документи : ФКЧ-1 Фіскальний касовий чек на товари (послуги), ФКЧ-2 Фіскальний касовий чек видачі коштів [25], РК-1 Розрахункова квитанція.

Касові операції оформлюють документами, типові форми яких затверджені наказом Мінстату України № 51 від 15.02.96 р.

Надходження і видачу грошей з каси підприємства оформлюють прибутковими й видатковими касовими ордерами, які виписує бухгалтерія, за формами № КО-1 і № КО-2.

Касові ордери передаються до виконання касиром підприємства безпосередньо бухгалтером, а не через особу, що одержує або вносить гроші.

Касир, що одержав з бухгалтерії касові ордери, повинен перевірити правильність їх оформлення, наявність і дійсність підписів, додатки, перераховані в ордері. Після цього він приймає або видає гроші. Особі, що внесла гроші до каси, видається квитанція. При видачі грошей за видатковим касовим ордером окремій особі касир вимагає пред'явлення документа, який посвідчує особу одержувача. Таким документом є паспорт, закордонний паспорт, військовий квиток, службове посвідчення за наявності на ньому фотокартки й особистого підпису власника. Прибуткові касові ордери і квитанції до них, а також видаткові касові ордери заповнюються бухгалтерією чітко й зрозуміло, без будь-яких підчисток, помарок або виправлень. Прибуткові й видаткові касові ордери до передачі в касу реєструються бухгалтерією в журналі реєстрації касових ордерів, де їм надаються порядкові номери. Касир усі надходження і видачі готівки за прибутковими і видатковими касовими ордерами обліковує у касовій книзі. Керівник підприємства повинен надавати касирові охорону при транспортуванні грошових коштів і цінностей з установи банку. При транспортуванні грошових коштів касирові, супроводжуваним його особам забороняється: розголошувати маршрут руху і розмір суми грошових коштів і цінностей, що перевозяться, допускати до салону транспортного засобу осіб, які не призначені керівником підприємства для доставки, користуватися супутнім або громадським транспортом.

Відображення у бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості здійснюється на підставі господарських договорів і первинних документів, які засвідчують факт здійснення [25] господарської операції (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 - Документування дебіторської заборгованості*

Вид дебіторської заборгованості	Документи
За майно, передане у фінансову оренду	Договір оренди, акт приймання-передачі основних засобів, довідки та розрахунки бухгалтерії
Векселі одержані	Вексель, акт приймання-передачі векселя, ПКО, виписка банку
Розрахунки з вітчизняними покупцями	Накладна, рахунок-фактура, рахунок, акт приймання-передачі виконаних робіт, довідка (розрахунок) бухгалтерії, податкова накладна, товарно-транспортна накладна, виписка банку
Резерв сумнівних боргів	Довідка, розрахунки бухгалтерії
Розрахунки за виданими авансами	Платіжне доручення, виписка банку

Закінчення таблиці 1.3	
Розрахунки з підзвітними особами	Звіт про використання коштів наданих на відрядження або під звіт з доданими виправдовуючими документами, ПКО, ВКО
Розрахунки за нарахованими доходами	Довідка, розрахунок бухгалтерії, виписка банку, ПКО, ВКО
Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків	Протокол засідання інвентаризаційної комісії, наказ керівника, документи, які підтверджують внески з відшкодування матеріальної шкоди – накладна, ПКО тощо, заява працівника
Розрахунки за позиками членам кредитних спілок	Договір між членами кредитних спілок, ВКО, платіжне доручення, накладна, квитанція до прибуткового касового ордеру
Розрахунки з іншими дебіторами	ПКО, ВКО, накладна, рахунок, виписка банку, довідка (розрахунок) бухгалтерії

* Складено автором на підставі джерел [25]

Особливої уваги в частині організації бухгалтерського обліку, зокрема, документування потребують розрахунки з підзвітними особами. Направлення працівників підприємства у відрядження здійснюється керівником підприємства з оформленням наказу, в якому зазначаються: пункт призначення, назва підприємства, куди відправляється працівник, строк і мета відрядження. Наказ про направлення працівника у відрядження є підставою для видачі йому відповідного посвідчення про відрядження, окрім наказу, складається кошторис витрат для розрахунку необхідної до видачі суми авансу.

Посвідчення про відрядження - це документ, який видається працівнику підприємства для виконання службового доручення поза постійним місцем роботи, тобто у відрядженні. Даний документ підлягає реєстрації у Журналі реєстрації посвідчень про відрядження.

Розглянемо первинні документи, які використовуються для обліку оборотних активів, їх характеристику та організаційно-розпорядчі документи, які є підставою для їх оформлення в табличній формі. Ці первинні документи наведені у додатку Д.

Взагалі поділити вище перелічених документів на документи які відносяться до запасів, дебіторської заборгованості і грошових коштів неможливо, оскільки всі документи мають подвійний запис:

- прибуткові накладні – в активі документа вказується прихід ТМЦ, а в пасиві грошова заборгованість за отримані ТМЦ, тобто дебіторська заборгованість;
- видаткові накладні – в активі вказуватиметься дебіторська заборгованість, а в пасиві видані ТМЦ;

- виписка банку – в активі надходження грошей, в пасиві купівля товарів;
- платіжна відомість – в активі – розрахунки з постачальниками, в пасиві – списання грошових коштів.

1.4. Аспекти фінансового обліку оборотних активів на підприємстві

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про оборотні активи та розкриття їх у фінансовій звітності регулюються Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та нормативними актами, основні з яких наведені у Додатку Д. Важливими елементами оборотних активів для управління операційною діяльністю підприємства є запаси, грошові кошти та дебіторська заборгованість.

Облік оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський КХП» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1], НП(С)БО 1, П(С)БО 9 [6], П(С)БО 10 [7], та іншими нормативними та законодавчими актами. Організація обліку оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський КХП» забезпечується наказом «Про облікову політику», в якому розкриваються порядок їх оцінки та переоцінки, організації аналітичного та синтетичного обліку. Облік оборотних активів ведеться по автоматизованій формі.

У 2020-2021 рр. оборотні активи ПрАТ «Весело-кутський КХП» склалися з виробничих запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів.

В залежності від того, яку роль відіграють різноманітні виробничі запаси в процесі виробництва продукції, робіт і послуг, у ПрАТ «Весело-кутський КХП» виділяють такі групи: купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, товари. До групи допоміжних матеріалів у зв'язку з особливістю використання окремо виділяють паливо, тару і тарні матеріали, запасні частини. Паливо виділяють в окрему групу з причини його великого економічного значення та специфіки споживання. Паливо на ПрАТ «Весело-кутський КХП» поділяють на технологічне, моторне і господарське (на опалення приміщення). До тари і тарних матеріалів належать предмети, які використовуються для пакування,

транспортування, зберігання різних матеріалів і продукції (на ПрАТ «Весело-кутський КХП» – мішки поліпропіленові). Запасні частини служать для ремонту і заміни спрацьованих деталей машин та обладнання. Одиницею бухгалтерського обліку товарів є їх найменування або однорідна група (вид.). До товарів на ПрАТ «Весело-кутський КХП» належать: корми для тварин та ін.

До дебіторської заборгованості на ПрАТ «Весело-кутський КХП» відносяться: розрахунки за послуги, дотації, розрахунки з вітчизняними покупцями, розрахунки з іншими дебіторами.

Грошові кошти ПрАТ «Весело-кутський КХП» представлені грошовими коштами на поточному рахунку, тому товариство здійснює безготівкову форму розрахунків та використовує усі види платіжних інструментів: платіжні доручення; платіжні вимоги-доручення; чеки; акредитиви; векселі; банківські виписки; меморіальний ордер; інкасові доручення (розпорядження). Крім того, на підприємстві використовуються банківські платіжні картки, операції за якими оформляються розрахунковими документами на паперових носіях і складаються за місцем здійснення операції. Вони застосовуються для здійснення безготівкових розрахунків, для отримання готівки, для видачі зарплатні працівникам [25].

Відображення оборотних активів у фінансовій звітності ПрАТ «Весело-кутський КХП» наведена у Додатку Н.

Фінансовий облік запасів. Згідно П(С)БО 9 «Запаси», запаси – «це активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [6]. Методичні складові облікової політики щодо виробничих запасів на підприємстві наведені у Додатку Ж. Класифікація запасів для цілей бухгалтерського обліку наведена у Додатку К.

Облік запасів є однією із трудомістких ділянок облікової роботи на підприємстві. Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або

однорідна група. Для обліку запасів використовується другий клас Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Облік матеріалів на складах повинен забезпечити отримання точної інформації про залишки матеріалів по кожному номенклатурному номеру. Номенклатурою матеріалів називається перелік матеріалів згрупованих за певною ознакою і відповідним чином зашифрованих, із зазначенням одиниці виміру. На складах на кожен вид, сорт, найменування запасів заповнюється матеріальний ярлик у якому зазначаються номенклатурний номер, назва запасу, марка або тип, розмір, сорт та одиниці виміру. Номенклатурний номер складається з 7 цифр, перші три з яких вказують на субрахунок, на якому в бухгалтерському обліку відображаються матеріальні цінності, наступні дві – номер групи матеріалів, а останні – порядковий номер матеріальних цінностей в групі. Присвоєння запасам номенклатурних номерів дозволяє уникати помилок під час здійснення записів у складському та бухгалтерському обліку.

Синтетичний облік належних підприємству виробничих запасів здійснюється на рахунку 20 «Виробничі запаси». В дебет записуються такі господарські операції, які викликані: надходженням запасів; дооцінкою запасів (дооцінюються лише ті запаси, які раніше були уцінені і лише у межах сум уцінки). По кредиту рахунку 20 відображається списання запасів. Згідно з П(С)БО 9 виділяють головні причини списання (вибуття) виробничих запасів із балансу: відпуск у виробництво; реалізація на сторону; інші (списання за невідповідності критеріям активу у зв'язку з псуванням, крадіжкою тощо) [6].

Первинні документи з обліку виробничих запасів наведені у табл. Л.1 Додатку Л. Типова кореспонденція рахунків з обліку виробничих запасів наведена у табл. М.1 Додатку М. Для узагальнення інформації про рух запасів за журнально-ордерною формою за дебетом рахунку 20 використовують Відомість 5.1 та за кредитом – журнал-ордер 5. А при автоматизованій формі – відповідні машинограми.

На рахунку 28 «Товари» ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, що надійшли на підприємство з метою продажу. Цей рахунок використовують в основному збутові, торгові та заготівельні підприємства і організації, а також

підприємства громадського харчування. На промислових та інших виробничих підприємствах рахунок 28 «Товари» застосовується для обліку будь-яких виробів матеріалів, продуктів, які спеціально придбані для продажу, або ті, коли вартість матеріальних цінностей, що придбані для комплектування на промислових підприємствах, не включаються до собівартості готової продукції, що виробляється на цьому підприємстві, а підлягає відшкодуванню покупцями окремо. Постачальницькі, збутові, торгові підприємства та організації на рахунку 28 «Товари» ведуть облік також покупної тари і тари власного виробництва, крім інвентарної тари, що служить для виробничих та господарських потреб і облік якої ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи» чи 20 «Виробничі запаси» [12]. Типова кореспонденція рахунків з обліку товарів наведена у табл. М.2 Додатку М.

Готова продукція – це така, що повністю пройшла передбачені технологією виробництва стадії та процеси, перевірена відповідно до технічних умов і стандартів і оприбуткована на склад або прийнята замовником. До готової продукції зараховують також виконані для замовників роботи і послуги автотранспорту, ремонтного виробництва, будівельно-монтажні роботи. Якщо на підприємстві поряд з виробництвом здійснюють капітальні вкладення, то виконані для них послуги також відображають в обліку як готову продукцію. Готову продукцію оцінюють за плановою і фактичною собівартістю (виробничою чи повною) або за оптовими цінами, якщо на цей вид продукції їх регулює держава.

Оприбутковують готову продукцію з виробництва на склади за накладними (приймально-здавальними накладними) або відомостями здавання продукції. Для обліку готової продукції призначений рахунок 26 «Готова продукція». За дебетом рахунку відображають надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю [25], а за кредитом – суму відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами, котру відносять до реалізованої продукції [12]. Типова кореспонденція рахунків з обліку готової продукції наведена у табл. М.3 Додатку М.

Для узагальнення інформації про рух готової продукції за журнально-ордерною формою за дебетом рахунку 26 використовують Відомість 5.1, Відомість 5.2, та за кредитом – журнал-ордер 5. А при автоматизованій формі – відповідні машинограми.

Фінансовий облік грошових коштів підприємства. Успішна діяльність підприємства можлива лише за наявності необхідної кількості грошових коштів. З них починається і ними закінчується операційний цикл діяльності будь-якого підприємства. Усі підприємства згідно із законодавством зберігають свої кошти в банках. Для здійснення операцій з готівкою на підприємствах створюються каси. Каса підприємства – приміщення або місце, призначене для приймання, видачі і зберігання готівкових коштів, інших цінностей і касових документів, де, як правило, ведеться касова книга [15]. Касові операції – це операції, пов'язані з прийманням, зберіганням, видачею готівки касами банків, підприємств, організацій тощо. Первинні документи з обліку руху грошових коштів в касі наведені у табл. Л.3 Додатку Л.

Синтетичний облік касових операцій ведеться на рахунку 30 «Готівка». Це активний рахунок, за дебетом якого відображають надходження грошей в касу, а за кредитом – їх вибуття з каси. Типова кореспонденція рахунків з обліку грошових коштів та їх еквівалентів наведена у табл. М.4 Додатку М.

Для здійснення операцій на поточному рахунку підприємством до уповноваженого банку подаються оформлені належним чином відповідні первинні документи (табл. Л.4 Додатку Л). Здійснення такого роду операцій вимагає від бухгалтера, в свою чергу, [25] не лише знання за допомогою якого документа можна здійснити ту чи іншу операцію, а також вміння їх правильно заповнювати і опрацьовувати. За поточними рахунками, що відкриваються банками суб'єктам господарювання в національній валюті, здійснюються всі види розрахунково-касових операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначений для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банках і можуть бути використані для поточних операцій. Цей рахунок активний, балансовий, призначений для обліку господарських засобів – грошових коштів [25]. На дебеті рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, на кредиті – їх використання

[24, с. 237]. Типова кореспонденція рахунків з обліку операцій на поточному рахунку у банку наведена у табл. М.5 Додатку М.

Рахунок 33 «Інші кошти» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ошадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства [12, 24].

За дебетом рахунку 33 відображається надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі, за кредитом – вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки [12]. Типова кореспонденція рахунків з обліку операцій з іншими грошовими коштами наводиться у табл. М.6 Додатку М.

Для узагальнення інформації про рух грошових коштів за журнально-ордерною формою за дебетом рахунків 30, 31 та 33 використовують Відомість 1.1, Відомість 1.2, Відомість 1.3 відповідно та за кредитом- журнал-ордер 1, а при автоматизованій формі – відповідні машинограми.

Фінансові інвестиції, як і інші активи, підлягають бухгалтерському обліку в складі активів тільки тоді, коли є достатня впевненість в тому, що [25] майбутня економічна вигода, втілена в них, буде одержана підприємством. Одного лише існування витрат на їх придбання недостатньо. Необхідна обґрунтована впевненість в тому, що ці витрати принесуть в майбутньому економічну вигоду. Якщо такої впевненості немає, оплачені витрати на придбання інвестицій розглядаються як витрати, а не як [25] активи. Облік різних видів цінних паперів та операцій з ними має свої особливості [24]:

- по їх зв'язку зі статутним капіталом;
- по відображенню різниці між номінальною вартістю цінних паперів і їх продажною ціною;
- по нарахуванню доходів (дивідендів або відсотків).

Облік фінансових інвестицій складається і залежить від строків їх погашення, а також від видів цінних паперів, форми розрахунків за них, джерела придбання паперів та інших факторів.

Поточні фінансові інвестиції обліковуються на рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» субрахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції». Витрати на поточні фінансові інвестиції відображають у дебеті рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» в кореспонденції з рахунками з обліку грошових коштів та іншого майна, переданого як фінансові вкладення. По дебету рахунку відображається придбання (надходження) поточних фінансових інвестицій, по кредиту – зменшення їх вартості та вибуття [24, с. 250]. Типова кореспонденція рахунків з обліку поточних фінансових інвестицій наведена у табл. М.7 Додатку М.

Фінансовий облік дебіторської заборгованості підприємства. В сучасних умовах виробництва та стану розвитку економіки момент поставки товарів та оплати не співпадають, тому виникає таке поняття як «дебітори». Зовнішні боржники підприємства виникають або внаслідок попередньої поставки товарів (робіт, послуг) з їх післяплатою за договором, або ж при перерахуванні авансу на рахунок постачальника. Дебіторська заборгованість – «сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [7]. Виділяють ще такі види дебіторської заборгованості: за товари та послуги; [25] за отриманими векселями; за відшкодуванням податку на додану вартість; за відшкодуванням завданих збитків і нестач; підзвітних осіб; інша дебіторська заборгованість.

Низька платоспроможність підприємств викликає створення великих обсягів дебіторської заборгованості на підприємстві. Первинні документи з обліку дебіторської заборгованості наведені у табл. Л.5 Додатку Л.

На рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» ведеться облік розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи й послуги, крім заборгованості, яка забезпечена векселем. За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість,

акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів та включені у вартість реалізації, за кредитом – сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, у касу, та інші види розрахунків. Сальдо рахунку відображає заборгованість покупців та замовників за одержані продукцію (роботи, послуги) [12].

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожним покупцем та замовником за кожним пред'явленим до сплати рахунком.

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з покупцями та замовниками наведена у табл. М.8 Додатку М.

Облік розрахунків з різними дебіторами ведеться на рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами». На ньому здійснюється облік розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями [12].

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з іншими дебіторами наведена у табл. М.9 Додатку М.

Для узагальнення інформації про рух дебіторської заборгованості за журнально-ордерною формою за кредитом рахунків 36 та 37 використовують Відомість 3.1 і Відомість 3.2 та за дебетом – Журнал- ордер 3, а при автоматизованій формі – відповідні машинограми.

Інформація про оборотні активи відображається у наступних формах фінансової звітності: № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» – у 2 розділі активу «Оборотні активи», № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» у розділах: VIII – Запаси, VI-Грошові кошти, IV-Фінансові інвестиції, IX- Дебіторська заборгованість.

1.5. Податковий облік оборотних активів

Податковий облік оборотних активів регулюється Податковим Кодексом України.

Податковий облік запасів. Податковий облік запасів повинні вести всі платники податку на прибуток. Такий облік ведеться за загальними правилами

бухгалтерського обліку та згідно з обліковою політикою платника податку, але з деякими обмеженнями, що накладені нормами ПКУ. При переході на загальну систему оподаткування з інших систем оподаткування (сплата єдиного податку або фіксованого сільськогосподарського податку) бухгалтер здійснює певні процедури, щоб розпочати ведення обліку запасів з метою обкладення податком на прибуток.

З метою податкового обліку всі запаси вважаються товарами (пп. 14.1.244 ПКУ). «Податкове» визначення товарів досить широке і включає всі види запасів, наведені у п. 6 П(С)БО 9. «Життєвий» цикл запасів на підприємстві складається зі стадій надходження, перетворення та вибуття.

Надходити запаси можуть різними способами, але всі вони зводяться до таких: купівля за кошти, купівля внаслідок обміну, надходження у рахунок статутного та іншого капіталу, безоплатне надходження. Залежно від способу надходження запасів змінюється й податковий облік запасів.

У процесі господарської діяльності запаси перетворюються на інші активи або споживаються для поточних потреб підприємства (тобто витрачаються у процесі виробництва чи для інших потреб):

1) виробничі запаси — сировина, основні та допоміжні матеріали, купівельні напівфабрикати, паливо й інші — у процесі виробництва перероблюються на готову продукцію. Це відображається у бухгалтерському обліку проведенням Д-т 23 К-т 20, 22. Ті запаси, що на кінець звітної періоду передані до виробничих цехів, але ще не витрачені у виробничих процесах, перебувають у стадії незавершеного виробництва (далі — НЗВ). Такі запаси залишаються у складі активів, хоча і в іншому вигляді: у вигляді вже виробленої готової продукції, напівфабрикатів або незавершеного виробництва. Це залишки за рахунками 23, 25, 26 або 27;

2) якщо підприємство надає послуги або виконує роботи, то його запаси споживаються під час відповідної діяльності з надання послуг або виконання робіт. Вони списуються на собівартість наданих послуг та виконаних робіт протягом звітної періоду і відображаються за дебетом субрахунка 903 з кредиту рахунків 20, 22: проведення Д-т 903 К-т 20, 22. Тобто запаси були активом, а тепер перетворилися на витрати звітної періоду. Якщо на кінець звітної періоду процес виконання робіт

або надання послуг не завершено, то у цьому разі буде дебетове сальдо на рахунку 23 — незавершене виробництво. І нарешті, запаси споживаються для забезпечення потреб управління підприємством, збуту продукції (робіт, послуг) та іншої операційної діяльності. Єдиним винятком є товари, які за своїм визначенням не повинні зазнавати будь-яких перетворень, бо вони придбавалися виключно для перепродажу у незмінному вигляді.

Вибуття запасів може відбуватися у різний спосіб: продаж, списання, безоплатна передача, передача до статутного капіталу інших підприємств тощо. Зараз ми зосередимося лише на операціях продажу запасів. У бухгалтерському обліку дохід від продажу товарів, готової продукції, результатів робіт та надання послуг обліковується на рахунку 70 «Доходи від реалізації», а дохід від продажу всіх інших запасів — на субрахунку 712 у складі інших операційних доходів. Одночасно з визнанням доходу від продажу запасів списується їхня собівартість на рахунок 90 та субрахунок 943 відповідно, тобто визнаються витрати. З 1 квітня 2011 року цей принцип відповідності доходів і витрат запроваджено і в податковому обліку. Підприємство має зазначити загальні принципи обліку запасів та обрані альтернативи у своїй обліковій політиці.

Особливості обліку ПДВ під час придбання запасів встановлюються нормами пп. 139.1.6 ПКУ. У загальному випадку згідно з пп. 139.1.6 ПКУ суми ПДВ, сплачені у складі ціни запасів під час їх купівлі, не включаються до складу [25] витрат підприємства — платника податку на прибуток і ПДВ. Це означає, що собівартість запасів при їх оприбуткуванні, обліку та вибутті не включає в себе суми ПДВ. Ті ж підприємства, які не є платниками ПДВ, навпаки — суму ПДВ включають до собівартості запасів під час їх обліку згідно з абзацом другим пп. 139.1.6 ПКУ.

Якщо підприємство (платник податку на прибуток і ПДВ) одночасно продає запаси, які оподатковуються ПДВ за ставкою 20%, 0% та які звільнені від обкладення ПДВ (Відповідно до ст. 197 ПКУ) або не є об'єктом обкладення цим податком (Відповідно до ст. 196 ПКУ), йому потрібно окремо визначати суму «вхідного» ПДВ, що припадає на звільнені або неоподатковувані операції. Ця сума ПДВ включається

до собівартості проданих запасів так само, як у неплатників ПДВ (абз. 3 пп. 139.1.6 ПКУ).

Якщо платник ПДВ визначає базу оподаткування для нарахування податкових зобов'язань з ПДВ виходячи з винагороди (маржинального прибутку або маржі) (статті 207, 210 ПКУ), то весь «вхідний» ПДВ, сплачений у складі витрат на придбання запасів, включається до їхньої собівартості у момент їх списання під час їх продажу або отримання доходу від діяльності, в якій ці запаси були використані (абз. 4 пп. 139.1.6 ПКУ). Тобто поточний облік запасів ведеться так само, як і неплатниками ПДВ, а суми ПДВ до сплати визначаються безпосередньо зі суми винагороди або маржі, без використання загального механізму зменшення суми податкових зобов'язань на суму податкового кредиту. Це стосується діяльності туроператорів і турагентів, а також операцій з постачання виробів мистецтва, предметів колекціонування або антикваріату.

Найчастіше запаси придбаваються за кошти або на умовах бартеру, тобто за певну компенсацію. У цьому разі їхня собівартість під час їх подальшого споживання або продажу визначається за нормами п. 138.6 ПКУ з урахуванням пп. 139.1.6 ПКУ. В бухгалтерському обліку цей показник формується аналогічно згідно з п. 9 П(С)БО 9 (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4- Собівартість запасів, придбаних за плату

№ з/п	Стаття витрат за ПКУ	Норма ПКУ	Норма П(С)БО
1.	Ціна придбання	П. 138.6	П(С)БО 9, пункт 9
2.	Крім ПДВ, включеного до ціни товару	Абз. 1 пп. 139.1.6	
3.	Ввізне мито	П. 138.6	
4.	Суми ПДВ, які не відшкодовуються підприємству	Абз. 2 та 3 пп. 139.1.6	
5.	Витрати на доставку	П. 138.6	
6.	Витрати на доведення до стану, придатного для продажу	П. 138.6	

*Складено автором

Собівартість придбаних запасів визначається однаково як у податковому, так і в бухгалтерському обліку. Хоча у податковому обліку немає собівартості придбання, а є собівартість реалізації (яку ми визначаємо не у момент придбання, а у момент реалізації), проте відповідно до п. 138.6 ПКУ «собівартість придбаних та реалізованих товарів формується відповідно до ціни їх придбання з урахуванням

ввізного мита і витрат на доставку та доведення до стану, придатного для продажу». Тобто не можна сформулювати собівартість проданих товарів у момент реалізації, не знаючи собівартості їх придбання. У бухобліку собівартість придбання теж використовується для визначення собівартості запасів під час їх реалізації, тобто маємо справу з однією величиною — собівартістю, в яку обійшлися запаси при їх придбанні. Адже ця вартість потім списується на витрати.

У зв'язку з цим зазвичай собівартість купівельних запасів під час їх списання на витрати або під час продажу в бухгалтерському обліку відповідає їхній собівартості у податковому. Але якщо до витрат на доставку запасів на склад підприємства включаються витрати на відрядження працівників, виплати працівникам, фінансування їхніх особистих потреб (харчування, питна вода тощо) й інші подібні витрати, то треба враховувати норми пп. 140.1.6, 140.1.7, 139.1.1 та 138.12.2 ПКУ. І якщо згідно з цими нормами деякі витрати не дозволяється враховувати у податковому обліку, то на відповідну суму виникає постійна податкова різниця (пп. 14.1.188 ПКУ).

Собівартість запасів при вибутті визначається за одним із методів, запропонованих стандартами бухобліку та ПКУ. Вибір цих методів є частиною облікової політики підприємства.

З метою бухобліку в п. 16 П(С)БО 9 запропоновано такі методи оцінки запасів при вибутті: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат та ціни продажу. Такі самі методи обліку вибуття запасів передбачено і МСБО 2.

У податковому обліку згідно з пп. 14.1.228 ПКУ собівартість реалізованих запасів визначається як витрати, прямо пов'язані з виробництвом та/або придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду запасів, виконаних робіт, наданих послуг, які визначаються відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що застосовуються у частині, яка не суперечить положенням розділу III ПКУ. З формулювання цього підпункту можна зробити висновок, що він не вимагає ідентичності податкового та бухгалтерського обліку конкретних запасів

на конкретному підприємстві. Потрібно лише, щоб собівартість була визначена «відповідно до положень» бухгалтерського обліку (а не за фактичними даними бухгалтерського обліку, в частині, що не суперечить положенням ПКУ). Тобто ПКУ не вимагає, аби платники податків одночасно обирали однакові альтернативи для податкового та бухгалтерського обліку собівартості реалізованих запасів і визначали собівартість у податковому обліку на підставі фактичних даних бухгалтерського обліку.

Якщо закупівельні ціни на запаси мають стійку тенденцію до зростання або зменшення, то формула ФІФО забезпечує оцінку залишку не проданих (не списаних) запасів, що числиться на балансі (тобто на дебеті рахунків 20, 22, 28 та ін.) на звітну дату за останніми цінами придбання, що найточніше відображає фактичну собівартість залишків запасів, адже вона буде сформована за найактуальнішими цінами останніх партій, які ще не були списані. Якщо ціни зростають, то з метою податкового обліку така формула може бути не дуже вигідною, адже вона забезпечує найвищий показник прибутку в найближчих звітних періодах. Якщо, наприклад, формула ФІФО передбачена обліковою політикою іноземного материнського підприємства, то чи може її вітчизняна «дочка» — платник податку на прибуток якось вплинути на розмір свого податку на прибуток? Автор вважає, що в такому разі у податковому обліку не заборонено використовувати іншу формулу собівартості запасів при вибутті, яка теж відповідатиме положенням бухгалтерського обліку згідно з пп. 14.1.228 ПКУ. Наприклад, це може бути метод середньозваженої оцінки. Він забезпечує рівномірніше списання вартості запасів та рівномірніший розподіл оподаткованого прибутку між звітними періодами. Зміна методів списання запасів як складова облікової політики повинна відбуватися з урахуванням вимог пунктів 17 та 18 П(С)БО 1: зміни облікової політики підприємства здійснюються за рішенням власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) та з дотриманням принципу послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.

Відповідно до п. 20 П(С)БО 9, а також п. 2.19 Методрекомендацій №2 оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку). Тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Ця нестандартна ідея варта уваги, наприклад, тоді, коли закупівельні ціни на запаси стабільно зростають, обсяг запасів дуже великий та сума податку на прибуток досить значна, щоб заради цієї різниці вести фактично два окремі обліки запасів.

Податковий облік дебіторської заборгованості. Об'єктом оподаткування є операції платників податку з постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у т. ч. операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу у володіння та користування лізингоодержувачу/орендарю. Ці вимоги визначені пп. «а» п. 185.1 Податкового кодексу України (далі - ПКУ).

Касовим методом для цілей оподаткування згідно є метод податкового обліку, за яким дата виникнення податкових зобов'язань визначається як дата зарахування (отримання) коштів на рахунки платника податку або дата отримання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) ним товарів (послуг), а дата віднесення сум податку до податкового кредиту визначається як дата списання коштів з рахунків платника податку, дата видачі з каси платника податків або дата надання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) йому товарів (послуг) (пп. 14.1.266 ПКУ).

Дебіторська заборгованість, яка виникла у платників податку, які застосовують касовий метод, за операціями з постачання товарів/послуг, може бути списана після закінчення строку позовної давності за такою заборгованістю та після вжиття необхідних заходів щодо її стягнення.

Таке списання дебіторської заборгованості з метою оподаткування ПДВ вважається іншим видом компенсації вартості поставлених товарів (послуг).

Таким чином, платник податку, який застосовує касовий метод визначення податкових зобов'язань, на дату списання простроченої дебіторської заборгованості за поставлені та не оплачені товари (послуги) повинен нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ за операцією з постачання таких товарів (послуг).

Податковий кредит - сума, на яку платник податку на додану вартість (далі - ПДВ) має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V Податкового кодексу України (далі - ПКУ).

Щойно особа стає платником ПДВ, вона починає нараховувати податкові зобов'язання та податковий кредит із ПДВ.

До складу податкового кредиту включаються фактично понесені витрати, підтвержені платником податку документально, а саме: фіскальним або товарним чеком, касовим ордером, товарною накладною, іншими розрахунковими документами або договором, які ідентифікують продавця товарів (робіт, послуг) та визначають суму таких витрат. Зазначені документи не надсилаються податковому органу, а підлягають зберіганню платником податку.

Податкове зобов'язання (вихідний ПДВ) — уся сума ПДВ, сплаченого покупцем за певний період у складі послуг, робіт чи товарів.

Податковий кредит абсолютно не пов'язаний з кредитуванням. Податковий кредит з ПДВ — це сума, на яку платник ПДВ має законне право зменшити податкове зобов'язання. Через те, що податковий кредит дає змогу знизити надходження в бюджет підприємцям, за податковим кредитом з ПДВ завжди дуже пильно стежить податкова інспекція.

Основою розрахунку податку на додану вартість до сплати в бюджет є дані Єдиного реєстру податкових накладних (ЄРПН) і Податкова декларація. Після кожної покупки або продажу компанія-платник ПДВ зобов'язана виписати і зареєструвати в ЄРПН податкову накладну.

Реєстрацію податкової накладної потрібно зробити в термін до 10 днів з моменту отримання коштів або отримання товару. Інакше Вам загрожують штрафи від 10 до 50% (залежно від терміну прострочення) від суми ПДВ з цього платежу.

Після її реєстрації податкова накладна обов'язково повинна бути зазначена у звіті, інакше Вам також загрожує штраф.

Щоб податкова інспекція визнала розмір Вашого податкового кредиту з ПДВ, має відбутися одразу 2 події:

податкова накладна повинна бути зареєстрована в ЄРПН;

потрібно дотримуватися правила першої події (зважаючи на те, що сталося раніше):

отримання товару, робіт або послуг;

списання коштів за товари або послуги з рахунку підприємства;

Звітність платник податку на додану вартість здійснює в електронній формі або за допомогою спеціалізованих програм (Артзвіт, М.Е.Дос та інші) або через кабінет платника на сайті податкової інспекції. За допомогою цих програм поповнюється спецрахунок з ПДВ, контролюється реєстрація податкових накладних з боку Вас і Ваших клієнтів, відправляються і отримуються документи від контрагентів, надсилаються звіти в податкову.

Щомісяця, протягом 20 календарних днів, платник податку на додану вартість зобов'язаний подавати в електронній формі звітність з ПДВ. Останнім днем здачі звіту, наприклад, за лютий 2021 року був понеділок 22 березня (20 березня — субота, а перенесення йде на наступний найближчий робочий день). Документ звіту називається «Декларація з ПДВ».

Згідно зі ст. 203.2 ПКУ податок на додану вартість, який підлягає до сплати в бюджет і задекларований, необхідно «сплатити» протягом 10 днів з моменту подачі «Декларації з ПДВ».

За несвоєчасної реєстрації податкових накладних, різночитання в ЄРПН та Декларації з ПДВ якраз і виникають неузгодженості, перенесення мінусів на наступний звітний період, штрафи. На результат може вплинути усе, що завгодно: від збою в роботі Вашої комп'ютерної програми до «зависання» серверів податкової в не надто відповідний момент.

Ставка ПДВ в Україні може бути різною, наприклад: 20%, 14%, 7% і 0%. Зупинимося на кожній із них докладніше.

Ставка ПДВ 20% — обкладається більшість товарів і послуг, інші процентні ставки є, імовірноше, винятком (ст. 193.1-а ПКУ)

Ставка ПДВ 14% — сільськогосподарська продукція, яка ввозиться на територію України або поставляється на території України. Чіткий перелік видів цієї продукції визначено в ст.193.1-г ПКУ.

Ставка ПДВ 7% — менш поширена відсоткова ставка, платники якої визначені в ст.193.1-в ПКУ. Наприклад, це ліки, медична техніка, послуги з показу театральних, музичних та інших постановок, прем'єри кінофільмів, виставки, екскурсії, деякі послуги готельного бізнесу та ін.

Ставка ПДВ 0% — перелік всіх товарів і послуг, на продаж яких діє нульова ставка ПДВ позначений в ст.195 ПКУ. Це вивезення за кордон товарів в різних митних режимах: безмитної торгівлі, вільної митної зони, режимі експорту. На поставку деяких видів товарів: для заправки або забезпечення морських і повітряних суден, космічних кораблів і носіїв, наземного військового транспорту, а також магазинах безмитної торгівлі лише для громадян, які виїжджають та ін.

1.6. Методика аудиту оборотних активів на підприємстві

Аудиторська діяльність – підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг [2].

Господарський кодекс України визначає поняття аудиторської діяльності як діяльність громадян і організацій, предметом якої є здійснення аудиту, організаційне і методичне забезпечення аудиту та надання інших аудиторських послуг [3].

Аудиторська діяльність може здійснюватися у таких напрямках:

- Аудит.
- Організаційне і методичне забезпечення аудиту.
- Інші аудиторські послуги.

Умови проведення аудиторської перевірки обумовлюються законодавчими та нормативними актами. Національні вимоги щодо ведення обліку і аудиту в Україні містяться в таких основних законодавчих і нормативних актах: Закон України “Про

бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” (зі змінами та доповненнями); національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку зі змінами та доповненнями); Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”; міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг Кодекс професійної етики аудиторів України [2].

Аудит проводиться на основі договору між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником.

Метою аудиту оборотних активів є встановлення достовірності даних щодо цих оборотних активів, повноти і своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку оборотних активів відповідно до прийнятої облікової політики, достовірності відображення залишків у звітності [10].

Аудит оборотних активів провадиться на підставі певних джерел(рис.1.1).

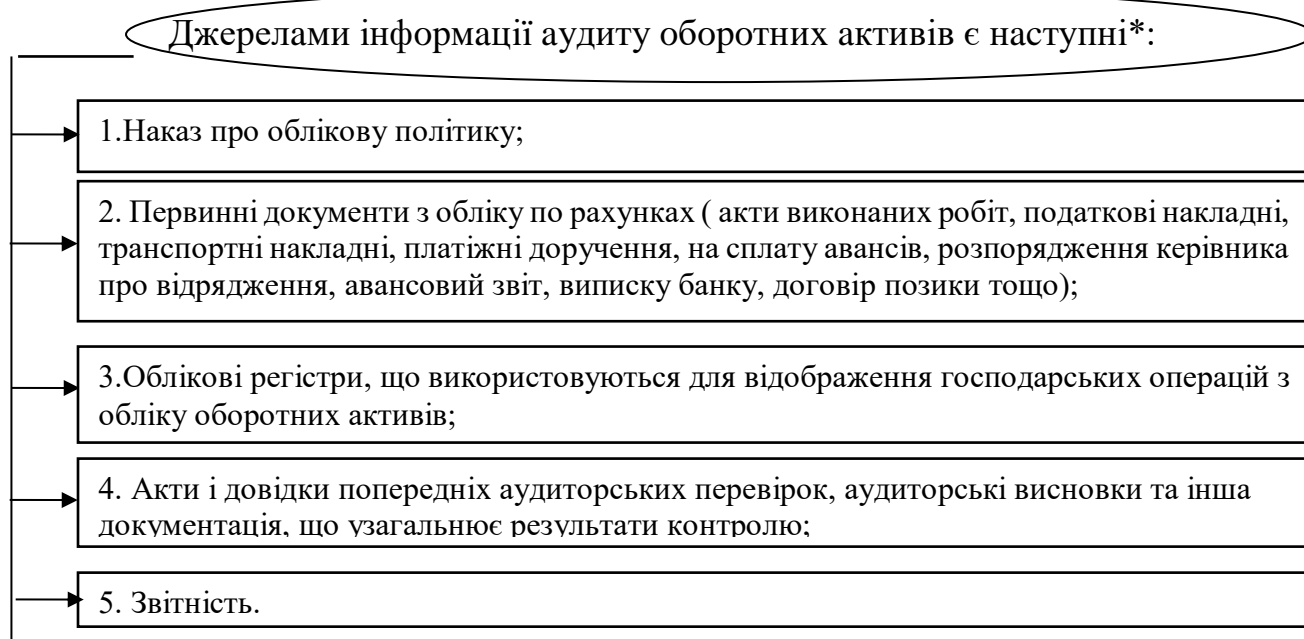

Рис.1.1- Джерела інформації аудиту оборотних активів *

*складено автором на підставі джерел [43]

Об'єктами аудиту операцій з оборотними активами можуть бути елементи облікової політики, операції з обліку оборотних активів, записи в первинних документах (рис.1.2).

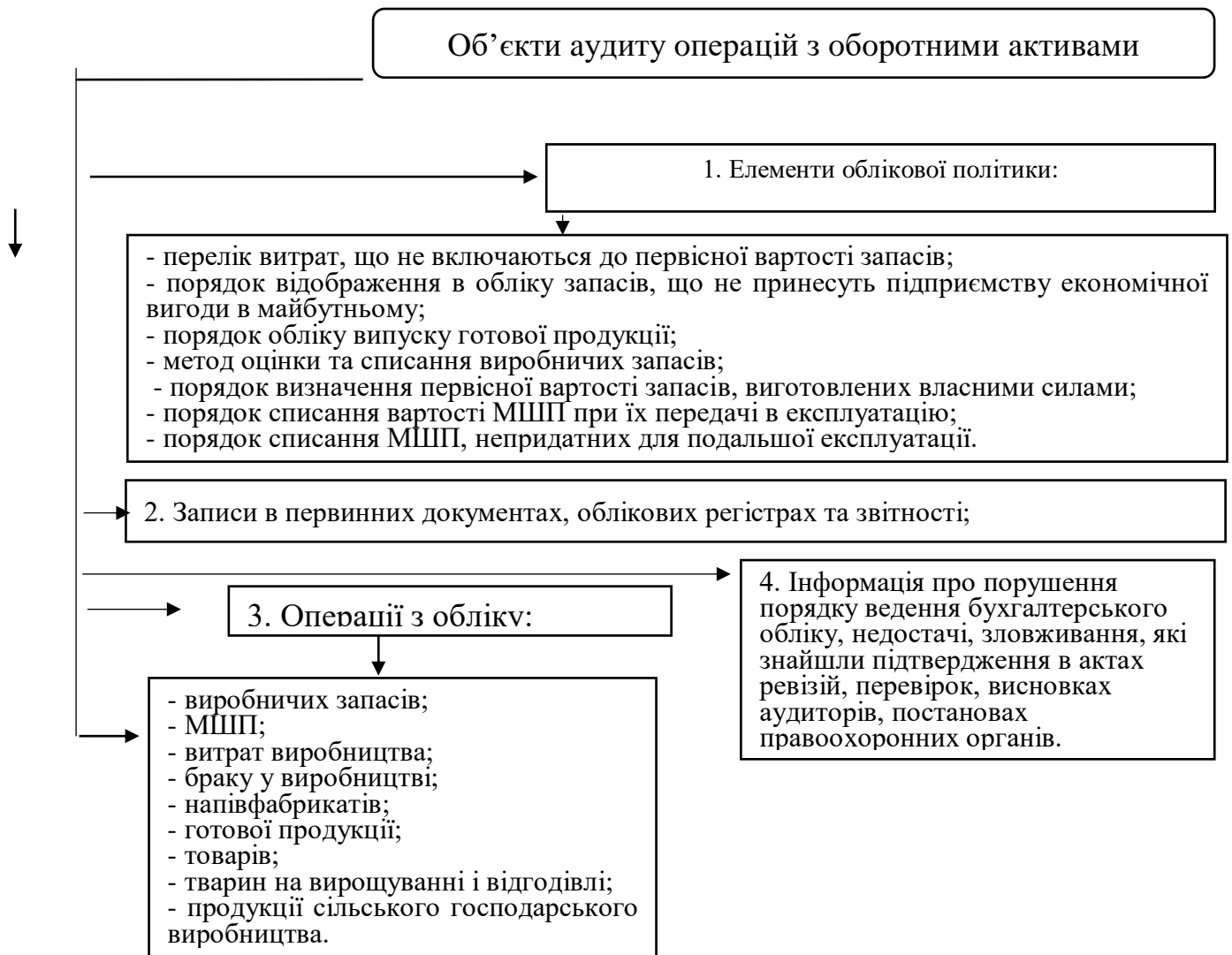

Рис.1.2- Об'єкти аудиту операцій з оборотними активами *

*складено автором на підставі джерел [46]

При аудиті оборотних активів аудитор може користуватися різними способами та методами перевірки. Найбільш поширені наступні:

1. Перевірка арифметичних розрахунків клієнта (перерахування). Перерахування полягає в перевірці раніше зроблених [25] клієнтом арифметичних розрахунків і у виконанні незалежних підрахунків. Ця процедура дає математично точну інформацію. При виявленні помилок у підрахунку аудитору варто простежити подальший шлях цієї перекрученої інформації [25] й оцінити її вплив на ступінь вірогідності звітності. Перерахування звичайно здійснюється вибірково у відповідності зі стандартом «Аудиторська вибірка». Перерахування часто використовується при перевірці оцінних значень (утрат від знецінення цінних паперів і т.п.).

При цьому треба керуватися правилом (стандартом) аудиторської діяльності «Аудит оцінних значень у бухгалтерському обліку».

2. Інвентаризація. Цей прийом підтверджує фізичну наявність майна і фінансових зобов'язань, подає точну інформацію про їхнє існування і приблизну про стан і оцінку основних засобів, МБП, матеріалів, готової продукції. У ході аудиторської перевірки аудитори можуть спостерігати за проведенням інвентаризації, у результаті чого правильно оцінити надійність системи БО і дієвість СВК [43 ,с.485].

Як показало наше дослідження, питанням у наукових та спеціальних практичних публікаціях достатньо велика кількість вчених та фахівців досліджували питання сутності і класифікації, видів і особливостей здійснення аудиторських послуг для забезпечення ефективності функціонування підприємств різних галузей та видів діяльності. Дійсно, в Україні, як правило, застосовується тільки обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, але сучасні вимоги забезпечення конкурентоспроможності та ефективності їх діяльності потребують застосування аудиторських послуг, які отримали широке розповсюдження в країнах з ринковою економікою.

Наше дослідження підтвердило [40,49], що існує велика кількість різноманітності підходів щодо визначення сутності категорії «аудиторські послуги» в сучасній теорії та практиці проведення аудиторських перевірок на підприємствах не тільки з боку дослідження вчених, але й в трактуванні нормативних і законодавчих актів.

Дослідження показало, що в наукових працях вчені виокремлюють декілька визначення понять [49]:

– «аудиторські послуги, як здійснення аудиту», «супутні послуги (інші аудиторські послуги), окрім аудиторських перевірок» [73];

– «аудиторські послуги, що надаються клієнтам, як здійснення аудиторських перевірок (аудиту) та супутніх аудиту послуг» [40].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність №2258-VIII від 01.08.2018 р. (зі змінами) визначає аудиторські послуги, як «аудит,

огляд фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, виконання завдань з іншого надання впевненості та інші професійні послуги, що надаються суб'єктами аудиторської діяльності відповідно до міжнародних стандартів аудиту, стандартів аудиту Великої Британії або Сполучених Штатів Америки, та з урахуванням вимог цього Закону» [2].

Аудиторські послуги, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), затверджуються рішенням Аудиторської Палати України [72], де в складі таких послуг окремо виділяються наступні: завдання з надання впевненості; організаційне та методичне забезпечення аудиту; супутні послуги, які визначенні Міжнародними стандартами супутніх послуг; інші послуги, пов'язані з професійною діяльністю аудиторів (аудиторських фірм).

Не можна не погодитись з Л. Кулаковською і Ю. Піча [47, с. 9], що «безпосередньо самостійна, систематична, на власний ризик підприємницька діяльність щодо надання аудиторських послуг із метою отримання прибутку...» є аудиторською діяльністю. Тоді, відповідно, аудиторськими послугами для забезпечення ефективності діяльності підприємства будуть не тільки проведення аудиту фінансової звітності, але такі аудиторських послуг, крім аудиту фінансової звітності, які необхідні в системі управління діяльністю та конкурентоспроможністю та відповідають вимогам сьогодення: аудит перевірки «оцінки вартості активів, оцінки відповідності діяльності вимогам законодавства (податкового, митного, господарського та ін.), оцінка фінансового стану та платоспроможності підприємства, оцінка ефективності системи управління та його організаційного забезпечення (структуризація, реструктуризація, розробка системи внутрішнього аудиту тощо) та ін., що є дуже актуальними на сучасний час (консалтинг та управлінський аудит)». Тому, за допомогою надання таких професійних аудиторських послуг можна забезпечити для вітчизняних промислових підприємств надійну і ефективну, сталу і конкурентоспроможну діяльність, що приведе до стабільного та надійного тривалого їх існування внутрішньому і зовнішньому ринках [64]. Зарубіжна практика застосування аудиторських послуг в діяльності підприємств та їх об'єднань це підтверджує [47; 58; 64].

Як показало дослідження, «аудиторські послуги, які не пов'язані з проведенням аудиту фінансової звітності і веденням бухгалтерського обліку, консалтинг та аудит спеціального призначення, потребують оформлення аудиторського висновку відповідно до вимог замовника, але направлені на експертизу та оцінку ефекту окремих видів на напрямів діяльності промислових підприємств, повинні бути проведені аудиторськими фірмами та аудиторами відповідно до МСА 800 «Аудиторський висновок при виконанні завдань із аудиту спеціального призначення» [76]. Але в Україні, окрім проведення обов'язкового аудиту, відповідно вимог діючого законодавства всі види аудиторських послуг, які надають підприємствам-замовникам аудиторськими фірмами та аудиторами оформлюються аудиторським висновком або звітом (проводяться та атестуються), що пов'язано з вимогами замовника.

Крім того, надання багатьох видів аудиторських послуг, які пов'язані з забезпеченням конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємств, вимагає від аудиторів-виконавців професійної компетентності, що підтверджують наші дослідження [49,73]. Так, забезпеченню ефективності діяльності та конкурентоспроможності функціонування підприємства й його розвитку сприяє консалтинг та аудит спеціального призначення, що потребує їх сучасна діяльність. Тобто, для промислових підприємств правильно організований внутрішній аудит для прийняття відповідних управлінських рішень проводиться висококваліфікованим спеціалістом – робітником даного підприємства.

Як показало наше попереднє дослідження [73], О. Балахонова, З. Білень, Ф. Бутинця, Т. Демків, В. Захарченка, А. Мамишева, М. Меркулова, В. Мешкова, Т. Одинцової, Л. Полякової, С. Стефанова, Г. Ткачук, А. Чуєнкова в своїх працях розглядали необхідність застосування актуального напрямку аудиту – аудиту ефективності (аудиту спеціального призначення), що підтверджується зарубіжним досвідом виконання на підприємствах аудиту ефективності та практичної необхідності їх діяльності. Ефективний аудит – це «системний, цілеспрямований і організований процес отримання експертно-аналітичної оцінки об'єктивних даних про результативність, економічність і продуктивність економічної діяльності

аудированої одиниці з метою встановлення рівня відповідальності цих даних певним критеріям і на підставі цього обґрунтування твердження про ефективність (результативність, економічність, продуктивність) [47], з чим не можна не погодитися з вченими.

На нашу думку, зарубіжний досвід проведення аудиту та практична необхідність діяльності підтверджує необхідність застосування аудиту спеціального призначення – аудиту ефективності, які в країнах з ринковою економікою широко застосовуються. Структурування видів аудиту ефективності наведена на рис. 1.3 та в залежності від об'єкту аудиту аудит спеціального призначення може бути спрямований на дослідження: економічної ефективності діяльності, технологічних процесів та технології, основних засобів підприємства, екологічних аспектів діяльності, персоналу та об'єднаної діяльності підприємств, маркетингової діяльності та реклами, конкурентоспроможності тощо.

Найбільш розповсюдженими видами аудиту ефективності в світовій практиці аудиторської діяльності є [61]: операційний (експлуатаційний) аудит (operation audit); аудит співвідношення ціни і якості (VFM audit); аудит управління (management audit); аудит виконання (performance audit); ефективний аудит використання державних засобів.

Застосування аудиту ефективності в Україні, в основному, охоплює напрями використання державних коштів та державного сектору економіки [50; 59]: державний сектор економіки; виконання державних програм; використання державних коштів; виконання місцевих бюджетів тощо.

Дослідження показало, що аудит виконання спрямований на підвищення ефективності і якості послуг, які надаються державою (державних фінансів, громадського сектора), оцінку ефективності бюджетних витрат та фінансування різних програм.

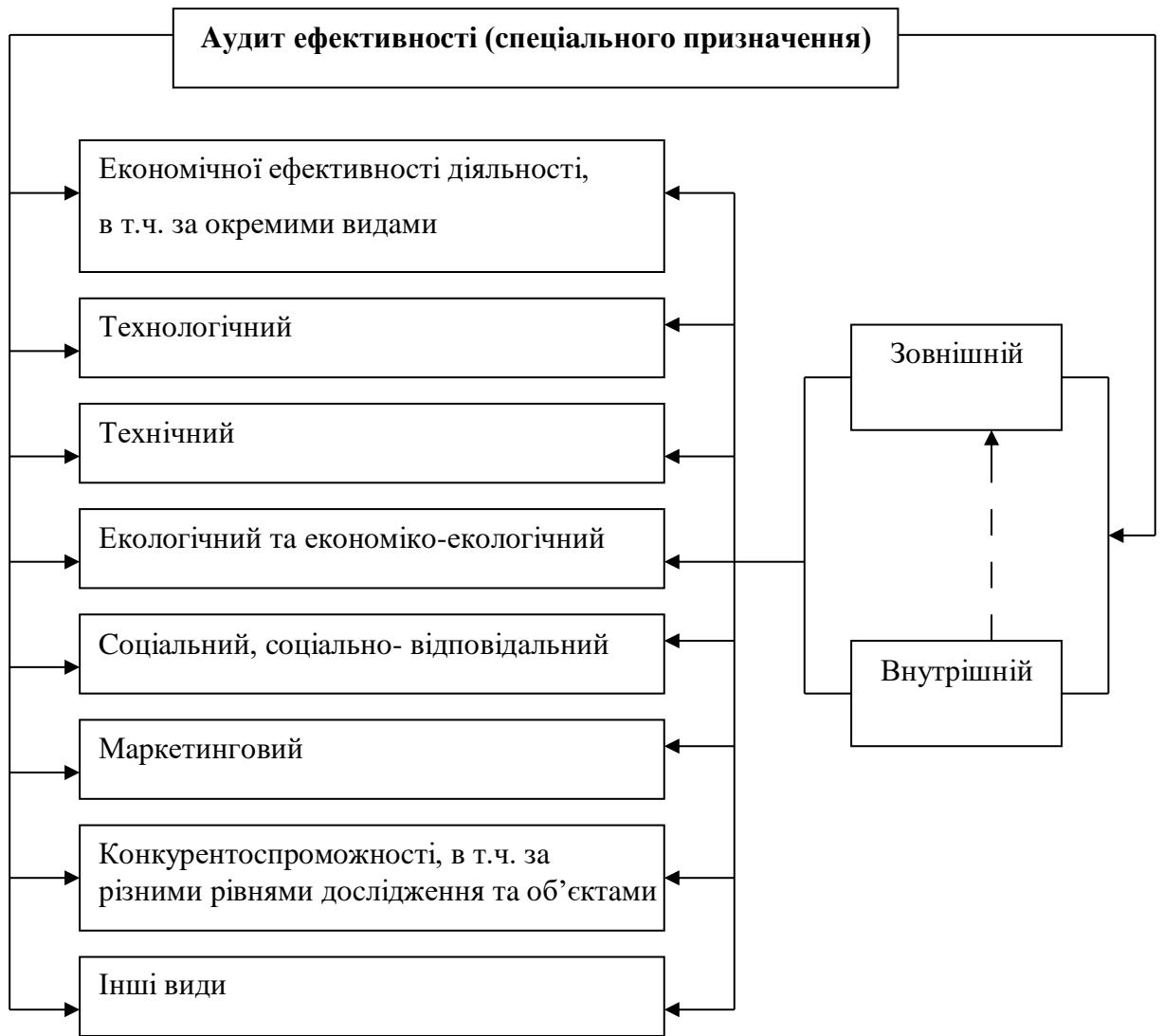

Рис. 1.3– Структура аудиту ефективності (спеціального призначення)

* Джерело: складено автором

В Україні такий вид аудиту є найбільш розповсюдженим та спрямований на оцінку результативності, продуктивності і економічності державного управління – є основних з напрямів діяльності Рахункової палати України. У Великій Британії, Канаді та й в Україні, аудит ефективності спрямований на дослідження тільки видаткової частини державного бюджету, але є інші країни з ринковою економікою, де він спрямований й на контроль формування доходів державного бюджету [58].

У країнах-учасницях Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів та інших стандартів – Міжнародної організації вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI), існують різні трактування сутності і та визначення змісту аудиту ефективності. Так, відповідно до Лімській декларації аудит ефективності – це «performance audit», але в Україні його визначають як «аудит

ефективності», але в інших зарубіжних країнах він трактується, як «аудит дій», «аудит діяльності», «аудит продуктивності», «аудит адміністративної діяльності» тощо [47].

Дослідження Полякової Л. та Білень З. [62], показали, що визначення поняття «аудит ефективності», як що його розглядати з точки зору оцінки ефективності використання державних програм і ресурсів, значно звужує його значення, на відміну від українського – окремого виду контролю. Дослідження показали, що й в Україні, й в іноземних країнах з розвинутої ринковою економікою більшого поширення набуває операційний та управлінський аудит, як вид аудиту ефективності в сучасній практиці діяльності промислових підприємств. Такий аудит спрямований на пошук напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства, аналіз ефективності управління, використання всіх видів його ресурсів. Тому, Л. Полякова та З. Білень [62], виокремлюють два напрями (об'єкти дослідження) при класифікації видів аудиту ефективності: «дослідження ефективності самої організації і самої системи управління підприємством; проведення перевірки ефективності або результативності саме процесу господарсько-фінансової діяльності підприємства або його практичної діяльності».

Аудит ефективності (спеціального призначення) діяльності підприємства, на нашу думку, розпочинається з етапу економічного аналізу об'єкта дослідження – або діяльності та окремих її видів, ресурсів або окремого виду ресурсів, або капіталу або його окремого виду капіталу тощо.

Методика аудиту виробничих запасів. Виробничі запаси є найбільш вагомою складовою оборотних активів, тому доцільно розглянути саме аудит виробничих запасів.

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності підприємства є наявність і ефективне використання виробничих запасів.

Аудит виробничих запасів - один з найбільш складних ділянок облікової роботи та один з трудомістких етапів перевірки фінансової звітності.

Основними завданнями аудиту виробничих запасів є: перевірка фактичної наявності запасів (за згодою замовника); перевірка організації складського господарства, стану збереження запасів; перевірка організації обліку заготівлі, придбання та витрачання запасів; перевірка повноти оприбуткування запасів при належності документів, які підтверджують їх придбання; перевірка правильності визначення первісної вартості запасів при їх придбанні; перевірка організації контролю за зберіганням, використанням і погашенням довіреностей; перевірка правильності оформлення надходження та відпуску запасів; перевірка законності списання запасів при втратах; перевірка дотримання лімітів з відпуску запасів; перевірка своєчасності пред'явлення претензій за якістю та кількістю запасів.

Ми погоджуємось із думкою Сиротюк Г., який вважає, що мета аудиту виробничих запасів – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків запасів у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам [65, с. 92].

Адже аудит виробничих запасів проводиться для того, щоб одержати належні і достовірні аудиторські докази, щодо їх обліку та відображення у фінансовій звітності з метою висловлення незалежної думки аудитора щодо її достовірності та відповідності концептуальній основі фінансової звітності.

Дуже важливим завданням аудиту виробничих запасів є встановлення, чи дотримується підприємство тих методів, принципів та процедур щодо даного виду активів, які обрані ним та прописані в наказі про облікову політику.

Формування облікової політики щодо виробничих запасів на підприємствах здійснюється на підставі Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [6] та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [13].

Джерелами інформації для здійснення аудиту виробничих запасів є документи, які зазначені у Додатку К.

Для ефективної організації проведення аудиту виробничих запасів необхідно дотримуватись певних етапів. Послідовність аудиту товарно-матеріальних цінностей наведена у Додатку Л.

Першим етапом проведення аудиторської перевірки є планування. Метою планування аудиту є привернення уваги аудитора до найважливіших напрямків аудиту, виявлення проблем, які варто перевірити найретельніше [47, с. 382].

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудитор має право самостійно встановлювати форми та методи контролю [2].

Тому, залежно від предмету аудиторського дослідження, завдань, передбачених договором, рівня аудиторського ризику, запланованого рівня суттєвості, аудитор обирає методику проведення аудиту виробничих запасів та фіксує відповідні аудиторські процедури у програмі аудиту.

При здійсненні аудиту виробничих запасів аудитор використовує як документальні, так і фактичні (органолептичні) методи перевірки. Пропонуємо розглянути методи аудиторської перевірки виробничих запасів, сформовані в залежності від етапу аудиту, які наведені у Додатку М.

Скрипник М.І. вважає, що проводити суцільну перевірку недоцільно – це потребує великих матеріальних і трудових затрат. Тому бажано перевірити й оцінити систему внутрішнього контролю та обліку на підприємстві, залежно від отриманих результатів, розширювати сукупність досліджень чи навпаки, довіритися даним клієнта і провести лише деякі перевірочні процедури, щоб підтвердити довіру до інформації системи внутрішнього контролю [70, с. 382].

На початковій (організаційній) стадії аудиту, аудитор проводить ознайомлення з бізнесом клієнта, оцінює вплив на діяльність підприємства зовнішніх та внутрішніх факторів його діяльності з метою оцінки властивого ризику. Наступною процедурою є оцінка системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання що є метою встановлення величини ризику контролю. Від величини властивого ризику та ризику контролю залежить ризик не виявлення, на який може впливати аудитор шляхом планування відповідної кількості аудиторських процедур. Відповідно, наступним кроком аудитора є складання плану проведення аудиту, в якому зазначається перелік етапів аудиту, склад аудиторських процедур за кожним етапом, виконавець процедур та період перевірки.

Документування плану аудиту має бути достатнім для відображення запланованого характеру, часу та обсягу процедур оцінки ризиків і подальших аудиторських процедур на рівні тверджень для кожного суттєвого класу операцій, залишків на рахунках та розкритті у відповідь на оцінені ризики [67, с. 385].

На підставі плану аудиту аудитор складає програму перевірки (Додаток Р).

Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб'єкта господарювання повинна включати дослідження стану збереження матеріальних цінностей, нормування витрат та оприбуткування, правильність оцінювання покупних виробничих запасів, використання запасів на виробництві [55].

Практика показує, що типовими помилками, що виникають під час здійснення операцій з виробничих запасів можуть бути: Практика показує, що типовими помилками, що виникають під час здійснення операцій з виробничих запасів можуть бути: незадовільна організація складського господарства; невиконання завдань щодо заготовлення (придбання) матеріалів; завищення собівартості придбаних матеріалів; порушення правил приймання вантажів; неповне оприбуткування запасів; необґрунтовані претензії до постачальників; нераціональне витрачання матеріалів на виробництво; порушення норм і лімітів відпуску; порушення порядку проведення інвентаризації (порушення строків проведення, нерівномірний їх розподіл за календарними періодами, порушення принципу раптовості, неякісне проведення інвентаризації, недбале і несвоєчасне оформлення документів тощо); нестача, надлишок, присвоєння ТМЦ; помилки і подробиці в документах; підміна нових матеріалів старими; помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок запасів та їх відображення в обліку; незадовільне ведення бухгалтерського обліку [77].

Методика аудиту грошових коштів та їх еквівалентів. Мета аудиту відповідно до МСА 200 "Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності" полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо грошових коштів у касі підприємства.

Основними завданнями аудиту грошових коштів в касі та на поточному рахунку є: контроль за дотриманням чинного законодавства щодо обліку грошових коштів:

перевірка дотримання необхідних умов збереження грошових коштів у касі; встановлення відповідності особи касира вимогам чинного законодавства і наявності укладеного з ним договору про повну матеріальну відповідальність; дослідження первинних документів з погляду правильності їх оформлення, достовірності і законності операцій відображених в них; перевірка дотримання графіку документообороту; перевірка наявності та правильності ведення Журналу реєстрації касових ордерів; встановлення своєчасності та повноти оприбуткування грошових коштів у касі підприємства; перевірка дотримання встановленого ліміту залишку готівки в касі; визначення дотримання термінів проведення інвентаризації та документального оформлення її результатів; перевірка відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку, звітності; встановлення дотримання порядку видачі готівки в підзвіт і контролю за її використанням; визначення напрямів використання грошових коштів, законності та цільового спрямування; перевірка дотримання інших вимог Положення ведення касових операцій у національній валюті в Україні; встановлення наявності у підприємства поточного та інших рахунків у банках; дослідження законності здійснених операцій на рахунках підприємства в банках; перевірка правильності документального оформлення банківських операцій, дослідження первинних документів з погляду правильності їх оформлення, достовірності, доцільності і законності операцій, відображених у них; встановлення відповідності даних виписок банку сумам, відображеним у первинних розрахункових документах; перевірка правильності відображення банківських операцій на рахунках бухгалтерського обліку; встановлення відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку грошових коштів на рахунках в банку тощо.

Об'єктами аудиту грошових коштів в касі підприємства є наявність і збереження грошових коштів у касі, операції з руху готівки в касі, матеріали інвентаризації, фінансова звітність.

Джерела інформації для аудиту грошових коштів в касі та на поточному рахунку:

- 1- вимоги нормативних документів з обліку касових операцій;
- 2- наказ про облікову політику;

3- первинні і накопичувальні документи з обліку грошових коштів (прибутковий касовий ордер (КО-1), видатковий касовий ордер (КО-2), журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (КО-3), касова книга (КО-4), грошовий чек, об'ява на внесення готівки, фіскальний касовий чек на товари (послуги), фіскальний касовий чек видачі коштів, розрахункова квитанція, платіжна відомість, розрахунково-платіжна відомість, платіжне доручення, виписка з банку, інші документи, передбачені наказом про облікову політику підприємства);

4- розрахунок залишку ліміту готівки в касі;

5-облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку коштів, розрахунків тощо;

6- Головна книга;

7- звітність (ф. № 1 «Баланс, ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. №5 «Примітки до фінансової звітності»);

8- відповіді на запити аудитора;

9- виписки банку за відповідний період;

10- договори (угоди) з банком про відкриття рахунків тощо.

11- аудиторський висновок попередньої перевірки та інша документація, що узагальнює результати контролю.

Стратегія проведення аудиту грошових коштів у касі розробляється виходячи із норм МСА 300 "Планування". На підготовчій стадії аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства.

Для оцінки ефективності внутрішнього контролю грошових коштів у касі аудитор проводить тестування.

При здійсненні аудиту грошових коштів у касі найчастіше застосовують такі методичні прийоми: інвентаризація; спостереження за проведенням господарських чи бухгалтерських операцій; усне опитування; отримання письмових підтверджень; перевірка документів (за формою, суттю, змістом, арифметична, логічна, експертна, зустрічна перевірка); взаємний контроль операцій і документів, підготовлених на підприємстві; перевірка арифметичних розрахунків; аналіз тощо.

Аудит касових операцій за необхідності може починатись із перевірки фактичної наявності грошових коштів у касі шляхом проведення перерахунку готівки у касі [59].

Загальний алгоритм аудиту касових операцій наведений у Додатку Н.

Перевірка касових документів здійснюється, як правило, вибіркоким способом. За результатами перевірки касових документів доцільно скласти робочий документ аудитора.

Важливим етапом аудиту є встановлення відповідності показників по взаємопов'язаним касовим документам. Такий контроль доцільно проводити вибірково за кілька днів, по результатам перевірки складають робочий документ.

Заключним етапом аудиту є узагальнення результатів перевірки, встановлення у відповідності до МСА 320 "Суттєвість в аудиті" суттєвості виявлених помилок і порушень; а також формулювання відповідного висновку.

Під час перевірки грошових коштів у касі можуть бути виявлені такі типові порушення: відсутність укладеного договору про повну матеріальну відповідальність з касиром; порушення порядку проведення інвентаризації; наявність виправлень і підчищень у первинних документах; пряме викрадення коштів; неоприбуткування і привласнення суми готівки, що надійшла до каси; надмірне списання коштів за касою шляхом: повторного використання документів для списання грошей за касою, неправильного підрахунку залишків (підсумків) у касових документах і звітах касира; списання грошових коштів за касою без підстав або за фіктивними документами; підробки у законно оформлених документах сум коштів (у бік збільшення), що підлягають списанню; привласнення сум готівки, які законно нараховані фізичним і юридичним особам: привласнення депонованої заробітної плати та грошових коштів, нарахованих на інших підставах; привласнення сум готівки, що належить іншим підприємствам; перевищення встановленого ліміту залишку готівки в касі; невірна кореспонденція рахунків; неправильне відображення касових операцій у регістрах синтетичного обліку; відсутність підписів посадових осіб, їх недостовірність; порушення порядку видачі підзвітних сум тощо.

Виявлені в результаті аудиту порушення відображають у відповідних робочих

документах.

Методика аудиту грошових коштів на рахунках у банку. Мета аудиту відповідно до МСА 200 "Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності" полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо грошових коштів на рахунках у банках.

Об'єктами аудиту грошових коштів на рахунках у банку є наявність і рух грошових коштів на рахунках у банку, матеріали інвентаризації, фінансова звітність [60].

Стратегія проведення аудиту грошових коштів на рахунках у банку розробляється виходячи із норм МСА 300 "Планування". На підготовчій стадії аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства.

Для оцінки ефективності внутрішнього контролю грошових коштів на рахунках у банку аудитор проводить тестування (Додаток П).

Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор переходить до планування аудиту, кінцевим результатом якого є складання програми аудиту (Додаток Р).

Аудит банківських операцій здійснюється суцільним способом окремо за кожним рахунком.

Під час аудиту спочатку встановлюють наявність усіх виписок банку за рахунками підприємства. Якщо частина виявилась відсутньою, необхідно отримати банківські копії. Після цього здійснюють перевірку достовірності виписок банку і їх якості як за зовнішнім виглядом, так і шляхом зустрічної перевірки [60].

При опрацюванні виписок банку слід мати на увазі, що для банку рахунок підприємства по відношенню до балансу є пасивним, а тому залишки будуть кредитовими, операції по надходженню готівки на рахунок будуть відображені по кредиту, а по списанню з рахунку - по дебету.

Необхідно звірити залишки грошових коштів на рахунку, що перевіряється, з виписками, даними бухгалтерського обліку і звітності. Результати такої перевірки відображають у робочому документі певного виду. Перевірка банківських виписок

повинна поєднуватись із вивченням банківських операцій по суті. Це дає змогу здійснити перевірку законності здійснення операцій на банківських рахунках та правильності їх документального оформлення.

Важливим етапом аудиту є перевірка повноти і своєчасності оприбуткування грошових коштів, що надійшли до банку, перерахування податків до бюджету та інших обов'язкових платежів до позабюджетних фондів. Обов'язком аудитора є перевірка правильності і обґрунтованості перерахування коштів за товарно-матеріальні цінності. З цією метою порівнюють суми, вказані в платіжних документах, з даними виписок банку і записи на відповідних рахунках [49].

Методикою аудиту передбачено також вивчення платоспроможності підприємства та причин прострочення розрахунків з іншими кредиторами. Особливе місце займає перевірка правильності ведення аналітичного та синтетичного обліку шляхом арифметичної перевірки реєстрів, призначених для обліку грошових коштів на рахунках в банку, а також звірки з іншими обліковими регістрами. При цьому звертають увагу на правильність кореспонденції рахунків за банківськими операціями.

Усі порушення чинних нормативних документів стосовно господарських операцій за банківськими рахунками виявляються суцільною перевіркою документів і взаємною звіркою реєстрів обліку на відповідність.

Типовими є такі порушення в обліку коштів на рахунках в банку: покриття зловживань окремими працівниками разом з касиром шляхом підміни документів або виправлення у виписках банку відповідних сум; привласнення готівки, одержаної з банку (шляхом не оприбуткування одержаних коштів на рахунок 30, а віднесення - на рахунки 36,63,68); невірно складена кореспонденція рахунків з обліку операцій на рахунках в банку; відсутність платіжних документів, що підтверджують факт здійснення операції; відсутність додатків до платіжних документів, які були підставою для здійснення господарських операцій; наявність документів, оформлених з порушенням вимог законодавства (ксерокопії документів, відсутність на документах банківських відміток); невідповідність даних у платіжних документах, що зберігаються у підприємства, яке перевіряється, фактичним перерахуванням

коштів (дане порушення може бути виявлене шляхом проведення зустрічної перевірки розрахунків підприємства, що перевіряється, з іншими підприємствами, у які за даними обліку перераховувалися кошти); - невідповідність кореспонденції рахунків, зазначеної у платіжних документах, аналогічній кореспонденції в облікових регістрах; невідповідність даних платіжних документів банківській виписці; відсутність перекладу українською мовою текстів платіжних документів, що стали підставою для здійснення валютних операцій тощо.

Методика аудиту дебіторської заборгованості. Мета аудиту відповідно до МСА 200 "Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності" полягає у висловленні аудитором незалежно? професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про дебіторську заборгованість [10].

Основні завдання аудиту дебіторської заборгованості є: встановити дотримання вимог діючого законодавства щодо розрахунків з дебіторами; встановити законність виникнення дебіторської заборгованості підприємства; перевірити своєчасність погашення заборгованості; оцінити правильність синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з дебіторами; перевірити наявність і правильність оформлення первинних документів що підтверджують факт виникнення чи погашення дебіторської заборгованості; перевірити правильність оцінки дебіторської заборгованості та розрахунку величини резерву сумнівних боргів; встановити правильність класифікації дебіторської заборгованості та дотримання в обліку інших вимог П(С)БО № 10 "Дебіторська заборгованість"; перевірити правильність списання заборгованості, строк позовної давності по якій минув; встановити доцільність заходів, ужитих підприємством щодо ліквідації причин, які спричинили прострочену заборгованість; перевірити дотримання законодавства за розрахунками з підзвітними особами та правильність відображення їх в обліку; визначити достовірність показників фінансової звітності відносно дебіторської заборгованості і розкриття необхідної інформації у Примітках до річної фінансової звітності.

Об'єктами аудиту є операції за розрахунками з покупцями і замовниками; авансами, що надійшли на підприємство; претензіями і відшкодуванням

матеріального збитку; розрахунками з підзвітними особами підприємства тощо.

Джерелами інформації аудиту дебіторської заборгованості є: вимоги нормативних документів щодо обліку дебіторської заборгованості; наказ про облікову політику підприємства; первинні документи (рахунки-фактури, накладні, касові документи, виписки банку тощо); договори на поставку продукції, надання послуг тощо; реєстри синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з дебіторами; фінансова звітність і примітки до неї (Баланс (звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів; Звіт про власний капітал; Примітки до річної фінансової звітності; відповіді на запити аудитора; інформація одержана в ході аудиторської перевірки; аудиторські висновки, акти ревізій та інші документи, що узагальнюють результати контролю; документи претензійно-позовних справ.

Стратегія проведення аудиту дебіторської заборгованості розробляється виходячи із норм МСА 300 "Планування". На підготовчій стадії аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства.

З метою оцінки ефективності внутрішнього контролю дебіторської заборгованості аудитор проводить тестування, під час якого з'ясовують ряд питань (Додаток П). Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор переходить до планування аудиту, кінцевим результатом якого є складання програми аудиту (Додаток Р).

Для аудиту дебіторської заборгованості підприємства використовують широкий спектр методів. Аудитор проводить суцільну або вибіркочу перевірку розрахунків. Метод аудиторської перевірки аудитор визначає залежно від кількості підприємств, що беруть участь у розрахунках. У практиці аудиту перевагу віддають вибіркочому способу.

Перевірку бажано починати з аналізу матеріалів інвентаризації дебіторської заборгованості. Аудитору необхідно виявити на основі відповідних документів обґрунтованість сум дебіторської заборгованості.

Крім цього, методика аудиту дебіторської заборгованості передбачає здійснення таких процедур: звірка залишків заборгованості у Головній книзі з

обліковими регістрами. За результатами цього складається відомість; визначення крупних дебіторів і складання їх переліку; направлення запитів на підтвердження дебіторської заборгованості, в т.ч. і по векселям; перевірка наявності і правильності реєстрації договорів; перевірка правильності оформлення документів на відвантаження продукції і своєчасне надання їх у бухгалтерію; перевірка розрахунків за товарообмінними операціями, наявність договору, акта взаємозаліку тощо; збір доказів підтвердження (спростування) того, що поточна дебіторська заборгованість визнається одночасно з визнанням доходу від реалізації; перевірка обґрунтованості списання безнадійної дебіторської заборгованості на витрати; оформлення окремим документом виявлених під час здійснення аудиту порушень.

Аудитор повинен проаналізувати склад дебіторів підприємства, виділити найбільш значні, виходячи із суми боргу. Після чого здійснити їх перевірку і за результатами скласти робочі документи.

Важливим моментом при організації обліку розрахунків з покупцями і замовниками є недопущення прострочення сплати дебіторської заборгованості. Особливого значення при цьому набуває контроль за дебіторською заборгованістю, за якою спливає строк позовної давності. Необхідно своєчасно виявляти таких дебіторів і вживати заходів щодо примусового стягнення боргу.

У випадку виявлення під час аудиту простроченої дебіторської заборгованості, існує необхідність в перевірці правильного її списання .

За результатами аудиту розрахунків з дебіторами доцільно складати робочий документ "Перелік виявлених помилок і порушень при перевірці дебіторської заборгованості".

У цілому, під час аудиту дебіторської заборгованості можуть бути виявлені такі типові порушення в обліку: невірно складена кореспонденція рахунків при відображенні розрахунків з дебіторами; невідповідність даних синтетичного і аналітичного обліку; зарахування отриманих сум дебіторської заборгованості на погашення заборгованості невідповідних дебіторів; помилки під час проведення арифметичних розрахунків; відображення дебіторської заборгованості на фіктивних рахунках неіснуючих клієнтів або за фіктивними операціями; списання нестач і

крадіжок за рахунок збільшення дебіторської заборгованості; невірно розрахований розмір резерву сумнівних боргів; помилки при відображенні дебіторської заборгованості у звітності тощо [36].

Результатом аудиторської перевірки стає офіційно зафіксоване у встановленій формі компетентну думку аудитора про точність фінансової інформації, що міститься в звітності за певний період, тобто - аудиторський висновок.

Висновки до першого розділу

В даному розділі були розглянуті питання організації обліку та аудиту оборотних активів підприємства. Наведені склад та класифікація оборотних активів. Проведений аналіз економічної літератури з питань щодо підходів до визначення сутності категорії «оборотні активи» та «оборотні кошти» за науковим підходом дозволив виокремити декілька підходів (напрямів) до пояснення сутності поняття «оборотні активи» та проведений аналіз свідчить, що в економічній літературі відсутня саме комплексна класифікація, яка включає найбільш поширені класифікаційні ознаки та не враховує сучасні практичної діяльності підприємств.

Проведений аналіз нормативно-правових актів щодо сутності поняття «оборотні активи» дозволив зробити висновок, що під «оборотними активами» розуміють сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу. При цьому визначення поняття «оборотні активи» за національними та міжнародними стандартами можна вважати подібним.

Також розглянуті аспекти фінансового обліку оборотних активів та їх складових: первинний облік, аналітичний, синтетичний облік і наведена типова кореспонденція рахунків і відображення інформації про них у них у фінансовій звітності.

Розглянуті аспекти податкового обліку оборотних активів. Також у розділі були розглянуті питання методики аудиту оборотних активів, наведена мета, завдання, джерела інформації, приклади робочих документів.

Результати дослідження були надруковані у працях [48,49,50,51,52,73].

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження діяльності підприємства в даній роботі є ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

Приватне акціонерне товариство «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» було зареєстроване 29.12.1997 р. Керівником організації є Онісів Леонід Іванович. Підприємство розташоване за адресою: Україна, 67121, Одеська обл., Роздільнянський р-н, село Новоборисівка, вул. Центральна, будинок 2.

Розмір статутного капіталу: 13 700 000,00 грн. Організаційно-правова форма: Акціонерне товариство. Форма власності: Недержавна власність.

Основним видом діяльності є:

- 01.63 Післяурожайна діяльність.

До інших видів діяльності, на яких спеціалізується товариство належать:

- 52.10 Складське господарство
- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту

Вищим органом управління ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» є Загальні збори.

Основні відомості про підприємство:

Повна назва Компанії	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ"
Скорочена назва Компанії	ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ ”
Код ЄДРПОУ	00955294
Організаційно-правова форма емітента	Акціонерне товариство
№ свідоцтва про державну реєстрацію (перереєстрацію), дата видання свідоцтва	Зареєстровано 29.12.1997 р. за № 1 533 120 0000 000193
Орган, який видав свідоцтво	Виконавчий комітет Одеської міської ради
Юридична адреса і місцезнаходження	67121 Одеська область Великомихайлівський р-н с. Новоборисівка вул. Леніна буд. 2,
Основні види діяльності	Код КВЕД 01.63 Післяурожайна діяльність; Код КВЕД 52.10 Складське господарство; Код КВЕД 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
Чисельність працівників	34

Для більш детального аналізу та характеристики діяльності ПрАТ «Веселокутський КХП» складемо аналітичну табл. 2 та проаналізуємо динаміку основних показників його діяльності.

Таблиця 2 – Результати фінансового аналізу діяльності ПрАТ «Веселокутський КХП» за 2020-2021 рр.

	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	4510	29942	25432	У 5,6 р.
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	4510	27340	22830	У 5,1 р.
3. Адміністративні витрати, тис.грн.	4159	-	-	-
4. Витрати на збут, тис.грн.	-	-	-	-
5. Валовий прибуток, тис.грн.	-	-	-	-
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	8669	27340	18671	У 2,15 р.
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	192,2	91,3	-100,9	52,6
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	8	139	131	У 16,4 р.
в тому числі:				
- від основної операційної діяльності	0	2602	2602	-
- від іншої операційної діяльності	-6261	-781	5480	-87,5
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	6269	-1682	-7951	-126,8
9. Податок на прибуток, тис.грн.	1	25	24	У 24 р.
10. Чистий прибуток, тис.грн.	7	114	107	У 15,3 р.
11. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	12555	11054,5	-1500,5	-12
12. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,36	2,71	2,35	В 6,5 р.
13. Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	1002	132,87	-869,13	-86,7
14. Коефіцієнт автономії	0,20	0,43	0,23	х
15. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	4,07	1,31	-2,76	х
16. Наявність власних оборотних коштів	-8792	-3900	4892	х
17. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,83	-0,34	1,49	х
18. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	-0,82	-0,34	0,48	х
19. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,55	0,74	0,19	х
20. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	0,42	0,71	0,29	х
21. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00051	0,32	0,32	х
22. Рентабельність виробництва, %	0,016	0,259	0,243	х
23. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	0,162	1,169	1,007	х
24. Рентабельність власного капіталу, %	0,939	3,647	2,708	х
25. Рентабельність основного капіталу, %	0,046	0,783	0,737	х
26. Рентабельність оборотного капіталу, %	0,056	1,031	0,975	х
27. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	-	-	-	х

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Дослідження основних техніко-економічних показників даних табл. 2.

показало:

- у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшився чистий дохід на 25 432 тис.грн або у 5,6 р;
- собівартість реалізованої продукції в 2021 р. в порівнянні з 2020 р. збільшилась на 22 830 тис. грн. або у 5,1р. Спостерігається зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції, що позитивно вплинуло на фінансовий результат від основної операційної діяльності; це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (у 5,6 р), ніж темпи збільшення повної собівартості реалізованої продукції (у 2,15 р.).
- фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який збільшився у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 131 тис. грн. або у 16,4 р. внаслідок збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 2602 тис. грн та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 5480 тис.грн. або на 87,5 %. Негативний вплив здійснило перетворення прибутку на збиток від іншої діяльності став збитковим, що призвело до його зменшення на 7951 тис. грн. або 126,8 %. Фінансова діяльність упродовж двох років відсутня.;
- аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про недостатньо ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та нестійке та нестабільне функціонування підприємства на ринку: коефіцієнт фінансової стійкості впродовж двох років знаходяться не в межах норми, [48,49] що свідчить про нестабільність та фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів; підприємство не має власних оборотних коштів впродовж досліджуваного періоду, але на кінець 2021 року дана нестача зменшилась майже в 3 рази, що є позитивною тенденцією - такі зміни викликали збільшення значень коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, які знаходиться поза межами норми, але мають тенденцію до збільшення впродовж досліджуваного періоду, попри це дані показники ще залишаються поза межами норми.
- відбулось покращення ефективності використання оборотних коштів, про що

свідчить [48,49] збільшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 2,35 обороти або в 6,3 р та скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів на 869,13 днів або на 86,7 %;

– коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності впродовж двох років. знаходяться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства та свідчить про не змогу покриття його термінових зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативним значенням упродовж двох років, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами, але на кінець 2021 року значення даного показника відповідає нормативному, що є позитивною тенденцією в діяльності підприємства.

– спостерігається збільшення показників рентабельності капіталу на 1,01 % п. та рентабельності виробництва – на 0,24% пункти в 2021р. в порівнянні з 2020 р., що позитивно характеризує основну операційну діяльність підприємства;

Таким чином, аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Весело-кутський КХП» свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства, але у 2021 р. спостерігається незначне покращення фінансового стану.

2.2. Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	31335	24376	-22,2
- попереднього року			
- звітнього року	24376	26848	10,1

З табл. 2.1 видно, що на кінець попереднього року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 22,2 %, що свідчить про скорочення діяльності та попередньо можна охарактеризувати негативно. На кінець звітнього року порівняно з початком валюта збільшилась на 10,1 %, що попередньо характеризує позитивно та свідчить про розширення підприємства та активізацію своєї діяльності.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу проведемо поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік 2020	Звітний Рік 2021	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	4510	29942	6,6
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	8,0	139,0	17,4
3. Валюта балансу, тис.грн.: - на початок року - на кінець року	31335	24376	0,8
	24376	26848	1,1
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	27855,5	25612	0,9

З табл. 2.2 видно, що зменшення середньорічного значення валюти балансу в 0,9 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 6,6 р. та фінансового результату до оподаткування в 17,4 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності та ефективно вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюємо за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства за 2019-2021 роки*

Показники	Код рядка	На початок 2021 р.	На кінець 2021р.	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	24376	26848	2472	10,1
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	13597	15518	1921	14,1
– в % до активів		55,8	57,8	2	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	10779	11330	551	5,1
– в % до активів		44,2	42,2	-2	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	2580	528	-2052	-79,5
– в % до активів		10,6	2,0	8,6	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	8189	5944	-2245	-27,4
– в % до активів		33,6	22,1	-11,5	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	10,0	4858	4848	в 485 р
– в % до активів		0,04	18,1	18,06	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170,	-	-	-	-
– в % до активів	1190	-	-	-	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Як свідчать дані табл.2.3 збільшення активів підприємства на 2472 тис.грн. або на 10,1% мало місце за рахунок збільшення необоротних активів на 1921 тис.грн. або на 14,1% та оборотних активів на 551 тис.грн. або на 5,1% (за рахунок збільшення грошових коштів та їх еквівалентів – на 4848 тис.грн., або в 485р.; при цьому кошти у розрахунках зменшились на 2245 тис.грн або на 27,4 %, запаси – на 2052 тис.грн. або на 79,5 %). На початок 2021 року найбільшу питому вагу у складі активів підприємства займали необоротні активи – 55,8%, питома вага оборотних активів склала 44,2%. Наприкінці 2021 року відбулись такі зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага необоротних активів і, відповідно зменшилась питома вага оборотних активів на 2,0 % пункти.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4- Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	10779	11330	100	100	551	x	5,1	100
– запаси	1100; 1110	2580	528	23,9	4,7	-2052	-19,2	-79,5	-372,4
–дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	8189	5944	75,9	52,5	-2245	-23,4	-27,4	-407,4
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	10	4858	0,09	42,9	4848	42,8	У 485 р	879,9
– інші оборотні активи	1170, 1190	-	-	-	-	-	-	-	-

З табл.2.4 видно, на кінець звітного року порівняно з початком оборотні активи збільшились на 551 тис. грн., або на 5,1 %. Це відбулось за рахунок збільшення грошових коштів та інших фінансових інвестицій на 4848 тис. грн., або у 485 р., також відбулось зменшення запасів на 2052 тис. грн., або на 79,5% та дебіторської заборгованості на 2245 тис. грн., або на 27,4 %;

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість – 75,9%, питома вага запасів склала – 23,9 %, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій– 0,09%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни оборотних активів: збільшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 42,8 % п. та зменшилась [48] питома вага запасів на 19,2% п., дебіторської заборгованості – на 23,4% п.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення [48] його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5-Аналіз структури розміщення оборотного капіталу ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Показники	2020 рік		2021 рік		Відхилення		
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	абс.	%	за структурою
1.Сфера виробництва в тому числі:	2580	23,94	528	4,66	-2052	-79,5	-19,28
– виробничі запаси*	2580	23,94	528	4,66	-2052	-79,5	-19,28
– незавершене виробництво*	-	-	-	-	-	-	-
– поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-
– витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
2. Сфера обігу в тому числі:	8199	76,06	10802	95,34	2603	31,8	19,28
– готова продукція*	-	-	-	-	-	-	-
– грошові кошти	10	0,09	4858	42,88	4848	в 485 р.	42,79
– дебіторська заборгованість	8189	75,97	5944	52,46	-2244	-27,40	-23,51
– товари*	-	-	-	-	-	-	-
– інші**	-	-	-	-	-	-	-
Всього оборотний капітал	10779	100	11330	100	551	5,1	-

З табл. 2.5 видно, що в звітному році в порівнянні з попереднім загальна величина оборотного капіталу збільшилась на 551 тис. грн., або на 5,1 %. Цьому сприяло зменшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 2052 тис. грн., або на 79,5 %, збільшення капіталу, розміщеного у сфері обігу на 2603 тис. грн., або на 31,8 %.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений у сфері обігу- 76,06%, а питома вага капіталу, розміщеного у сфері виробництва – 23,94%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу, та, відповідно, зменшилась питома вага капіталу в сфері виробництва – на 19,28 % пункти.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	4510	29942	25432	в 564 р.
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, * тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	12555	11055	-1500	11,95
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100	2734	1554	-1180	-43,16
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷ 1155	8818	7067	-1751	-19,86
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	1003	2434	1431	142,67
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	-	-	-	-
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	x	x
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	12,53	83,2	70,67	564,0
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	34,88	30,71	-4,17	-11,96
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	8900	7263	-1637	-18,39
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,36	2,71	2,35	В 6,3р.
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	2,78	0,37	-2,41	-86,69
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	1002	132,87	-869,13	-86,7
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	218,2	18,68	-199,52	-91,44
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	703,75	84,94	-618,81	-87,93
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	80,05	29,25	-50,8	-63,46
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	-	-	-	-
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	-	-26691	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	-	-	x	x

З табл. 2.6, видно, що ефективність використання оборотних коштів підприємства у звітному році порівняно з попереднім покращилась, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на 2,35 обороти, зменшення коефіцієнту завантаженості на 2,41 та зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 869,13 днів (за рахунок зменшення: часу перебування коштів в запасах – на 199,52 днів, коштів в розрахунках – на 618,81 дня, але відбулось збільшення часу

перебування коштів в грошових коштах – на 50,8 днів). Це призвело до вивільнення з обігу (економії) суми грошових коштів у розмірі 26691 тис. грн.

Таким чином, можна зробити висновок про покращення ефективності використання оборотних коштів в 2021 році порівняно з 2020 р.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7. - Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1120÷1155	8189	5944	100	100	-2245	x	-27,41	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	5493	359	67,08	6,04	-5134	-61,04	-93,46	228,69
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **:	1130÷1145	2674	1319	32,65	22,19	-1355	-10,46	-50,67	60,36
– за виданими авансами	1130	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1135	2674	1319	32,65	22,19	-1355	-10,46	-50,67	60,36
– в тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-	-	-	-	-	-
– з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	22	4266	0,27	71,77	4244	71,5	У 192,9 р.	-189,04

З табл. 2.7 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року зменшилась на 2245 тис. грн., або на 27,41%. Це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 5134 тис. грн. або на 93,46% та дебіторської заборгованості за розрахунками- на 1355 тис.грн., або на 50,67 %, але відбулось збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 4244 тис.грн або майже у 193 рази.

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за товари, роботи, послуги – 67,08%, заборгованість за розрахунками – 32,65%, іншої заборгованості – 0,27%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: зменшилась питома вага заборгованості за товари, роботи послуги на 61,04 % пункти та заборгованості за розрахунками на 10,46 % пункти відповідно; збільшилась питома вага іншої заборгованості – на 71,5% пункти.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Абсолютне відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	заборгованості за товари, роботи, послуги	іншої поточної заборгованості
Попередній рік	Всього, в тому числі:	5493	100	22	100	x	x
	– до 12 місяців	5493	100	22	100	x	x
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	x	x
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	x	x
Звітний рік	Всього, в тому числі:	359	100	4266	100	-5134	4244
	– до 12 місяців	359	100	4266	100	-5134	4244
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

З табл.2.8 видно, що як в попередньому, так й в звітному році 100% дебіторської заборгованості за товари, роботи та іншої заборгованості, послуги погашається у найкоротший термін – до 12 місяців, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	На початок року	На кінець року	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	24375	26848	2473	10,1
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	4804 19,71	11618 43,28	6814 23,57	141,8 x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	-8792 -	-3900 -	4892 -	-55,64 x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	- -	- -	- -	- x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	- -	- -	- -	- -
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	- -	- -	- -	- -
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	19571 80,29	15230 56,72	-4341 -25,57	-22,18 x
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	3352 13,75	- -	-3352 -13,75	- x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	3352 13,75	- -	-3352 -13,75	- x
3.2.Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	9055 37,15	7667 28,56	-1388 -8,59	-15,33 x
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	- -	- -	- -	- x
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	7164 29,39	7562 28,17	398 -1,22	5,56 x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	- -	- -	- -	- x

З табл.2.9 видно, що джерела формування активів в звітному році порівняно з попереднім збільшились на 2473 тис.грн. або на 10,1%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 6814 тис.грн або на 141,8 % , також відбулось зменшення поточних зобов'язань і забезпечень на 4341 тис.грн або на 22,18 %, В структурі джерел формування активів в попередньому році найбільшу питому вагу займають поточні зобов'язання і забезпечення – 80,29%. Питома вага власного капіталу склала 19,71%. На кінець року відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів: збільшилась питома вага власного капіталу на 23,57%. та зменшилась частка поточних зобов'язань і забезпечень на 25,57%п. Ці зміни в динаміці і структурі негативно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	4805	11618	6813	141,8
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	7000	13700	6700	95,7
– в % до власного капіталу		145,68	117,91	-27,77	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	4262	4262	-	-
– в % до власного капіталу		88,7	36,68	-52,02	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	-6457	-6343	114	-1,8
– в % до власного капіталу		-134,38	-54,59	79,79	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x

З табл. 2.10 видно, що на кінець звітного року в порівнянні з початком власний капітал збільшився на 6813 тис.грн або на 141,8%. Це відбулось за рахунок

збільшення зареєстрованого (пайового) капітал на 6700 тис.грн. або на 95,7 %, та зменшення непокритого збитку на 114 тис.грн або на 1,8%. Величина додаткового капіталу залишилась незмінною. Такі зміни негативно характеризують діяльність підприємства.

Впродовж 2 років власний капітал формувався за рахунок зареєстрованого капіталу, додаткового капіталу, непокритого збитку.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік 2020	Звітний Рік 2021	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	7	114	107
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	27855,5	25612	-2243,5
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	15300,5	14557	-743,5
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	12555	11055	-1500
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	-10499	-9346	1153
3. Рентабельність капіталу, %	1/2*100%	0,025	0,445	0,42
4. Рентабельність основного капіталу, %		0,046	0,783	0,737
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		0,056	1,031	0,975
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		-	-	-

З табл. 2.11 видно, що впродовж дослідженого періоду підприємство мало позитивні показники рентабельності, значення яких збільшились у звітному році порівняно з попереднім за рахунок збільшення чистого прибутку підприємства на 107 тис.грн. та зменшення величини середньорічної суми капіталу підприємства : всього капіталу на 2244 тис.грн; основного капіталу на 743,5 тис.грн; оборотного капіталу на 1500,5 тис.грн. Це призвело до збільшення значення показників рентабельності капіталу: основного- на 0,737 % п.; оборотного-на 0,975 % п.; всього капіталу-на 0,42% п. Ці зміни свідчать про наявність тенденції до покращення діяльності

підприємства, але негативним є відсутність власного оборотного капіталу впродовж досліджуваного періоду.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645	16219	15229	100	100	-990	x	-6,1	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605, 1615	8900	7263	54,9	47,7	-1637	-7,2	-18,4	165,35
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610, 1620÷1645	155	404	0,93	2,65	249	1,72	160,6	-25,15
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	9	71	0,05	0,47	62	0,42	У 6,9 Р.	-6,26
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	1625	22	58	0,13	0,38	36	0,25	163,6	-3,64
– з оплати праці	1630	124	275	0,75	1,8	151	1,05	121,8	-15,25
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	7164	7562	44,17	49,65	398	5,48	5,6	-40,20

З табл. 2.12 видно, що величина кредиторської заборгованості в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 990 тис.грн або на 6,1 %. Це відбулось за рахунок зменшення кредиторської заборгованості: за товари, роботи, послуги на 1637 тис.грн або на 18,4%. Але відбулось збільшення величини кредиторської заборгованості за розрахунками на 249 тис.грн або на 160,6%, іншої – на 398 тис. грн або на 5,6 %.. На початок звітного року у структурі кредиторській заборгованості найбільшу питому [52] вагу займала заборгованість за товари, роботи, послуги-54,9%, частка інших поточних зобов'язань склала 44,17%; за розрахунками– 0,93%. На кінець року відбулись наступні зміни у структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої заборгованості на 5,48% п. та за розрахунками – на 1,72% п. та зменшилась питома вага заборгованості за [52] товари, роботи і послуги на 7,2% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» [40] за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	359	7263		6904
2. За розрахунками*:	1319	404	915	
– з бюджетом,	1319	71	1248	
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	-		-	-
– зі страхування	-	58		58
– з оплати праці	-	275		275
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-
3. Інші види заборгованості	4266	7562		3296
Всього	5944	15229	2163	10533

З табл. 2.13 видно, що на кінець звітнього року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на 10533 тис.грн. Це відбулось за рахунок перевищення таких елементів кредиторської заборгованості: за товари, роботи, послуги на 6904 тис.грн; іншої на 3296 тис.грн. Але за розрахунками перевищує дебіторська заборгованість на 915 тис.грн

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок 2020 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року
1. Власний капітал (1495)	4 798	4 805	11618
2. Необоротні активи (1095)	17 004	13 597	15518
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	-12 206	-8 792	-3900
4. Короткострокові кредити банків (1600)	3 630	3352	-
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	-8 576	-5 440	-3900
6. Запаси (1100;1110)	2889	2580	2624
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних обо-ротних коштів (ряд 3 – ряд 6)	-15095	-11372	-6524
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної вели-чини джерел формування запасів (ряд5 – ряд6)	-11465	-8020	-6524
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	10091	8900	7263
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Кризова	Кризова	Кризова

Дані розрахунків, які наведені в табл.2.14, показують, що фінансова ситуація на підприємстві впродовж двох років є кризовою, тому що підприємство не має власних оборотних коштів, а джерел, що послаблюють фінансову напругу недостатньо для покриття запасів, це негативно характеризує діяльність підприємства за досліджуваний період.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)	$1495 / 1900$	0,15	0,20	0,43	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)	$1595+1695+1700 / 1495$	5,53	4,07	1,31	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних коштів ($OK_{вл}$)	$1495-1095$	-12206	-8 792	-3900	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	$1495-1095 / 1495$	-2,54	-1,83	-0,34	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами ($K_{з}$)	$1495-1095 / 1195+1200$	-0,85	-0,82	-0,34	0,1

Як видно з табл.2.15, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться не в межах норми, що свідчить про нестабільність та фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів впродовж двох років знаходиться поза межами норми та показує, що підприємство на кінець 2020 року на 1 грн. власного капіталу залучало 4,07 грн. залучених коштів, на кінець 2021 року – 1,31 грн залучених коштів. Незважаючи на значне зменшення значення даного показника, його величина знаходиться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства, але зменшення значення даного показника на кінець 2021 року є позитивною тенденцією. Підприємство не має власних оборотних коштів впродовж [48] досліджуваного періоду, але на кінець 2021 року дана нестача зменшилась майже в 3 рази, що є позитивною тенденцією. Такі зміни викликали збільшення значень коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, які знаходиться поза межами норми, [48] але мають тенденцію до збільшення впродовж

досліджуваного періоду, попри це дані показники ще залишаються поза межами норми.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про недостатньо ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та нестійке та нестабільне функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	10	4858	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	16219	15229	-16209	-10371
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	8189	5944	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	3352	-	4837	5944
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	2580	528	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	-	-	2580	528
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	13596	15518	P_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	4804	11619	8792	3899
<i>Баланс</i>	24375	26848	<i>Баланс</i>	24375	26848	x	x

На початок року

$$\begin{aligned} A_1 &< P_1 \\ A_2 &> P_2 \\ A_3 &> P_3 \\ A_4 &> P_4 \end{aligned}$$

На кінець року

$$\begin{aligned} A_1 &< P_1 \\ A_2 &> P_2 \\ A_3 &> P_3 \\ A_4 &> P_4 \end{aligned}$$

З табл. 4.1 видно, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним як на початок так і на кінець року, тому що не виконується 1 та 4 нерівність.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.16) за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	0,54	0,55	0,74	0,19
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	23,65	0,42	0,71	0,29
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160+1165}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,075	0,00051	0,32	0,32

З табл. 2.17 видно, що коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності впродовж двох років. знаходяться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства та свідчить про не змогу покриття його термінових зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативним значенням упродовж двох років, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами, але на кінець 2021 року значення даного показника відповідає нормативному, що є позитивною тенденцією в діяльності підприємства.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-		2602		2602	100
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-6261	-	-781	-	-	-
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-6261	x	-1821	x	-0,2908	-
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	6269		-1682		-7951	-126,8
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	8	100,0	139	100,0	131	У 16,4 р.

З табл. 2.18 видно, що фінансовий результат від звичайної діяльності був прибутком та в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 131 тис. грн. або у 16,4 р. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 2602 тис.грн, або на 100%. Також позитивний вплив здійснило зменшення збитку від іншої операційної діяльності – на 5480 тис. грн.. або на 87,5%, від операційної діяльності – на 4440 тис.грн., або на 70,9%. Але негативним є зменшення прибутку від іншої діяльності на 7951 тис.грн. або на 126,8 %.

Фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році формувався за рахунок прибутку від іншої діяльності та збитку від іншої операційної та операційної діяльності. У звітному році він формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та збитку від іншої операційної, операційної та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.19.

Таблиця 2.19 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4510	29942	25432	У 5,64 р
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	4510	27340	22830	У 5,06 р.
3. Адміністративні витрати	2130	-	-	-	-
4. Витрати на збут	2150	-	-	-	-
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	0	2602	2602	-

З табл.2.19. видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності у попередньому році відсутній, але у звітному році став прибутком, який збільшився на 2602 тис. грн. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (у 5,64 р.), ніж витрати, що пов'язані з основною операційною діяльністю (собівартість реалізованої продукції у 5,06 р%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.20.

Таблиця 2.20 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів										
2. Операційна курсова різниця										
3. Реалізація інших необоротних активів										
4. Штрафи, пені, неустойки										
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення										
5. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:		6262	-6261	100		781	-781	100	5480	-87,5
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x				x					

Закінчення табл. 2.20										
Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
– непродуктивні витрати і втрати	x				x					
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності		6261	-6261	100		781	-781	100	5480	-87,5

З табл. 2.20 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності був збитком, який формувався лише за рахунок інших операційних витрат та в звітному році порівняно з попереднім роком зменшився на 5 480 тис. грн або на - 87,5%.

У зв'язку з тим, що підприємство не здійснювало інвестиційну діяльність впродовж досліджуваного періоду її аналіз не проводиться.

У зв'язку з тим, що підприємство не здійснювало фінансову діяльність впродовж досліджуваного періоду її аналіз не проводиться.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.21.

Таблиця 2.21 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1.Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-

Закінчення табл. 2.21										
Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
7. Інші доходи і витрати	9436	3167	6269	100,0	-	1682	-1682	100,0	-7951	-126,8
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	9436	3167	6269	100,0	-	1682	-1682	100,0	-7951	-126,8

З табл. 2.21 видно, що фінансовий результат від іншої фінансової діяльності як в попередньому так і в звітному році формувався лише за рахунок інших доходів та витрат. У 2020 р. фінансовий результат від іншої діяльності був прибутком, але на кінець 2021 р. він зменшився на 7951 тис. грн або -126,8 % та став збитком, що негативно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	8	139	131	У 16,4 р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	1	25	24	У 24 р.
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	7	114	107	У 15,3 р.

З табл. 2.22 видно, що підприємство на кінець звітнього року мало чистий прибуток у розмірі 114 тис.грн , який у звітному році порівняно з попереднім збільшився на 107 тис.грн або в 15,3 рази. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 131 тис.грн або в 16,4 р та витрат з податку на прибуток на 24 тис.грн або в 24 рази.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл.2.23.

Таблиця 2.23 - Аналіз рентабельності виробництва

$$\Delta R_{(ФР)} = \frac{ФР_{звіт}}{ОЗ_{попер} + ОБК_{попер}} * 100\% - \frac{ФР_{попер}}{ОЗ_{попер} + ОБК_{попер}} * 100\%$$

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	8	139	131
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	42627	42548,5	-78,5
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	12555	11054,5	-1500,5
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	55182	53603	-1579
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,016	0,259	0,243

* Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується.

З табл. 2.23 видно, що як в звітному, так і в попередньому році рентабельність виробництва мала позитивне значення, яке збільшилось на 0,243%п. Це відбулось за рахунок впливу наступних чинників:

1. Вплив фінансового результату до оподаткування

$$= 139/(42627+12555)*100-(9/(42627+12555))*100=0,25-0,016=0,234\%п.$$

Збільшення прибутку до оподаткування на 130 тис.грн здійснило позитивний вплив та збільшило рентабельність виробництва на 0,234 % п.

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів

$$\Delta R_{(ОС)} = \frac{ФР_{звіт}}{ОЗ_{звіт} + ОБК_{попер}} * 100\% - \frac{ФР_{звіт}}{ОЗ_{попер} + ОБК_{попер}} * 100\%$$

$$= 139/(42548,5+12555)*100-139/(42627+12555)*100=0,25-0,25=0,0\%п.$$

Зменшення середньорічної вартості основних засобів на 78,5 тис.грн. не здійснило впливу на зміну рентабельності виробництва.

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів

$$\Delta R_{(ОБК)} = \frac{ФР_{звіт}}{ОЗ_{звіт} + ОБК_{звіт}} * 100\% - \frac{ФР_{звіт}}{ОЗ_{звіт} + ОБК_{попер}} * 100\%$$

$$= 139/(42548,5+11054,5)*100-139/(42548,5+12555)*100=0,26-0,25=0,01 \% п.$$

Зменшення середньорічної вартості оборотних коштів на 1500,5 тис. грн призвело до збільшення рентабельності виробництва на 0,01 % п.

$$\text{Перевірка } \Delta R = \Delta R_{(\text{ФР})} + \Delta R_{(\text{ОС})} + \Delta R_{(\text{ОбК})} = 0,234 + 0 + 0,01 = 0,244$$

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0.579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot 0,55 + 0,579 \cdot 19571 / 24375 = -0,3877 - 0,5905 + 0,579 \cdot 0,8029 =$$

$$-0,9782 + 0,4649 = -0,5133$$

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot 0,74 + 0,579 \cdot 15230 / 26848 = -0,3877 - 0,7945 + 0,579 \cdot 0,5673 =$$

$$-1,1822 + 0,3285 = -0,8537$$

Оцінка ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана як в попередньому так й в звітному році показник $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства підприємства, в звітному році значення показника збільшується, що свідчить про збільшення ймовірності банкрутства підприємства та позитивно характеризує його діяльність.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули 2.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2)$$

де

Цільові показники	Порядок розрахунку	Алгоритм розрахунку
A	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р. 1195+1200 ф.№1}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
B	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
C	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1695 ф.№1}}$
D	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$.	$\frac{\text{р.2000 ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$

$$Z_{\text{поп.}}=1,03*0,44+3,07*0,00033+0,66*0,00041+0,4*0,19=0,4532+0,00101+0,00027+0,072=0,45448$$

$$Z_{\text{зв}}=1,03*0,42+3,07*0,0052+0,66*0,0091+0,4*1,12=0,4326+0,015964+0,006+0,448=0,902564$$

Таблиця 2.24 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
A	р. 1195ф.№1	10779/24375=0,44	11330/26848=0,42
	р. 1300 ф.№1		
B	р.2290 (2295) ф.№2	8/24375=0,00033	139/26848=0,0052
	р. 1300 ф.№1		
C	р.2290 (2295) ф.№2	8/19571=0,00041	139/15230=0,0091
	р. 1695 ф.№1		
D	р.2000 ф.№2	4510/24375=0,19	29942/26848=1,12
	р. 1300 ф.№1		
Z		0,454	0,903

За результатами оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта, наведеному в табл. 2.24, видно, що в попередньому році показник $Z < 0,862$ та складає 0,454, що свідчить про високу ймовірність банкрутства, але в звітному році показник $Z > 0,862$, це свідчить про покращення фінансового стану підприємства та зменшення ймовірності банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл.2.25.

Таблиця 2.25 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515) \text{ ф. №2}}{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}$	0,00046	0,0157	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл. 2.17	0,55	0,74	≤3,2	≤2,0	≤1,0
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл. 2.11	0,025	0,445	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}{p. 1900 \text{ ф. №1}}$	0,6248	0,2705	≤0,37	≤0,50	≤0,80
1. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095) \text{ ф. №1}}{p. 1300 \text{ ф. №1}}$	-0,3607	-0,1453	0,4	≤0,30	=0,06

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера (табл. 2.25), свідчить, що як в попередньому так й в звітному році по всім показникам окрім коефіцієнта поточної ліквідності підприємство відноситься до II групи – за 5 років до банкрутства, а за коефіцієнтом поточної ліквідності – до I групи – стійкий фінансовий стан, тобто з урахуванням значень всіх показників підприємство можна віднести до II групи.

Висновки до другого розділу

У даному розділі був проведений аналіз фінансового стану підприємства та аналіз діяльності ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» за 2 роки. Наведена техніко-економічна характеристика та основні показники фінансової звітності підприємства та здійснено фінансовий аналіз. Аналіз техніко-економічних

показників діяльності ПрАТ «Весело-кутський КХП» свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства.

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволив зробити висновок про недостатньо ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та нестійке та нестабільне функціонування підприємства на ринку: коефіцієнт фінансової стійкості впродовж двох років знаходяться не в межах норми, що свідчить про нестабільність та фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів; підприємство не має власних оборотних коштів впродовж досліджуваного періоду. Відбулось покращення ефективності використання оборотних коштів, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів

Коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності впродовж двох років. знаходяться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства та свідчить про не змогу покриття його термінових зобов'язань. Спостерігається збільшення показників рентабельності капіталу та рентабельності виробництва, що позитивно характеризує основну операційну діяльність підприємства.

Підприємство на кінець звітного року мало чистий прибуток.

Оцінка банкрутства підприємства свідчить про низький рівень ймовірності банкрутства підприємства.

Таким чином, фінансова діяльність підприємства задовільна і потребує більш детального контролю.

Результати дослідження були опубліковані в працях [49,50,51,52,73],

3. ПРАКТИКА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ У ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

3.1. Організація обліку на підприємстві

Облік у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні відповідними менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у віддалі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності.

Бухгалтерський облік на у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та П(С)БО. Ведення бухгалтерського обліку у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» регулюється Наказом керівника «Про облікову політику підприємства», в якому обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства, в якому зазначаються основні положення бухгалтерської служби, де вказується, що бухгалтерський облік у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» здійснюється відділом бухгалтерії, яка діє на засадах самостійного структурного підрозділу підприємства; чисельність працівників бухгалтерської служби визначаються штатним розкладом; бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який призначається і звільняється з посади наказом керівника ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів». Визначаються: Мета і завдання діяльності бухгалтерської служби; Функції бухгалтерської служби; Права і обов'язки; Відповідальність; Організація роботи.

Веденням обліку у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» займається відділ бухгалтерії, структура якого наведена на рис. 3.1

Для досягнення своєчасності, повноти, точності обліку кожен з працівників відділу повинен виконувати поставлені перед ним завдання. На підприємстві у ПрАТ

«Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» у відділі бухгалтерії також діє лінійно-функціональна структура управління.

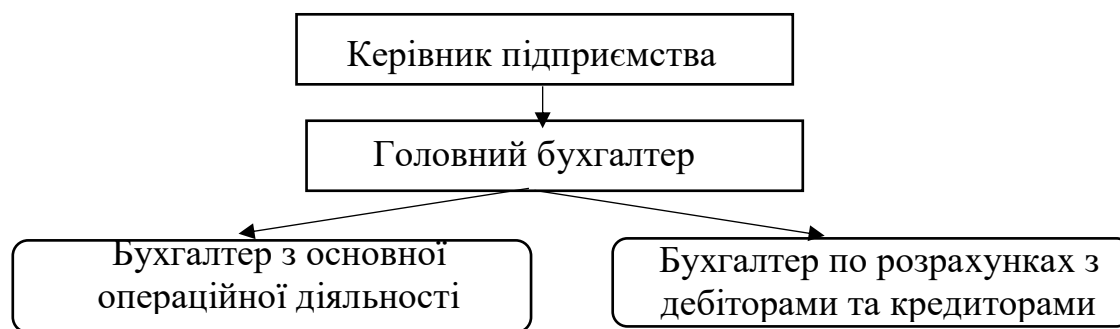

Рис. 3.1 – Структура відділу бухгалтерії у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Керівнику підприємства підпорядковується головний бухгалтер, якому в свою чергу підпорядковуються два бухгалтери – з основної операційної діяльності та бухгалтер по розрахунках з дебіторами та кредиторами. У Додатку К наведені обов'язки головного бухгалтера та бухгалтера по розрахунковим операціям.

Крім обов'язків, головному бухгалтеру надані і широкі права. Зокрема, головний бухгалтер має право встановлювати для всіх підрозділів підприємства вимоги щодо порядку оформлення господарських операцій, строки оформлення та подання до бухгалтерії необхідних документів і відомостей виробничими підрозділами та службами підприємства; право затримувати до в'яснення виконання і/або не виконувати незаконні розпорядження з повідомленням про це керівника підприємства, вищих керівних органів тощо.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожну посаду, передбачену штатним розкладом.

Посадова інструкція головного бухгалтера складена у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» відповідно до вимог чинного законодавства України. На підприємстві ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» застосовується автоматизована форма обліку, яка наведена у Додатку Л.

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel. У програмі MS Word в основному

створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва та державних служб. У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах підприємства ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

Таким чином, відділ бухгалтерії працює злагоджено завдяки новим автоматизованим технологіям, програмним забезпеченням та кваліфікованими працівниками відділу. Більша частина завдань, покладених на відділ бухгалтерії вирішується на більш якісному рівні та з використанням меншого часу завдяки комп'ютерним технологіям та інтегрованих на ньому програм.

3.2. Облік оборотних активів на підприємстві

Облік оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1], П(С)БО 9 [6], П(С)БО 10 [7], НП(С)БО 1 та іншими нормативними та законодавчими актами. Організація обліку оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» забезпечується наказом «Про облікову політику», в якому розкриваються порядок їх оцінки та переоцінки, організації аналітичного та синтетичного обліку. Облік оборотних активів ведеться по автоматизованій формі.

Відповідно до балансу ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» за 2020-2021 роки, були такі оборотні активи: виробничі запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти.

В залежності від того, яку роль відіграють різноманітні виробничі запаси в процесі виробництва продукції, робіт і послуг, у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» виділяють такі групи: купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, товари.

До групи допоміжних матеріалів у зв'язку з особливістю використання окремо виділяють паливо, тару і тарні матеріали, запасні частини.

Паливо виділяють в окрему групу з причини його великого економічного значення та специфіки споживання. Паливо на ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» поділяють на технологічне, моторне і господарське (на опалення приміщення).

До тари і тарних матеріалів належать предмети, які використовуються для пакування, транспортування, зберігання різних матеріалів і продукції (на ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» - мішки поліпропіленові).

Запасні частини служать для ремонту і заміни спрацьованих деталей машин та обладнання.

Одиницею бухгалтерського обліку товарів є їх найменування або однорідна група (вид.).

До товарів на ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» належать: корми для тварин та ін.

До дебіторської заборгованості на ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» відносяться: розрахунки за послуги, дотації, розрахунки з вітчизняними покупцями, розрахунки з іншими дебіторами.

У ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» використовуються такі найменовані показники запасів як: купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби; паливо; тара і тарні матеріали; запасні частини; матеріали сільськогосподарського призначення; товари.

Оборотні активи зараховуються на баланс ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» за первісною вартістю, яка залежить від способу їх надходження на підприємство. Оборотної активи оцінюються по вартості придбання або собівартості у разі самостійного виготовлення.

Приймання матеріалів, що надійшли на склад у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів», здійснюється на підставі накладної на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20) або оформляється прибутковим орденом (ф. № М-4), якщо під час приймання виявлені розходження між фактичною кількістю матеріальних цінностей, що надійшли, і кількістю, вказаною у накладній.

Відображення руху відпуску запасів зі складу у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» здійснюється залежно від напрямку використання таких запасів та періодичності їх відпуску: відпуск зі складу сировини, матеріалів на виробничі потреби оформляється накладними- вимогами на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М-11), лімітно- забірними картками (М-8), актами- вимогами на заміну матеріалів (М-10) і т.п.; списання витрат давальницької сировини – актом про витрату давальницьких матеріалів (М-23).

Інвентаризацію запасів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» проводять на кінець кожного місяця, а її метою є визначення фактичної наявності та кількості вироблених напівфабрикатів та продукції, які залишаються у складі незавершеного виробництва. Крім того, інвентаризація дозволяє виявити неврахований (прихований) брак, а також надлишки та нестачі складових незавершеного виробництва. Інвентаризацію проводять шляхом фактичного заміру, зважування або підрахунку кількості не закінчених обробкою напівфабрикатів та продукції.

Типова кореспонденція рахунків з обліку виробничих запасів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наведена у Додатку М1.

Узагальнення інформації за дебетом і кредитом по рахунках 20, 23, 26, 28 відбувається у відповідних машинограмах.

Відображення у фінансовій звітності інформації про виробничих запасів та товарів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наведено у Додатку М2.

У ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» для обліку товарів використовує 281 рахунок - “Товари на складі”.

На субрахунку 281 “Товари на складі” ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» веде облік руху та наявності товарних запасів, що знаходяться на оптових та розподільчих базах, складах тощо.

Типова кореспонденція рахунків з обліку товарів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наведена у Додатку М3.

Основним правовим документом для здійснення реалізації товарів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» є договір купівлі-продажу, в якому

міститися дані про терміни й умови постачання, вимоги до якості товару, умови розрахунків, [25] відповідальність сторін за невиконання умов договору тощо. При разових постачаннях або відпустці товарів в незначній кількості реалізація товарів може здійснюватися без укладення письмового договору, а на підставі виписаних рахунків-фактур.

До первинних документів, що засвідчують виникнення дебіторської заборгованості покупців та замовників у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» належать накладні, видаткові накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти прийому виконаних робіт (послуг), податкові накладні, товарно-транспортні накладні, товарні накладні, декларації митної вартості тощо. Відмітку про оплату (погашення) чи списання заборгованості покупців здійснюють за даними прибуткових касових ордерів (при готівковій формі розрахунків), виписок банку (при безготівковій), бухгалтерських довідок тощо.

До первинних документів, що засвідчують погашення заборгованості перед постачальниками та покупцями у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» належать виписки банку, платіжні доручення, прибуткові касові ордери, акти виконаних робіт, послуг тощо. Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» ведеться за кожним покупцем (замовником), за кожним пред'явленим до сплати документом, а також за строками погашення заборгованості.

Для бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» використовується активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» на субрахунках 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» та 3614 «Розрахунки за послуги».

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з дебіторами за товари, роботи, послуги на ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наведена у Додатку М4.

Облік розрахунків з різними дебіторами ведеться на рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами». ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

використовує субрахунки 372 “Розрахунки з підзвітними особами” і 377 “Розрахунки з іншими дебіторами” (3771 “Дотації”, 3772 “Розрахунки гуртожиток”).

Узагальнення інформації за дебетом і кредитом по рахунках 36,37 відбувається у відповідних машинограмах.

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з іншими дебіторами у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наведена у Додатку М5.

Відображення у фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наведено у Додатку М6.

ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» здійснює безготівкову форму розрахунків та використовує усі види платіжних інструментів: платіжні доручення; платіжні вимоги-доручення; чеки; акредитиви; векселі; банківські виписки; меморіальний ордер; інкасові доручення (розпорядження). Крім того, на підприємстві використовуються банківські платіжні картки (БПК), операції за якими оформляються розрахунковими документами на паперових носіях і складаються за місцем здійснення операції. Вони застосовуються для здійснення безготівкових розрахунків, для отримання готівки, для видачі зарплатні працівникам.

У ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наявні лише 311 “Поточні рахунки в національній валюті” та 313 “Інші рахунки в банку в національній валюті” субрахунки даного рахунку.

Узагальнення інформації за дебетом і кредитом по рахунку 31 відбувається у відповідних машинограмах.

Типова кореспонденція рахунків з обліку грошових коштів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» на поточному рахунку наведена у Додатку М7.

Відображення у фінансовій звітності у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» грошових коштів на поточному рахунку наведено у Додатку М8.

3.3. Практичні аспекти аудиту оборотних активів на підприємстві

Ефективне управління аудитом матеріальних оборотних активів — це одна з основних складових процесу контролю за аудитом. Аудит можна назвати достатньо специфічною сферою діяльності і саме тому в спеціальній літературі не

розглядаються питання взаємозв'язку між теорією організації управління і сучасною аудиторською практикою. Але, на наш погляд, основні складові процесу управління можна використати до процесу управління зовнішнім аудитом. Специфічні питання управління процесом аудиту можна пов'язати зі звичайною практикою управління таким чином:

1) планування: постановка мети і завдань, розроблення і обговорення стратегії і тактики, аудиторських програм і процедур;

2) організація: розподіл обов'язків, необхідний для втілення планів на кожному організаційному рівні;

3) контроль: здійснення постійного контролю за дотриманням плану виконання аудиторських робіт, а у разі необхідності своєчасна зміна планів, яке може включати виправлення нереальних вимог;

4) управління персоналом (керівництво): визначення вимог до підбору і розстановки кадрів, зберігання документації про надання повноважень, яке здійснюється з урахуванням кваліфікації, досвіду та інших невід'ємних характеристик, оплата праці робітників, функціонування системи стимулювання робітників, підбір і навчання кадрів.

Метод аудиту оборотних активів характеризується як сукупність прийомів, за допомогою яких оцінюється стан цих активів. Послідовність і порядок застосування таких прийомів (методів) з метою встановлення об'єктивної істини щодо оборотних активів та доведення цієї істини через аудиторський висновок до користувачів фінансової звітності та аудиту, називають методикою аудиту оборотних активів. Для проведення аудиторської перевірки складається поетапний план, який в узагальненому вигляді можна складатись з таких етапів: підготовчий, проміжний, етап фізичної перевірки, основний (етап аудиту окремих статей звітності), заключний етап.

Пропонуємо такі стадії проведення аудиту оборотних активів:

Перевірка правильності обліку грошових коштів:

- Відображення в обліку;
- Грошові кошти на поточному рахунку;

- Грошові кошти в національній валюті.

Правильність ведення обліку запасів здійснюється перевіряючи:

- Перевірка правильності формування облікових даних виходячи з даних первинних документів і змісту господарської операції;
- Перевірка правильності вказаної в звіті суми і відповідності суми в звітності Головної книзі і обліковим регістрам;
- Перевірка правильності формування облікових даних виходячи з даних первинних документів і змісту господарської операції;
- Звірка і уточнення синтетичного обліку запасів;
- Перевірка легітимності господарської операції, тобто її законності, реальність її існування, правильність документального оформлення.

Перевірка дебіторської заборгованості:

- Перевірити наявність і правильність оформлення первинних документів, що є підставою для облікових записів по дебіторській заборгованості;
- Перевірити правильність визнання і оцінки дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО 10;
- Оцінити систематичний та аналітичний облік, доцільне використання відповідних рахунків Плану рахунків;
- Проаналізувати інформацію про дебіторську заборгованість, подану в примітках, на її повноту і достовірність;
- Встановити реальність вказаної дебіторської заборгованості;
- Перевірити правильність розрахунку і додержання обраного методу визначення величини резерву сумнівних боргів.

Виявлені під час аудиторської перевірки облікові факти повинні бути задокументовані у вигляді робочих документів.

Аудит матеріальних оборотних активів на підприємстві доцільно починати з інвентаризації, яку проводять силами і коштами підприємства-замовника під наглядом аудиторів. Перед початком інвентаризації матеріально відповідальна особа складає звіт (виробничий, матеріальний, товарний, товарно-грошовий) і дає відповідну розписку (текст розписки наведено на титульній стороні

інвентаризаційного опису). Один примірник звіту матеріально відповідальна особа здає в бухгалтерію підприємства, другий — аудитору. Коли інвентаризаційна комісія приступає до перевірки наявності матеріальних цінностей, аудитор контролює за вірність здійснення інвентаризаційної перевірки та сам записує результати. Інвентаризаційні описи, що були чітко та лаконічно оформленні він передає в бухгалтерію для складання порівнювальної відомості. Якщо на об'єкті перевірки, де проводять інвентаризацію, облік ведеться у кількісно-сумовому вираженні, то у порівнювальну відомість вносяться тільки ті матеріальні цінності, за якими виявлені відхилення від облікових даних, а решту записують одним рядком на загальну суму [25].

Аудитор проводить аудиторську перевірку оборотних активів за окремими складовими: запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти. Спочатку складається тест внутрішнього контролю (Табл. Ф.1 Додаток Ф)

На підставі тесту складається загальний план аудиторської перевірки (Табл. Ф.2 Додаток Ф, Табл. Ф.4 Додаток Ф). Наступним етапом є складання програми проведення перевірки обліку оборотних активів, а саме запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів. (Табл. Ф.3 Додаток Ф, Табл. Ф.5 Додаток Ф).

Програма аудиту звертає увагу на виявлення проблем, які детально перевіряються та дає можливість скоригувати або виправити їх у майбутньому. Для цього відповідно до загальних завдань аудиту формуються конкретні завдання, які у свою чергу передбачають здійснення певних процедур аудиту. Визначення необхідних процедур для проведення аудиту відіграє суттєву роль, оскільки безпосередньо впливає на достовірність результатів перевірки та об'єктивність основного документу аудитора – висновку (Додаток У).

Аудит грошових коштів на поточних рахунках[25] у банку здійснюється в такій послідовності:

1. Перевірка наявності виписок з кожного банківського рахунку і перехідних залишків по них.
2. Перевірка якості і достовірності виписок банку, а також наявність додатків до них.

3. Звірка оборотів і залишків, відображених у виписках банку, із записами в облікових реєстрах.

4. Документальна перевірка записів за рахунками в банку.

Банки частково беруть на себе контрольні функції над безготівковими грошима підприємств, тому аудиторі слід більше уваги приділити саме питанням готівкових коштів підприємства.

Аудит касових операцій підприємства рекомендується проводити в кілька етапів. Спочатку аудитор повинен розглянути загальні питання організації роботи каси на підприємстві:

- інтенсивність касових операцій;
- основні напрями касових надходжень і видатків;
- кваліфікація і практичний досвід працівників, які забезпечують роботу каси на підприємстві;
- наявність договорів з касирами про повну матеріальну відповідальність;
- забезпеченість обліку касових операцій електронною обчислювальною технікою;
- обладнання приміщення каси на підприємстві.

Ретельне вивчення зазначених питань дасть змогу аудиторі скласти думку про стан касових операцій на підприємстві, визначити вузькі місця в організації їх обліку і можливі напрями порушень і помилок.

Перший етап аудиту касових операцій передбачає проведення раптової інвентаризації каси з повним поаркушним перерахунком усіх грошей та інших цінностей, що знаходяться у касі підприємства. При цьому слід скласти відомість інвентаризації каси та обов'язково зафіксувати результати інвентаризації в робочих документах аудиторі. Далі аудитор повинен вивчити питання своєчасності проведення інвентаризації каси, наявності випадків раптових інвентаризацій кас керівництвом підприємства. Деякі аудиторі при аудиторській перевірці каси не проводять інвентаризацію касової готівки та інших цінностей, які знаходяться в касі, вважаючи цю процедуру не обов'язковою. В деяких випадках аудитор може користуватися результатами внутрішнього контролю, якщо перевірені ним акти

інвентаризації наявності грошових коштів не викликають недовіри та він приймає рішення про недоцільність проведення інвентаризації.

Інвентаризацію каси належить проводити не рідше одного разу на квартал. Раптові інвентаризації каси також необхідні і є важливим елементом внутрішньогосподарського контролю дотримання касової дисципліни. Для цього вивчаються накази керівника підприємства про проведення інвентаризації каси та визначення складу комісії, звіти інвентаризаційної комісії та інвентаризаційні відомості.

На початку аудиту касових операцій доцільним буде застосувати тест внутрішнього контролю, представлений у Табл. Ф.6 Додатку Ф.

Наступним етапом є перевірка правильності заповнення касових документів та організації порядку ведення касових операцій. На підприємстві перевіряється правильність заповнення прибуткових та видаткових касових ордерів. Неприпустимі будь-які виправлення, закреслювання і т. п. Прибуткові та видаткові касові ордери повинні бути належно оформлені. Документи на видачу грошей мають бути підписані керівником і головним бухгалтером підприємства або особами, ними уповноваженими.

Прибуткові касові ордери і квитанції до них, а також видаткові касові ордери мають бути заповнені таким чином, щоб забезпечувалося збереження цих записів протягом терміну зберігання документів.

Слід уважно перевірити використання бланків прибуткових касових ордерів, їх облік та зберігання. Аудитор перевіряє наявність та порядок ведення журналу реєстрації прибуткових та видаткових касових документів, обов'язково звіряє його дані а записами у касовій книзі. Перевіряючи порядок ведення касової книги, необхідно впевнитися, що підприємство має тільки одну касову книгу, яка має бути пронумерована, прошнурована і опечатана сургучною або мастиковою печаткою. Кількість аркушів у касовій книзі повинно бути засвідчено підписами керівника і головного бухгалтера. Підчистки та невмотивовані виправлення в касовій книзі забороняються.

Починаючи дослідження операцій з грошовими коштами, аудитор доцільно отримати якомога повнішу інформацію про внутрішній контроль на даній ділянці обліку. З'ясувати, як на підприємстві дотримуються касової дисципліни, наскільки жорстко контролюються операції з готівкою, у тому числі з валютою, наскільки чітко забезпечується санкціонування різних платежів з поточного та інших рахунків підприємства (можна шляхом фактичної перевірки).

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту. План аудиту є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах аудиту і строків їх виконання із зазначенням джерел інформації.

Освоєння методики аудиту касових операцій є важливим, оскільки: грошові кошти є найбільш ліквідними активами підприємства, вони мають масовий і поширений характер. Рух готівки відбувається через касові операції, тому під час аудиту вони досліджуються суцільним методом. Особлива увага приділяється питанню забезпечення збереження грошей і дотримання касової дисципліни. Для виконання плану аудитор повинен підготувати в письмовій формі програму аудиторської перевірки з визначенням в ній конкретних завдань і процедур для кожного об'єкту аудиту.

Для аудиту грошових коштів пропонується загальний план аудиту, представлений у табл. Ф.7 Додатку Ф .

Програма аудиту – це детальний перелік змісту аудиторських процедур. Цей перелік є детальною інструкцією для асистентів аудитора та рядових учасників перевірки, який також є засобом контролю за якістю їх роботи.

Програма повинна бути настільки деталізованою, щоб можна було використовувати її як інструкцію для виконавців аудиту, які беруть участь у перевірці. У програмі аудиту види, зміст та час проведення процедур повинні співпадати з прийнятими до роботи показниками загального плану аудиту. Вона містить перелік об'єктів аудиту по його напрямкам, а також час, який необхідно витратити на кожен напрямок аудиту або аудиторських процедур.

Аудитор затверджує програму, визначаючи суттєвість по процедурах аудиту, об'єкт аудиту з кожного питання окремо та масштаб перевірки.

На підставі загального плану аудиту, складається програма аудиту грошових коштів (Табл. Ф.8 Додаток Ф). Для перевірки відповідності залишків коштів пропонується застосовувати розроблений тест відповідності (Табл. Ф.9 Додаток Ф).

На початку року підприємства мають розрахувати і затвердити собі ліміти залишку готівки в касі підприємства. Всю готівку понад встановлені ліміти залишку готівки в касі підприємства зобов'язані здавати у порядку й у строки, встановлені установою банку для зарахування на їхні рахунки. На календарний рік кожне підприємство має затвердити ліміт залишку готівки в касі.

Практика показує, що найтипівішими помилками, які можна виявити при аудиті грошових коштів підприємства:

- Відсутність підписів у первинних касових документах
- Відсутність підтверджуючих документів для складання видаткових касових ордерів
- Несвоечасне звітування за підзвітними сумами
- Перевищення залишків готівки в касі.
- Недотримання ліміту розрахунків готівкою між юридичними особами
- Арифметичні помилки під час підрахунку оборотів
- Несвоечасне оприбуткування в касу отриманої з банку готівки
- Перерахування грошових коштів безготівковим шляхом без підтверджуючих первинних документів.

За результатами складається аудиторський висновок.

Висновки до третього розділу

У даному розділі були розглянуті питання організації обліку у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» та практику обліку і аудиту оборотних активів на підприємстві. Бухгалтерський облік у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та П(С)БО. Ведення бухгалтерського обліку у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» регулюється Наказом керівника «Про облікову

політику підприємства», в якому обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів». Робочий план рахунків розроблений на основі плану рахунків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України №186 від 19.04.2001 р. з метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації головний бухгалтер ввів додаткову систему субрахунків. Для ведення бухгалтерського обліку застосовується автоматизована форма обліку. Оборотні активи зараховуються на баланс ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» за первісною вартістю, яка залежить від способу їх надходження на підприємство. Оборотні активи оцінюються по вартості придбання або собівартості у разі самостійного виготовлення. Розглянули типову кореспонденцію окремих елементів оборотних активів: запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів.

Облік оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1], П(С)БО 9 [6], П(С)БО 10 [7], НП(С)БО 1 та іншими нормативними та законодавчими актами. Організація обліку оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» забезпечується наказом «Про облікову політику», в якому розкриваються порядок їх оцінки та переоцінки, організації аналітичного та синтетичного обліку. Облік оборотних активів ведеться по автоматизованій формі.

Для проведення аудиторської перевірки складається поетапний план, який в узагальненому вигляді можна складатись з таких етапів: підготовчий, проміжний, етап фізичної перевірки, основний (етап аудиту окремих статей звітності), заключний етап. Виявлені під час аудиторської перевірки облікові факти повинні бути задокументовані у вигляді робочих документів.

Аудит матеріальних оборотних активів на підприємстві доцільно починати з інвентаризації, яку проводять силами і коштами підприємства-замовника під наглядом аудиторів. Програма аудиту звертає увагу на виявлення проблем, які детально перевіряються та дає можливість скоригувати або виправити їх у майбутньому. Для цього відповідно до загальних завдань аудиту формуються конкретні завдання, які у свою чергу передбачають здійснення певних процедур аудиту. Визначення необхідних процедур для проведення аудиту відіграє суттєву роль, оскільки безпосередньо впливає на достовірність результатів перевірки та об'єктивність основного документу аудитора - висновку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У даній кваліфікаційній роботі були розглянуті питання організації обліку та методики аудиту оборотних активів у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів».

Для підприємств України є важливим виявлення нагальних проблем обліку оборотних активів, що потребують вирішення, оскільки це сприяє забезпеченню формування достовірної, достатньої аналітичної інформації щодо оборотних активів для цілей управління. Крім того, важливе значення має контроль за збереженням та раціональним використанням в процесі виробництва оборотних активів.

Об'єктом дослідження для написання даної кваліфікаційної роботи було Приватне акціонерне товариство «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів», яке є підприємницьким господарським товариством, що підпорядковується зборам акціонерів.

Метою діяльності підприємства є задоволення спільних потреб у товарах народного споживання, продукції виробничо-технічного та іншого призначення, роботах, послугах та реалізації на основі одержаного прибутку економічних і соціальних інтересів акціонерів та трудового колективу Товариства.

Основними видами діяльності Товариства є наступне: післяурожайна діяльність, складське господарство, інша допоміжна діяльність у сфері транспорту

Дослідивши тему «Організація і методика обліку та аудиту оборотних активів підприємства (на прикладі ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ») за допомогою праць вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з питань обліку оборотних активів, законодавчих та нормативних актів України, даних бухгалтерського обліку, фінансової звітності господарського товариства, ми дійшли висновку, що дана тема і справді є досить актуальною на сьогоднішній день, оскільки оборотні активи є засобами господарюючого суб'єкта, які потрібні підприємству для його функціонування у різних формах діяльності з метою одержання прибутку.

На підставі проведеного аналізу економічної літератури дійшли до висновку, що оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Під економічною сутністю поняття „оборотні активи”, слід розуміти сукупну вартість, виражену у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, що обертається у процесі господарської діяльності підприємства у вигляді оборотного капіталу з метою забезпечення економічної вигоди. Оборотні активи призначені для реалізації й обслуговування виробничо-комерційної діяльності і повністю споживаються впродовж одного операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

У ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» наявні такі елементи оборотних активів, як: виробничі запаси; товари; дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги; дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом; інша поточна дебіторська заборгованість; грошові кошти та їх еквіваленти.

Оборотні активи відображаються у II розділі балансової звітності підприємства, яку складає головний бухгалтер підприємства. Основними первинними документами для обліку оборотних активів є: довіреність, прибуткова накладна, видаткова накладна, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, платіжне доручення, виписка банку.

Проведені у кваліфікаційній роботі дослідження обліку та аудиту оборотних активів й фінансово-економічного стану ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів», дозволили зробити наступні висновки:

Особливе практичне значення має саме правильне розуміння сутності оборотних активів, тому що коректне використання термінології полегшує роботу кожного суб'єкта господарювання, допомагає в усвідомленні взаємозалежності факторів виробничо-господарської діяльності, що у подальшому дає можливість раціонального використання та управління оборотними активами підприємства. За результатами дослідження сутності категорії «оборотні активи» виявлено, що їх трактування за національними стандартами відповідає міжнародним, а за науковим підходом – дозволив виокремити декілька підходів (напрямів) до пояснення їх

сутності: оборотними активами вважають сукупність оборотних коштів та засобів обігу або авансованих у них грошових коштів, які розміщено у сфері виробництва та сфері обігу; акцентування уваги саме на терміні використання оборотних активів; відокремлення, саме грошової природи оборотних активів; розуміння оборотних активів як натурально-речовинної категорії тощо.

Уявлення про альтернативні методи класифікації оборотних активів здійснюють вплив на управління ними. Дослідження підходів до класифікації оборотних активів за науковим підходом дозволило зробити висновок, що класифікація оборотних активів має безліч ознак. Низка авторів класифікують тільки матеріальні оборотні активи, [73] до складу яких включають предмети праці (призначені для споживання в ході нормального операційного циклу); готову продукцію; товари. Інші групи науковців класифікують всю сукупність оборотних активів за окремими ознаками: за ступенем ліквідності, за рівнем їх ринкової (можливої) цінності, в залежності від швидкості обігу. Але також необхідно використовувати класифікацію для сучасного управління, організації більш дієвого та ефективного обліку, аналізу, аудиту та менеджменту на підприємстві, управління ризиками, ліквідністю, захищеності від інфляції, швидкістю обігу та рівнем прибутковості.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві [73] відповідає Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку. Фінансова звітність, первинна документація, облікові реєстри складені відповідно до нормативних актів. У ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» представлені усі види обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів» застосовує автоматизовану форму обліку. Веденням обліку займається відділ бухгалтерії на чолі з головним бухгалтером, обов'язки якого наведено у другому розділі звіту.

Здійснивши аналіз стану оборотних активів досліджуваного підприємства ми можемо зробити наступні висновки :

Ефективність використання оборотних коштів підприємства погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності та збільшення тривалості одного обороту оборотних коштів. Коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності не відповідають нормативному значенню, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань активами[73]. Коефіцієнт автономії впродовж попереднього і звітних років знаходиться поза межами норми, що свідчить про нестабільність та фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів знаходиться поза межами норми

Підприємство не має власних оборотних коштів. Це викликало зменшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу, хоча його величина не знаходиться в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами має тенденцію до зменшення впродовж даних років. Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про недостатньо ефективно вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та зниження фінансової стабільності функціонування підприємства на ринку.

Фінансова ситуація на підприємстві залишилась кризовою, тому що джерел що послаблюють фінансову напругу не вистачає на покриття нестачі загальної величини джерел формування запасів і характеризує діяльність підприємства негативно [52].

Аудит оборотних активів набуває особливої ролі, доповнюючи систему управлінського обліку і внутрішнього контролю. По перше, він надає керівництву обґрунтовану впевненість щодо економічності та продуктивності діяльності підприємства. По друге, – оцінюючи системну ефективність в обліково інформаційній моделі оборотних активів, маємо можливість приймати рішення щодо напряму та пріоритетних завдань розвитку. Таким чином, інструментом аудиту оборотних активів є сукупність методів, які забезпечують ефективну діяльність, дають системну оцінку економічності та ефективності обліково інформаційної моделі, продуктивності та результативності в досягненні цілей. Особливістю аудиту

оборотних активів є те, що він вимагає застосування процедур, які повинні відображати специфіку кожного етапу руху оборотних активів.

На основі узагальнення й аналізу сутності аудиту оборотних активів встановлено етапи робіт, яких має дотримуватися аудитор у процесі проведення перевірки: планування аудиту, складовою якого виступають джерела інформації та їхня оцінка, а також попередня оцінка ефективності процедур внутрішнього контролю; розробка підходу до аудиту й підготовка програми аудита; проведення аудиторських процедур; узагальнення результатів перевірки та формування аудиторського висновку. Розроблена програма проведення аудиту оборотних активів дає змогу аудиторів провести якісну перевірку діяльності підприємства, пов'язану з рухом оборотних активів та надати керівництву підприємства необхідні рекомендації.

Ефективне управління об'єктом діяльності будь-якого підприємства починається з якісного фінансового аналізу, який формує його напрями, вибір інструментів та методів у зв'язку з виявленими негативними та позитивними тенденціями на підставі сформованої системи показників, а аналіз стану, структури, динаміки, ефективності використання оборотних активів підприємства та його елементів не можливий без такого інструменту управління, як фінансовий аналіз.

На нашу думку, аналіз використання оборотних активів підприємства охоплює не тільки аналіз стану, структури, динаміки, ефективності використання оборотних активів підприємства в цілому, але й аналіз стану, структури, ефективності використання окремих елементів оборотних активів – запасів, дебіторської заборгованості[16], грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, а також тривалості фінансового циклу підприємства і співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, [48] оборотності оборотних активів та їх елементів, рентабельності оборотних активів та її факторного аналізу, аналізу впливу оборотності оборотних активів на ліквідність та фінансовий стан підприємства – запропонованим нами [48] комплексним методичним підходом до його проведення (розраховано нами на підставі даних підприємства АПК Одеської області, Додаток Р).

Дослідження публікацій вчених [16] підтвердило, що управління оборотними активами підприємства не можливе без таких інструментів управління, як фінансовий аналіз, управлінський облік та аудит спеціального призначення, що, на нашу думку, базуються на класичних функціях управління – аналіз, облік та контроль, та не можливі без ефективного планування та такої часткової функції [16] управління, як моніторинг (Додаток С).

До основних переваг оборотних активів можна віднести високу ліквідність, можливість їх швидкої реструктуризації, можливість підвищення швидкості обігу шляхом раціонального управління, а також частина оборотних активів вже є готовим засобом платежу.

Недоліками вкладення грошових коштів в оборотні активи є високий рівень фінансових ризиків, знецінення грошових коштів в результаті інфляційних процесів та додаткові витрати на зберігання зайвих оборотних активів.

На основі проведеного дослідження можемо запропонувати деякі шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів:

- поліпшення організації складського господарства на основі його механізації й автоматизації; зменшення тривалості міжопераційних періодів за рахунок ретельної підготовки виробництва, останнє передбачає зменшення перебоїв і забезпечення ритмічної роботи підприємств; підвищення коефіцієнта використання матеріалів;
- застосування більш точного нормування витрат матеріалів; застосування автоматичного устаткування, гнучких виробничих систем; комплексне використання сировини і відходів виробництва;
- скорочення невиробничих витрат матеріалів; підвищення змінності виробництва підвищення якості сировини, матеріалів і готової продукції;
- заміна дорогих матеріалів більш дешевими, тобто здешевлення матеріалів покращення системи постачання та збуту удосконалення конструкцій виробів;

Для покращення забезпечення управління формування і використання оборотних активів підприємства необхідно визначити їх оптимальну структуру, відповідно до якої вести детальний аналітичний облік надходження і витрачання даних активів.

Задля удосконалення процесу управління оборотними активами економістам підприємства потрібно проводити більш різноманітні аналітичні дослідження, звертаючи особливу увагу на специфіку галузі, в якій працює підприємство. Не менш важливим є здійснення прогнозування показників ефективності використання оборотних активів. Дотримуючись запланованих показників, можна простежити, чи відбулося погіршення роботи підприємства, а також визначити причини, що його викликали. В такому випадку завданням управління стане усунення факторів, які негативно вплинули на роботу підприємства.

Отже, підприємствам України є важливим виявлення нагальних проблем обліку оборотних активів, що потребують вирішення, оскільки це сприяє забезпеченню формування достовірної, достатньо аналітичної інформації щодо оборотних активів для цілей управління. Крім того, важливе значення має контроль за збереженням та раціональним використанням в процесі виробництва оборотних активів.

Відсутність управління оборотними активами підприємств призводить до розбалансованої діяльності, що спричиняє виникнення ризикових ситуацій. Саме до таких ситуацій можна віднести недостатність оборотних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. за станом на 01.07.21 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 15.09.2023 р.)
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність в Україні: Закон України, затв. Наказом Верховної Ради від 2018р. №9 за станом на 01.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>. (дата звернення: 25.09.2023 р.)
3. Закон України «Господарський кодекс України» від 16.01.2003 р. за станом на 12.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> . (дата звернення: 02.10.2023 р.)
4. Податковий Кодекс України, від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI за станом на 12.05.2022.р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.09.2023 р.)
5. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1: затв. наказом Мінфіну від 07.02.2013 №73 за станом на 09.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>. (дата звернення 15.10.2023 р.)
6. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9: затв. наказом Мінфіну України від 20.10.99 р. №246 за станом на 03.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. (дата звернення: 15.10.2023 р.)
7. Дебіторська заборгованість: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10: затв.наказом Мінфіну України від 8.10.99 р. № 237 за станом на 03.11.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>. (дата звернення: 18.10.2023 р.)
8. Фінансові інвестиції: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 : затв. наказом Мінфіну України від 26.04.2000 р № 91 за станом на 29.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення: 10.09.2023 р.)
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи", затверджено наказом Мінфіну України від 18.11.05 р. № 790 за станом на 29.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 20.10.2023

p.)

10. Подання фінансових звітів: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 за станом на 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text. (дата звернення: 18.10.2023 р.)

11. Міжнародні стандарти аудиту. Зміни та доповнення до чинних Стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів станом на 1 січня 2018 року URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu>

12. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 12.03.2013р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 05.11.2023 р.)

13. Наказ «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку» Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів N 1591 (z1556-11) від 09.12. 2011р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99#Text> (дата звернення: 05.11.2023р.)

14. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України від 30.11.1999р. №291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 05.11.2023р.)

15. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 року № 2 станом на 14.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 10.11.2023 р.)

16. Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді. Матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції 30-31 травня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 333 с.

17. Балинська К.С. Облік та аналіз оборотних активів сільськогосподарського підприємства. URL:<http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/32036.pdf>

18. Білик М. Д. Управління фінансами державних підприємств. К.: Знання,

1999. 312 с.

19. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку /В. С. Білоусько, М. І. Беленкова. - Вид. 6-те, допов. - К.: Алерта, 2010. - 401 с.

20. Бланк И. А. Управління активами і капіталом підприємств. К.: Ника-центр, Эльга, 2003. 448 с.

21. Боди З., Мертон Р. Финансы. М.: Вильямс, 2007. 592 с.

22. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов. 2-е рус. изд. (пер. Н. Барышниковой с 7-го междунар. изд.). М.: Олимп-Бизнес, 2012. 1008 с.

23. Бугрименко Р. М. Ефективність політики управління фінансуванням обігових активів торговельних підприємств: автореф. дис .... канд. екон. наук : 08.07.05 / наук. кер. Бугрименко Р.М.; Х.: Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі., 2003. - 17 с.: рис., табл.

24. Будаковська Т.С. Особливості трактування економічної категорії «оборотні активи підприємства» // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: збірник наукових праць студентів Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 94-95.

25. Будаковська Т.С. Облік та аналіз оборотних активів підприємства URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27444/1/Budakovska%20T.S._OPDm-21.pdf

26. Бухгалтерський облік: [підручник.] / за ред Й.Я. Даньків, М.Я Остап'юк - К.: Знання, 2007. - 469 с.

27. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець та ін.; під заг. ред. Ф.Ф. Бутиця. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.

28. Вербило О.Ф., Кондрицька Т.П., Ярошинський В.М. Бухгалтерський облік у менеджменті: зміст та методика навчання. Підручник. За редакцією доцента, кандидата економічних наук О.Ф. Вербило. Частина друга. Фінансовий облік. – К.: НАУ, 2006, с. – 696.

29. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. для вищ. навч. закл. /М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. - К.: Центр учбової літератури, 2010. – 485с.

30. Гавриловська Л.М., Ларіонова А.С. Фінансовий облік - 1: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2006. - 320с.
31. Гаркуша Н. М., Руденко І. В. Класифікація матеріальних оборотних активів у системі управління підприємством URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-12_0-pages-288_296.pdf
32. Гнатенко Є. П. Ігнат'єва Я.В. Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній і міжнародній практиці // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. 2016. № 2. С. 67-72.
33. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності // Актуальні проблеми економіки. 2007. №9. 227 с.
34. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства // Економіка і організація управління. 2018. № 1 (29). С.75-84.
35. Дропа Я.Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03: захист 06.06.2006 / наук. кер. Коваленко В. М. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2006. 20 с.
36. Дубініна М.В. Д79 Організація і методика аудиту : курс лекцій / М.В. Дубініна, С.В. Сирцева, Ю.Ю. Чебан. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 135 с.
37. Дядюк М. А., Васильєва В. В. Оборотні активи як об'єкт управління у процесі розробки та прийняття господарських рішень // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 1(1). С. 263- 271.
38. Економіка підприємства : підручник для вищої школи / за заг. ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2012. 864 с.
39. Економічний аналіз : навч. посіб. / М. А. Болюх та ін.; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. вид. 2-ге, перероб. і допов. Київ: КНЕУ, 2003. 556 с.
40. Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2021 року. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. –369 с.
41. Єфімова О. В. Фінансовий аналіз: сучасний інструментарій для прийняття

економічних рішень. 3-е вид., перероб. и доп. М.: Вид-во «Омега-Л», 2010. — 351 с. : ил., табл.

42. Єрмасова Н.Б. Фінансовий менеджмент. М.: Юрайт-Іздат, 2007. 192с.
43. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: учеб. Пособие. К.: ЦУЛ, 2006. 496с.
44. Клименко Оксана. Економічна сутність і класифікація біологічних активів URL: https://econ.a.at.ua/Vypusk_6/klymenko.pdf
45. Коблянська О.І. Фінансовий облік: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2004. - 473 с.
46. Ковалев, В.В. Финансы предприятий: учебник. М.: ТК Велби, 2004. 352 с.
47. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: Навч. Посіб. – К.: 2005. – 560с.
48. Купріна Н.М., Баранюк Х.О., Ступницька Т.М., Величко О.М. Оборотні активи в системі управління підприємства: Сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту // Економіка харчової промисловості. 2021. Т.13, вип. 2. С. 50-57. DOI: 10.15673/fe.v13i2.2040
49. Купріна Н.М., Васьковська К.О., Пчелянська Г.Б., Величко О.М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація // Економіка харчової промисловості. 2020. Т.12, вип. 4. С. 65-78. doi: 10.15673/fe.v12i4.1913
50. Купріна Н.М., Сарієва Г.І., Ступницька Т.М., Мельник Ю.М., Корчаковська К.В. Сучасний аналіз оборотних активів підприємства в системі застосування аудиту спеціального призначення // Економіка харчової промисловості. 2023. Т.15, вип. 1. С. 31-43. doi: 10.15673/fe.v15i1.2667
51. Купріна Н.М., Ступницка Т.М., Антонюк О.П., Величко О.М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства // Економіка харчової промисловості. 2021. Т.13, вип. 3. С. 46-55. DOI: 10.15673/fe.v13i3.2131
52. Купріна Н.М., Ступницка Т.М., Величко О.М // Особливості фінансового аналізу найбільш важливих груп активів в системі управління діяльністю підприємства. 2022 Т.14, вип. 2. С. 58-67. DOI 10.15673/fe.v14i2.2325

53. Мазаракі А.А.Світовий ринок товарів та послуг: підручник для ВНЗ у 2 ч. / за заг. ред. А.А.Мазаракі. Харків: Ранок, 2008. 240 с.
54. Маренков Н. Л., Веселова Т. Н. Экономический анализ. Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. 416 с.
55. Маркарьян Э. А., Герасименко Г. П., Маркарьян С. Э. Финансовый анализ: учеб. пособие. 8-е изд., перераб. и доп. М. : КНОРУС, 2011. 272 с.
56. Матицина Н. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. // Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. - № 12. - С.38-42.
57. Мельнікова К.С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики / К.С. Мельнікова // Економічні студії. – 2014. - №1(1). - С. 13-18.
58. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений / пер. с англ. ; под ред. И. И. Елисейевой. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. 408 с.
59. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.
60. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика : навч. посіб. /М. Ф. Огійчук, І. Т. Новікова, І. І. Рагуліна. - К.: Алерта, 2010. - 583 с
61. Пеняк Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / наук. кер. Пеняк Ю.С.; Х.: Харк. нац. аграр. Ун-т ім. В.В. Докучаєва, 2010. 20 с.
62. Полякова Л.М., Билень З.В. Аудит ефективності управлінських систем і практичної діяльності підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління. 2012. № 722. С. 211–215. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12470/1/42_211_215_Vis_722_menegment.pdf.
63. Роганова Г.О. Удосконалення класифікації оборотних активів підприємств. Бізнес Інформ. 2014. № 2. С. 308–313.
64. Романова Л. Е., Давыдова Л. В., Коршунова Г. В. Экономический анализ:

учеб. пособие. СПб.: Питер, 2011. 336 с.

65. Садовська І.Б.С 14 Бухгалтерський облік: конспект лекцій. Луцьк : Вежа Друк, 2023. 258 с.

66. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів Г. Сиротюк, К. Сиротюк // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. - 2015. - № 22(1). - С. 92-97

67. Сікора І. А. Особливості оцінки оборотних активів на виробничих підприємствах // Бухгалтерський облік і аудит. 2004. № 9. С. 13–18.

68. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 460с.

69. Скорба О.А. Методика аудиту виробничих запасів / О.А. Скорба // URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52887>

70. Скрипник М.І. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві / М.І. Скрипник, О.О. Григоревська, Н.Й. Радіонова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2016. - Вип. 2–3 (35). – С. 378-398.

71. Сопко В.В. Бухгалтерський облік. Навч. посібн. - К.: КНЕУ, 2000. - 500с.

72. Стоянова-Коваль С.С., Стоянова О.М. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10(2).

73. Ступницька Т., Володіна О., Головаченко Л., Сарієва Г. (2022). Аспекти визначення та класифікації оборотних активів підприємства за національними та міжнародними стандартами обліку. *Food Industry Economics*, 14(1). <https://doi.org/10.15673/fie.v14i1.2269>

74. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / [Ждан В.І., Хаустова Є.Б., Колос І.В., Бондаренко О.С.] - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 384 с.

75. Утенкова К. О. Аудит: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2011. – 408 с. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/5334-metodika-audit-virobnichih-zapasv.html>
Утенкова К. О. Аудит : навч. посіб. / К. О. Утенкова. — К. : ЦУЛ, 2011.

76. Фабіянська В.Ю. Облікова політика сільськогосподарських підприємств // В.Ю. Фабіянська / Економіка АПК. – 2006. - № 12. – С. 105-110.
77. Федак Л. М. Класифікація запасів підприємств // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 10–12 листопада 2011 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. С. 130–131.
78. Фінанси і кредит : навч. посіб. / під ред. проф. А. М. Ковалевої, М.: Фінанси і статистика, 2003. 512 с.
79. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: МАУП, 2004. 328 с.
80. Чухно І. С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства» // Регіональна економіка. 2008. № 6. С. 62–69.
81. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. Финансы предприятий. М. : ИНФРА-М, 1999. 343 с.

**ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

**ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОБОРОТНІ АКТИВИ» ЗА
НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ***

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»
Оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.	Оборотні активи трактують як «поточні». Поточними визнають активи, що:
	а) можуть бути реалізованими чи спожитими у нормальному операційному циклі;
	б) можуть бути реалізованими протягом дванадцяти місяців після звітного періоду;
в) є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів, за умови що немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду.	

* Складено автором на підставі джерел [5,10]

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ОБОРОТНІ АКТИВИ» ЗА НАУКОВИМ ПІДХОДОМ *

Автор, джерело	Визначення
Слав'юк Р.А. [68, с. 4]	Оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.
Нашкерська Г.В. [59, с.317]	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.
Демченко Т.А. [33, с.179]	Оборотні активи – це сукупність оборотних фондів та фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені у грошовій формі.
Ковальов В.В. [46, с. 256]	Оборотні активи - активи, що споживаються в ході виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.
Бланк І.О. [20, с.162]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються в процесі одного виробничо комерційного циклу.
Єрмасова Н.Б. [42, с.78]	Оборотні активи – це засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
Кірейцев Г.Г. [43, с. 106]	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.
Бутинець Ф.Ф. [27]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес, які повністю споживаються протягом одного операційного циклу.
Брейлі Р., Майерс С. [22, с. 740]	Оборотні активи – це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти.
Зві Боді, Роберт Мертон [21, с. 114]	Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші.
Білик М. Д. [18,с. 161]	Оборотні активи – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.

* Складено автором на підставі джерел [18,20,21,22,27,33,59,42,43,46,68]

**ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЗА
НАУКОВИМ ПІДХОДОМ***

Автор класифікації, літературне джерело	Класифікаційні ознаки
Донін Є. О., [34] Маркарьян Э. А., Герасименко Г. П., Маркарьян С. Э. [55]	Класифікують лише матеріальні оборотні активи: – за видами (запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; запаси готової продукції і товарів для продажу); – за характером участі в операційному процесі (активи, що обслуговують виробничий і фінансовий цикли).
Роганова Г. О., [63] Федак Л. М. [77]	Класифікують оборотні активи на: – оборотні фонди; - фонди обігу. Основою такого групування є участь зазначених активів у кругообігу у двох його сферах – сфері виробництва та сфері обігу, тобто за критерієм обслуговування різних сфер відтворення або функціонального призначення в процесі виробництва.
Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С., В.В. Ковалев	Класифікують лише матеріальні оборотні активи за місцем перебування запасів на: - запаси постачальників, - посередників, - роздрібною торгівлі, - у дорозі, - у виробничому процесі, - на складах підприємства. До виробничих фондів відносять: - виробничі запаси (сировину, матеріали, паливо, тару, запасні частини, малоцінні та швидкозношувані предмети), - фонди обігу (залишки нереалізованої готової продукції та товари для продажу).
Мельник Л. Г. [38]	Розподіляє оборотні активи на: - оборотні фонди (виробничі запаси (сировину й основні матеріали, покупні напівфабрикати, допоміжні матеріали, паливо, тару, запасні частини для ремонту машин і устаткування, малоцінний та швидкозношуваний інструмент і господарський інвентар); незавершене виробництво (продукція, що підлягає подальшій обробці) та витрати майбутніх періодів (затрати на придбання підприємством необхідних для виробництва активів, які ще не надійшли на підприємство)); - фонди обігу.
Миддлтон Д., Маренков Н. Л., Веселова Т. Н.	Поділяють лише матеріальні оборотні активи на: - запаси матеріалів (сировини); - незавершене виробництво; - готова продукція. Саме ці три види матеріальних оборотних активів поєднуються у виробничо-технологічному процесі й забезпечують досягнення цільових установок (обсягу виробництва, собівартості виробленої продукції, прибутку підприємства тощо).

1	2
Чухно І. С. [70]., Сікора І. А. [80]	<p>Пропонують групування лише матеріальних оборотних активів, що знаходяться в кругообігу за часовою ознакою, на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - початкові; - функціональні; - накопичені.
Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С; Любушин Н. П., Лещева В. Б., Дьякова В. Г.; Романова Л. Е., Давидова Л. В., Коршунова Г. В	<p>Автори поділяють лише матеріальні оборотні активи на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предмети праці (призначені для споживання в ході нормального операційного циклу); - готову продукцію; - товари.
Мних Є. В.	<p>Матеріальні оборотні активи поділяє на :</p> <ul style="list-style-type: none"> - середньоліквідні (готова продукція); - низьколіквідні активи (запаси матеріальних ресурсів, незавершене виробництво).
Тарасенко Н. В.	<p>Класифікує оборотні активи на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - швидко реалізовані активи (готова продукція); - важко реалізовані активи (виробничі запаси).
Сфімова О. В. [41].	<p>За рівнем ліквідності виділяє дві групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ліквідні засоби, що знаходяться в розпорядженні підприємства (запаси товарноматеріальних цінностей) ; - неліквідні засоби (незавершене виробництво) . <p>Вважає доцільним поділяти оборотні активи на :</p> <ul style="list-style-type: none"> - одноцільові; - багатоцільові активи. <p>Активи, які можуть бути використані тільки з певною метою, мають більший ризик (меншу ймовірність реалізації), ніж багатоцільові активи. Чим більше засобів вкладено в активи, які підпадають до категорії високого ризику, тим нижча буде ліквідність підприємства.</p>
Чумаченко М. Г. [39]	<p>За рівнем ризику вкладення капіталу поділяє оборотні активи на ті, що мають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - невеликий ризик (виробничі запаси (незалежані), залишки готової продукції й товарів (крім тих, що не користуються попитом)); - середній ризик (малоцінні і швидкозношувані предмети та незавершене виробництво); - високий ризик (залежані виробничі запаси, готову продукцію і товари, які не користуються попитом).
Пеняк Ю. С. [61]	<p>Поділяє оборотні засоби на засоби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сфери виробництва; - сфери обігу, які обслуговують єдиний процес відтворення на виробництві й забезпечують його неперервність.

Філімоненков О.С. [79, с. 188], Дропа Я.Б. [35,с. 7] Марич П.М.	За джерелами формування класифікують оборотні активи на: <ul style="list-style-type: none"> - власні (частина власних засобів підприємства, авансованих в оборотні активи для забезпечення безперервного процесу виробництва й реалізації продукції); - залучені кошти (кошти, які не належать підприємству, але постійно знаходяться в його обороті; тобто теж позикові кошти, отримані із зовнішніх джерел); - позикові кошти (кошти, отримані підприємством у вигляді банківського кредиту).
Бланк І.О.[20,с. 118], Соляник Л.Г.	Класифікують оборотні активи "за характером фінансових джерел формування" на: <ul style="list-style-type: none"> - валові (загальна сума активів, сформована за рахунок власного та позичкового капіталу); - чисті (частина оборотних активів, сформована за рахунок власного та довгострокового запозиченого капіталу); - власні оборотні активи (сформовані за рахунок лише власного капіталу).
А.А. Мазаракі [53]	Групує оборотні активи в залежності від швидкості обігу на ті, що мають: <ul style="list-style-type: none"> - високу швидкість (грошові кошти, запаси товарів підвищеного та постійного попиту); - середню швидкість (запаси матеріальних оборотних активів в межах нормативу, поточні фінансові інвестиції); - низьку швидкість оборотності (наднормативні матеріальні запаси, дебіторська заборгованість).
Білик М.Д., [18] Стоянова-Коваль С. С. [72]	За ступенем ліквідності поділяють оборотні активи на: <ul style="list-style-type: none"> - абсолютно ліквідні оборотні активи (у формі готових засобів платежу); - швидколіквідні оборотні активи (вся дебіторська заборгованість, крім безнадійної); - низьколіквідні оборотні активи (запаси ТМЦ) .
Р.М. Бугріменко [23].	Розглядає ОА підприємства з позиції трьох чинників: <ul style="list-style-type: none"> - величини ризику нереалізації; - джерел ризику нереалізації; - можливого ефекту від реалізації.
Чебанова Н.В., Дядюк М.А [37]	Виділяють оборотні активи за рівнем їх ринкової (можливої) цінності: <ul style="list-style-type: none"> - мінімальної можливої цінності (всі оборотні активи підприємства не можуть мати від'ємної вартості, а можуть бути реалізованими за договірними цінами: дебіторська заборгованість підприємств, що знаходиться у складному фінансовому стані, запаси товарів, що не реалізуються); - середньої можливої цінності (оборотні активи можуть бути реалізовані без збитку для підприємства: надійна короткострокова дебіторська заборгованість і товарні запаси стійкого попиту); - потенційно можлива ринкова цінність (в умовах інфляції ціна ресурсів підвищується в силу наявності стабільного попиту на них).
Сікора І., [67] Чебанова Н.В.	Класифікують оборотні активи поділяючи їх в залежності від інфляційної захищеності на: <ul style="list-style-type: none"> - активи, захищені від інфляційного знецінення (матеріальні оборотні активи, захищена дебіторська заборгованість, ефективні фінансові інвестиції, валютні кошти); - активи, не захищені від інфляції (грошові кошти в національній валюті, незахищена дебіторська заборгованість, неефективні фінансові інвестиції).

* Складено автором на підставі джерел [18,20,23,34,35,37,39,41,50,54,60,66,67,75,78,79]

ДОДАТОК Д

**ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЯКЕ РЕГУЛЮЮТЬ ОБЛІК ОБОРОТНИХ
АКТИВІВ***

Назва положення	Визначення положення
1	2
Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV	Визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.
Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. Це Положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції».	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку П(С)БО 30 «Біологічні активи»	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності, яке затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р . № 73	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього Положення (стандарту) слід застосовувати до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (далі - підприємства) усіх форм власності (крім бюджетних установ) і консолідованої фінансової звітності.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).
Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 18.03.2014, підстава з0341-14	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб.

1	2
План рахунків бухгалтерського обліку України №291 від 30.11.99р	Застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб (далі - підприємства).
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів від 10 січня 2007 року N 2	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів (далі - Методичні рекомендації) можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім банків та бюджетних установ).

* Складено автором на підставі джерел [3,4,6,7,8,14,15]

ДОДАТОК Ж

**МЕТОДИЧНІ СКЛАДОВІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО
ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА***

Обов'язкові методологічні складові облікової політики щодо відображення виробничих запасів	Підстава
Склад виробничих запасів	Визнається підприємством самостійно
Одиниця обліку запасів	Відповідно до П(С)БО 9: – найменування; – однорідна група (вид)
Метод зарахування придбаних або вироблених виробничих запасів на підприємстві	Згідно П(С)БО 9 виробничі запаси зараховуються на баланс за первісною собівартістю
Визнання та первісна оцінка запасів	Визнання та первісна оцінка запасів здійснюється залежно від шляхів надходження запасів на підприємство: - придбані за плату; - виготовлені власними силами; - внесені до статутного капіталу; - одержані безоплатно; - придбані у результаті обміну на подібні та неподібні запаси.
Методи оцінки при вибутті виробничих запасів	Відповідно П(С)БО 9 підприємство самостійно визначає один із методів оцінки запасів при їх вибутті: - ідентифікованої собівартості запасів; - середньозваженої собівартості; - собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); - нормативних затрат; - ціни продажу.
Метод обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат	Обирається підприємством за наступними варіантами: - шляхом прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, які придбані; - за середнім відсотком.
Оцінка запасів на дату балансу	Згідно П(С)БО 9 запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: - первісною вартістю; - чистою вартістю реалізації.
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Самостійно встановлюється підприємством
Призначення та умови використання запасів	Самостійно встановлюється підприємством
Організація зберігання і обліку запасів	Відповідно до Методичних рекомендацій бухгалтерського обліку запасів №2 організація зберігання і обліку запасів здійснюється залежно від їх виду, технології виробництва, умов постачання і збуту. В Методичних рекомендаціях передбачено такі методи обліку матеріальних запасів: - кількісно-сумовий сортовий; - кількісно-сумовий безкнижковий; - оперативно-бухгалтерський (сальдовий).

*Складено автором на підставі джерел [6]

**КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАПАСІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ***

Статті Балансу		Рахунки Плану рахунків	
Назва статті	Код рядка	Назва рахунку	Код рахунку
Запаси:			
виробничі запаси	100	Виробничі запаси	20
		Сировина й матеріали	201
		Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	202
		Паливо	203
		Тара й тарні матеріали	204
		Будівельні матеріали	205
		Матеріали, передані в переробку	206
		Запасні частини	207
		Матеріали сільськогосподарського призначення	208
		Інші матеріали	209
		Малоцінні та швидкозношувані предмети	22
		За видами предметів	
		тварини на вирощуванні та відгодівлі	110
Молодняк тварин на вирощуванні	211		
Тварини на відгодівлі	212		
Птиця	213		
Звірі	214		
Кролі	215		
Сім'ї бджіл	216		
Доросла худоба, що вибракувана з основного стада	217		
Худоба, що прийнята від населення для реалізації	218		
незавершене виробництво	120	Виробництво	23
		За видами виробництва	
		Напівфабрикати	25
		За видами напівфабрикатів	
готова продукція	130	Брак у виробництві	24
		Готова продукція	26
		За видами готової продукції	
		Продукція сільськогосподарського виробництва	27
За видами готової продукції			
товари	140	Товари	28
		Товари на складі	281
		Товари в торгівлі	282
		Товари на комісії	283
		Тара під товарами	284
		Торгова націнка	285
		Транспортно-заготівельні витрати	289

*Джерело [14]

ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ З ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Таблиця Л.1–Документування операцій, пов'язаних з рухом виробничих запасів*

Назва та форма документа	Призначення документа
I. Документи з надходження та оприбуткування запасів	
Товарно-транспортна накладна (ф. № 1 - ТН)	комбінований документ, що складається з трьох самостійних розділів: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація
Рахунок-фактура (ф. № 63)	розрахунковий документ, що випикується постачальником на ім'я покупця на кожну партію відвантажених запасів
Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20)	документ є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем і для дозволу на вивіз із території підприємства постачальника, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку
Довіреність (ф. № М-2)	застосовуються для одержання виробничих запасів від постачальника через довірену особу
Акт закупки товарно-матеріальних цінностей	застосовується при закупівлі запасів підзвітними особами підприємства
Журнал обліку вантажів, що надійшли	застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
Прибутковий ордер (ф. № М-4)	застосовуються для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або з переробки
Акт про приймання матеріалів (ф. № М-7)	документ складається у випадках розбіжностей за кількістю і якістю виробничих запасів, що надійшли, із даними супровідних документів (пред'явлених до оплати) і є підставою для пред'явлення претензій постачальнику й оприбуткування виробничих запасів, що надійшли. Застосовується також у разі приймання запасів, що надійшли без документів

Закінчення табл. Л.1	
II. Документи складського обліку запасів	
Картка складського обліку матеріалів (ф. № М-12)	застосовується для оперативного обліку руху запасів по складу (коморі)
Матеріальний ярлик (ф. № М-16)	застосовується для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера за місцем зберігання, слугує для матеріальних цінностей паспортом
Регістр прийняття - здачі документів (ф. № М-13)	використовується для реєстрації прибуткових і видаткових документів, які здаються до бухгалтерії
Відомість обліку залишків матеріалів на складі (ф. № М-14)	використовується для контролю взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу (ф.№ М-18)	складається завскладом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
Матеріальний звіт (ф.№ М-19)	складається матеріально відповідальною особою і передається в бухгалтерію; відображає рух запасів на складі за певний період
III. Документи з відпуску (списання), вибуття запасів	
Лімітно-забірна картка (ф. № М-8)	для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць
Лімітно-забірна картка (ф. № М-9)	для чотириразового відпуску лімітованих матеріалів, що зараховуються на один вид витрат (замовлення) на один місяць
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (ф. № М-10)	для відпуску матеріалів, потреба в яких виникає періодично, заміни матеріалів, а також для додаткового (понадлімітного) відпуску матеріалів
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (ф. № М-11)	для відпуску матеріалів усередині підприємства, включаючи відпуск господарствам свого підприємства, розташованим за межами його території

* Складено автором на підставі джерел [20,59]

Таблиця Л.2–Документування операцій, пов'язаних з рухом готової продукції*

Назва документу	Зміст господарської операції (Призначення документа)
Акт на списання товарно-матеріальних цінностей у виробництво	Виробництво готової продукції
Картка обліку готової продукції	Застосовується для обліку руху готової продукції на складі за кожним сортом, видом та розміром, заповнюється на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведеться матеріально-відповідальною особою.
Рахунок-фактура (ф. № 63)	розрахунковий документ, що виписується постачальником на ім'я покупця на кожну партію відвантажених запасів
Накладна	обліково-фінансовий документ про приймання, видачу чи відправлення матеріальних цінностей.
Товарно-транспортна накладна (Ф. М-5, М-6)	Призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом. Використовується для кількісного та якісного обліку запасів

* Складено автором на підставі джерел [26,48]

Таблиця Л.3- Первинні документи з обліку руху грошових коштів в касі

Назва первинного документу	Характеристика
Прибутковий касовий ордер (типова форма № КО-1)	Засвідчують надходження грошей до каси
Видатковий касовий ордер (типова форма № КО-2);	Засвідчують законність видачі грошей з каси підприємства та їх витрачання за цільовим призначенням
Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (типова форма № КО-3);	Це документ, що застосовується для реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів та інших касових документів.
Касова книга (типова форма № КО-4).	Використовується для реєстрації прибуткових та видаткових документів по касі

* Складено автором на підставі джерел [27,59]

Таблиця Л.4- Первинні документи з обліку руху грошових коштів на поточному рахунку

Назва первинного документу	Характеристика
Платіжні доручення	Для проведення розрахунків з постачальниками, бюджетом, іншими кредиторами через установи банку
Платіжні вимоги-доручення	Платіжні вимоги- доручення застосовуються в разі оплати виконаних будівельних і ремонтних робіт підрядникам, а також і деяких поставок. Цей документ складається з двох частин: платіжної вимоги, яка заповнюється одержувачем коштів, і платіжного доручення, яке заповнюється платником.
Акредитиви	Акредитив – це вид безготівкових розрахунків, за якого банк за дорученням клієнта і відповідно до його вказівок або від свого імені зобов'язується провести платіж на умовах, визначених акредитивом, або доручає іншому банку здійснити цей платіж на користь одержувача грошових коштів або визначеної ним особи - бенефіціара.
Платіжні вимоги	Платіжні вимоги, як банківський документ, застосовуються в разі здійснення примусового списання (стягнення) коштів. Цим документом на підставі виконавчого документа, рішення фіскальної служби або арбітражного суду оформляються примусові стягнення боргу на користь казначейства. До платіжної вимоги додається відповідне рішення, а банк приймає вимогу незалежно від наявності залишку для сплати на поточному рахунку. Часткова оплата оформляється меморіальним ордером.
Розрахункові чеки	Розрахунковий чек - це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) установі банку (банку-емітенту), який веде його рахунок, сплатити чекодержателю зазначену в чеку суму коштів.
Меморіальні ордери	Меморіальний ордер — розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій зі списання коштів з рахунку платника внутрішньобанківських операцій відповідно до нормативно-правових актів НБУ.
Виписка банку	Відображає рух грошових коштів на рахунках в банкових установах

* Складено автором на підставі джерел [27,59]

Таблиця Л.5- Первинні документи з обліку дебіторської заборгованості

Вид дебіторської заборгованості (рахунок)	Первинні документи	Облікові регістри
1	2	3
Розрахунки з покупцями та замовниками (рахунок 36)	Укладений договір; товарно-транспортна накладна; рахунок-фактура; приймальна квитанція; акт виконаних робіт (наданих послуг); акт звіряння розрахунків; бухгалтерська довідка (отримання від покупців авансів для погашення дебіторської заборгованості); платіжне доручення (зведене платіжне доручення); виписка банку; розрахунковий чек; вексель; прибутковий касовий ордер; квитанція (на підприємствах зв'язку); розрахування курсових різниць	Відомість 3.1 аналітичного обліку розрахунків із покупцями та замовниками (до рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»)
Розрахунки за виданими авансами (субрахунок 371)	Укладений договір на постачання продукції, товарів, робіт, послуг; укладений договір з підрядними будівельними організаціями; товарно-транспортні накладні; бухгалтерська довідка	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»)
Розрахунки з підзвітними особами (субрахунок 372)	Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт; прибутковий касовий ордер; видатковий касовий ордер; платіжна відомість; накладна (у разі видачі продукції для реалізації на ринку)	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»)
Розрахунки за нарахованими доходами (субрахунок 373)	Розрахування дивідендів; відсотків; роялті; видатковий касовий ордер; платіжна відомість	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»)
Розрахунки за претензіями (субрахунок 374)	Комерційні акти; акти взаємозвірки; рішення суду; пред'явлена претензія; платіжне доручення; виписки банку; розрахунковий чек; прибутковий касовий ордер	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»)

Продовження табл. Л.5

1	2	3
Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків (субрахунок 375)	Акт; інвентаризаційний опис; порівняльні відомості результатів інвентаризації; прибутковий касовий ордер; виписка банку; бухгалтерська довідка (у разі віднесення в рахунок оплати праці); рішення суду; рішення керівництва підприємства	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37«Розрахунки з різними дебіторами»)
Розрахунки за позиками членам кредитних спілок (субрахунок 376)	Договір; видатковий касовий ордер; платіжна відомість	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37)
Розрахунки з іншими дебіторами (субрахунок 377)	Доручення-зобов'язання про утримання з оплати праці суми чергових платежів (у разі купівлі працівником підприємства товарів у кредит); кредитний договір; накладна на видачу форменого одягу; відомість на продаж акцій; розрахування розподілу доходів; рішення суду; виписка банку; витяг з протоколу спеціалізованого аукціону (оприбуткування акцій); відомість підписки на акції; прибутковий касовий ордер; накладні (якщо внески до статутного капіталу здійснюють як матеріальні цінності); розрахування нарахування дивідендів; платіжні доручення	Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків із різними дебіторами (до рахунку 37)
Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	Договір про фінансову оренду; акт приймання-передачі об'єкта фінансової оренди; розрахунок бухгалтерії розміру амортизації (при передачі основних засобів у фінансову оренду); бухгалтерська довідка (переведення довгострокової дебіторської заборгованості у поточну, сплачені авансом орендні платежі); розрахунок орендної плати	Відомість 3.4 аналітичного обліку векселів
Розрахунки за допомогою векселів	Прибутковий касовий ордер; платіжне доручення; розрахунковий чек; виписка банку; акт списання втрачених векселів	Відомість 3.4 аналітичного обліку векселів

* Складено автором на підставі джерел [27,59]

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ
ОБОРОТНИХ АКТИВІВ**

**Таблиця М.1– Типова кореспонденція рахунків з обліку виробничих
запасів***

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.	Надходження і оприбуткування виробничих запасів від постачальників (без ПДВ)	207	631
2.	Витрати з доставки та розвантаження виробничих запасів	20	631
3.	Оприбутковані матеріальні цінності власного виробництва	20	23
4.	Придбані матеріальні цінності за готівку	20	30
5.	Відображення податкового кредиту на суму ПДВ	641	644
6.	Повернуті з виробництва й оприбутковані лишки матеріальних цінностей, виявлені під час інвентаризації	20	23
7.	Матеріальні цінності, використані на пакування готової продукції	93	20
8.	Матеріальні цінності, використані на виправлення браку	24	20
9.	Матеріальні цінності, списані на капітальне будівництво, що використовується господарським обліком	15	20
10.	Оприбуткування МШП (при списанні за непридатності) за ціною можливого використання	22	23
11.	Списання фактичної собівартості МШП у зв'язку із стихійним лихом	991	22
12.	Оприбуткована готова продукція випущена основними і допоміжними цехами	26	23
13.	Нарахування зносу МШП, пов'язаних з утриманням адміністративно-управлінського персоналу	92	132
14.	Оприбуткування МШП, що надійшли від постачальника	22	63
15.	Розрахункові зобов'язання з ПДВ	71	641
16.	Списання балансової вартості реалізованих МШП	943	22
17.	Надходження грошових коштів за реалізовані МШП	31	36
18.	Безкоштовне отримання палива	203	719
19.	Оприбутковані виробничі запаси, раніше не враховані на балансі	20	719
20.	Списана виробнича с/в готової продукції	90	26
21.	Придбані товари у постачальника (без ПДВ)	281	63
22.	Відображено транспортні витрати (без ПДВ)	281	63
23.	Списання с/в реалізації товарів в кінці місяця на фінансовий результат	791	63

* Складено автором на підставі джерел [63,64]

Таблиця М.2 - Типова кореспонденція рахунків з товарів*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
В оптовій торгівлі			
1	Одержано товар від заводу-товаровиробника	281	631
2	Відображено податок на додану вартість (ПДВ)	641	631
3	Списується собівартість реалізованих товарів	902	281
4	Продані товари (продажна вартість)	311	702
5	Списуються витрати обігу	791	93
У роздрібній торгівлі			
6	Одержані товари	282	631
7	Встановлена торгова націнка	282	285
8	Сума ПДВ у рахунку	641	631
9	Продані товари (продажна вартість)	301	702
10	Списуються витрати обігу	791	93
11	Віднесення собівартості реалізованих товарів	791	902

* Складено автором на підставі джерел [24]

Таблиця М.3 – Типова кореспонденція рахунків з обліку готової продукції*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Передана на склад готова продукція від виробництва	26	23
2	Передача на склад готової продукції напівфабрикатів, призначених для реалізації	26	25
3	Придбано готову продукцію підзвітними особами	26	37
4	Дооцінка готової продукції	26	42
5	Списано нестачу готової продукції на фінансові результати	79	26
6	Втрати від псування готової продукції на малих підприємствах	84	26
7	Списано готову продукцію на витрати зі збуту	93	26
8	Видані дивіденди готовою продукцією	37	26

* Складено автором на підставі джерел [24,59]

Таблиця М.4 – Типова кореспонденція рахунків з обліку касових операцій*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Надійшли гроші в касу від реалізації	30	36,70
2	Одержано гроші в касу з поточного рахунку	30	31
3	Повернуто гроші в касу підзвітними особами	30	372
4	Оприбутковано надлишки грошей в касі, виявлені інвентаризацією	30	719
5	Видано з каси заробітну плату	66	30
6	Видано з каси підзвіт	372	30
7	Здано з каси на поточний рахунок	31	30
8	Списано за рахунок касира нестачу грошей в касі	375	30
9	Повернуто касиром нестачу грошових коштів у касу	30	375

* Складено автором на підставі даних [24,59]

Таблиця М.5- Типова кореспонденція рахунків з обліку операції на поточному рахунку в банку*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
	Операції за дебетом рахунка		
1	Внесено на рахунок у банку готівку з каси підприємства	311	301
2	Одержано кошти на рахунок у банку від вибуття або зменшення вартості фінансових інвестицій	311	14
3	Погашена довгострокова дебіторська заборгованість	311	18
4	Повернено на поточний рахунок невикористані акредитив або залишок чекової книжки	311	313
5	Повернено іншим підприємством виданий йому раніше аванс	311	371
6	Надійшли на рахунок кошти від продажу акцій (в сумі, що перевищує номінальну вартість)	311	421
7	Одержано довгострокову фінансову допомогу	311	55
8	Повернено грошові кошти постачальниками чи підрядниками, одержані ними за товари (роботи), які не були поставлені (виконані)	311	631
9	Одержано виручку від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	311	70
10	Одержано кошти від реалізації запасів, МШП та інших оборотних активів	311	712
	Операції з кредитом рахунка		
11	Перераховано кошти на здійснення фінансових інвестицій	14	311
12	Оплачено витрати з виправлення браку (наприклад, перераховано кошти гарантійній майстерні)	685	311
13	Знято кошти з банківського рахунка в касу підприємства	301	311
14	Виставлено акредитив іншому підприємству, перераховано гроші на чекову книжку тощо	313	311
15	Перераховано кошти банку на придбання валюти	333	311
16	Перераховано кошти на оплату власних акцій, що викуповуються в акціонерів	45	311
17	Повернено зворотну фінансову допомогу	55	311
18	Перераховано кошти постачальникам (підрядчикам) за товари (роботи, послуги)	631	311
19	Сплачено ЄСВ	65	311

* Складено автором на підставі джерел [24,59]

Таблиця М.6- Типова кореспонденція рахунків з обліку операції з руху грошових коштів у дорозі в національній валюті*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
За дебетом			
1	Здійснено інкасацію виручки в магазині	333	301
2	Перераховано банку гривні для купівлі валюти	333	311
3	Внесено грошові кошти підзвітною особою до каси банку або надіслано поштою	333	372
4	Відображено від'ємну різницю між фактичним курсом купівлі та курсом НБУ на дату зарахування валюти	333	711
За кредитом			
1	Зараховано на поточний рахунок підприємства грошові кошти, що перебували в дорозі	311	333
2	Зараховано на поточний рахунок підприємства залишок грошових коштів після купівлі валюти	311	333
3	Зараховано на валютний рахунок придбану банком іноземну валюту	312	333
4	Відображено витрати на сплату комісійної винагороди банку при купівлі іноземної валюти	377	333
5	Відображено додатну різницю між фактичним курсом купівлі та курсом НБУ на дату зарахування валюти	942	333

* Складено автором на підставі джерел [24,59]

Таблиця М.7- Типова кореспонденція рахунків з обліку поточних фінансових інвестицій*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Придбані поточні фінансові інвестиції	35	685
2.	Сплачено кредиторам за поточні фінансові інвестиції	685	311
3.	На дату балансу проводиться переоцінка поточних фінансових інвестицій до справедливої вартості: а) до оцінка (на суму збільшення) б) уцінка (на суму зменшення)	35 975	746 35
4.	Реалізація поточних фінансових інвестицій: – на продажну вартість – на первісну вартість – списується на фінансовий результат продажна вартість фінансових інвестицій – в кінці місяця списується на фінансовий результат с/в реалізації (первісна вартість інвестицій)	377 971 741 793	741 35 793 971
5.	Придбано облігації	35	311
6.	Погашено вартість облігацій	311	35
7.	Списано різницю між купівельною та номінальною вартістю	35	373

* Складено автором на підставі джерел [24,59]

Таблиця М.8- Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з дебіторами *

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано заборгованість покупцям за відвантажену їм готову продукцію, виконані роботи або надані послуги за цінами реалізації	361	701
2	Відображено надходження грошей від покупців та замовників за реалізовані товари, роботи та послуги	311	361
3	Отримано від покупців векселі в рахунок оплати за реалізовані товари, роботи і послуги	182	361
4	Отримано аванс від покупця за реалізовані товари	311	681
5	Отримано від покупця в рахунок оплати цінні папери (облігації, казначейські зобов'язання), придбані ним на фінансовому ринку	351	361
6	Відображено проведення взаємозаліку між покупцем і продавцем	631	361
6	Погашено заборгованість покупця за реалізовані йому товари, роботи і послуги за рахунок раніше одержаного від нього авансу	681	361

* Складено автором на підставі джерел [24,55]

Таблиця М.9 - Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з іншими дебіторами *

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Повернуто грошові кошти в касу у погашення позик	301	377
2	Придбання підзвітною особою матеріальних цінностей	2031	372
3	Надані гроші підзвітним особам на придбання товарно матеріальних цінностей, оплату послуг	372	301
4	Виписані рахунки за придбані ТМЦ, оплачені послуги, відзвітованість за відрядження підзвітним особам	685	372
5	Видана позика	377	301

* Складено автором на підставі джерел [17,55]

ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОБОРОТНІ АКТИВИ

**Таблиця Н.1- Відображення у фінансовій звітності виробничих запасів у ПрАТ
«Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»***

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1100 – Запаси	2580
	1101 – Виробничі запаси	2580
Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	810 – Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	2346
	820 – Паливо	124
	830 – Тара і тарні матеріали	8
	850 – Запасні частини	91
	860 – Матеріали сільськогосподарського призначення	1940
	910- Товари	11

*Складено автором за даними фінансової звітності підприємства

**Таблиця Н.2 - Відображення у фінансовій звітності дебіторської заборгованості
у ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»***

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1125 – Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5493
	1135 – Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2674
	1155 – Інша поточна дебіторська заборгованість	-
2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	940 – Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	5493
	950 – Інша поточна дебіторська заборгованість	22

*Складено автором за даними фінансової звітності підприємства

**Таблиця Н.3 - Відображення у фінансовій звітності грошових коштів у ПрАТ
«Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»***

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1165 – Гроші та їхні еквіваленти	10
2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	650 – Поточний рахунок в банку	10

*Складено автором за даними фінансової звітності підприємства

**ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВА В НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ***

Етапи аналізу	Автор, джерело						
	Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Куліріна Н.М., [48, с.185-163]	Савченко А.М., Магвійок А.В. [62]	Бланк І.А., [57]	Крама-ренко Г.О., [61]	Меєц В.О., [59]	Мних Є.В., Барабар Н.С., [60]	Цал-Цалко Ю.С., [58]
1	2	3	4	5	6	7	8
Аналіз складу, структури та динаміки активів	+	-	+	-	-	-	-
Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів	+	-	+	+	+	+	+
Аналіз структури розміщення оборотного капіталу	+	-	-	-	-	-	-
Аналіз складу, структури та динаміки елементів оборотних активів, в т.ч.: -запасів; -дебіторської заборгованості; -грошових коштів	+ + +	+ + +	+ + +	+ + +	+ + +	+ + +	+ + +
Аналіз використання оборотних коштів	+	-	+	+	+	+	+
Аналіз фінансової стабільності	+	-	-	-	-	-	-
Аналіз відносних показників ліквідності балансу	+	-	+	+	+	+	+
Розрахунок коефіцієнтів – відношень між окремим видами оборотних активів та джерелами їх формування	-	-	-	-	-	-	-
Розрахунок та оцінка показників ефективності використання оборотних активів	+	+	-	-	-	-	-
Проведення факторного аналізу показників ділової активності	-	-	-	-	-	-	-
Визначення частки вартості оборотних активів об'єкта досліджень у вартості оборотних активів галузі, регіону, країни в цілому	-	-	-	-	-	-	-
Визначення джерел фінансування оборотних активів – динаміка їх суми та питомої ваги у загальній сумі фінансових засобів	+	+	+	+	+	+	+
Визначення рентабельності та вплив на неї факторів	+	-	+	+	+	+	+

*Складено на підставі джерел [14,18,34,39,40,43,48, 64]

**СКЛАД ІНСТРУМЕНТІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА***

*складено авторами [49,50]

ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ

ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ОДЕСАКОНДИТЕР»

3-й Водопровідний пров., 9,
м.Одеса, 65007, Україна
р/р 2600501639294
в Одеській філії ВАТ«Укресімбанк»
МФО 328618, ЄДРПОУ 32833927
Тел: (048) 722-39-35
Факс: (048) 705-40-99
e-mail: Priemnaya@odessalux.com.ua

Joint Stock Company "ODESSAKONDITER"
9, 3-rd Vodoprovodny lane,
Odessa, 65007, Ukraine
Tel: (048) 722-39-35
Fax: (048) 705-40-99
e-mail: Priemnaya@odessalux.com.ua

Вих. № 2/27 від «28» 01. 2023 р.

ДОВІДКА

Про впровадження результатів дослідження наукової роботи

Закрите акціонерне товариство «Одесакондитер» підтверджує, що дослідження, наукові розробки та рекомендації наукової роботи на тему:

«Оборотні активи в системі управління підприємством: теоретичні та практичні аспекти фінансового обліку та аналізу»

Сарієвої Ганни Іллівни – здобувача вищої освіти СВО «Магістр» факультету економіки, бізнесу і контролю, Одеського національного технологічного університету, а саме: підхід до проведення фінансового аналізу оборотних активів в системі управління підприємством, має практичну цінність та може бути застосований в практичній діяльності підприємства.

Голова правління
ЗАТ «Одесакондитер»

А.Є. Маштакова

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК
про фінансову звітність
ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»
станом на 31.12.2020 року

1.1. Основні відомості про аудитора:

Незалежний аудитор Свідоцтво № 8030 про внесення до реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які одноособово надають аудиторські послуги, видане за рішенням № 830 Аудиторської палати України.

Аудитор Сарієва Г.І. сертифікат серія А № 18030, виданий Рішенням Аудиторської палати України за № 830 від 01.10.2022 року. Термін дії сертифікату до 1 жовтня 2027 року.

Місце проживання: м. Одеса, вул. Канатна, 112.

Телефон: (048) 712-40-52.

– Дата видачі аудиторського висновку: 20 серпня 2022 року.

1.2. Основні відомості про Компанію:

Повна назва Компанії	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ"
Скорочена назва Компанії	ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ ”
Код ЄДРПОУ	00955294
Організаційно-правова форма емітента	Акціонерне товариство
№ свідоцтва про державну реєстрацію (перереєстрацію), дата видання свідоцтва	Зареєстровано 29.12.1997 р. за № 1 533 120 0000 000193
Орган, який видав свідоцтво	Виконавчий комітет Одеської міської ради
Юридична адреса і місцезнаходження	67121 Одеська область Великомихайлівський р-н с. Новоборисівка вул. Леніна буд. 2,
Основні види діяльності	Код КВЕД 01.63 Післяурожайна діяльність; Код КВЕД 52.10 Складське господарство; Код КВЕД 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
Кількість учасників	-
Чисельність працівників	34
Наявність і місцезнаходження філій	-
Номер, дата та строк дії ліцензії на здійснення діяльності	-

1.3. Основні відомості про умови договору на проведення аудиту:

Дата та номер договору на проведення аудиту: № 09/08 від 09.08.2022 р.

Дата початку та дата закінчення проведення аудиту: 10.08.2022 р. – 20.08.2022 р.

Масштаб проведення аудиту: перевірка достовірності фінансової звітності за 12 місяців 2021 року.

1.4. Змістова частина

До перевірки надана наступна документація:

- оборотні та сальдові баланси;
- відомості аналітичного обліку;
- первинні документи господарських операцій;
- фінансова звітність.

Перевіркою охоплені наступні питання:

- облік формування статутного фонду;
- облік основних засобів, товарно-матеріальних цінностей;
- облік формування складу витрат на виробництво;
- облік коштів і розрахунків;
- облік реалізації товарів і послуг,
- облік фінансових результатів;
- правильність розподілу прибутку відповідно до Статуту;
- наявність спеціальних і цільових фондів, їх формування і використання відповідно до чинного законодавства;
- відповідність бухгалтерського обліку вимогам законодавства.

Мною, незалежним аудитором Сарієвою Г.І., проведена перевірка у відповідності з вимогами Законів України “Про господарські товариства”, “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Міжнародних стандартів аудиту, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших законодавчих та нормативних актів.

Висновок сформований у відповідності до вимог Міжнародних стандартів аудиту №700 “Аудиторський висновок про фінансову звітність” та № 800 “Аудиторський висновок при виконанні завдань з аудиту спеціального призначення”. Ці стандарти зобов’язують аудиторів планувати і здійснювати аудиторську перевірку так, щоб одержати обґрунтовану впевненість у тому, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень.

Розмір суттєвості помилки (невідповідності даних обліку акціонерного товариства даним його звітності) у відповідності з вимогами національного нормативу аудиту № 11 “Суттєвість та її взаємозв’язок з ризиками аудиторської перевірки” прийнято у розмірі 1,0 тис.грн.

Висловлення думки аудитора стосовно розкриття інформації щодо показники фінансово-господарської діяльності у фінансової звітності відповідно до встановлених нормативів

Фінансово-господарська діяльність ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛБОПРОДУКТІВ” здійснюється відповідно до чинного законодавства, прийнята система бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавчих і нормативних актів. Фінансова звітність складена за даними обліку і достовірно відображає у всіх істотних аспектах фактичний фінансово-господарський стан підприємства станом на 31.12.2022 р. за результатами операцій за період з 01.01.2020 р. по 31.12.2020 р.

Фінансова звітність за 12 місяців 2021 року складена відповідно до вимог національних нормативів (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні.

Дані, відображені в Балансі, підтверджуються залишками на рахунках активів і зобов'язань. Аналіз статей Звіту про фінансові результати дає реальну інформацію про доходи і витрати, про прибутки і збитки, отримані внаслідок діяльності підприємства за звітний період.

Бухгалтерський облік ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛБОПРОДУКТІВ” ведеться згідно з Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛБОПРОДУКТІВ” забезпечує своєчасне та повне відображення всіх господарських операцій за відповідними рахунками і параметрами та надання необхідної інформації користувачам про стан активів, зобов'язань, результати фінансової діяльності та інших показників.

Облікова політика визначена підприємством самостійно і затверджена Наказом № 30 від 20 січня 2020 р. У даному наказі відображена методологія ведення бухгалтерського обліку та надання інформації у фінансових звітах, які відповідають вимогам П(С)БО і найбільше адаптовані до діяльності підприємства. За період, що перевірявся, облікова політика підприємства не змінювалась.

На підприємстві застосовується автоматизована система обліку.

1.5 Висловлення думки стосовно розкриття підприємством інформації про деякі показники фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності відповідно до встановлених нормативів

1.5.1 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про активи відповідно до встановлених нормативів

Майно товариства складається з основних засобів та обігових коштів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛБОПРОДУКТІВ”. Інформація, що надана в балансі, є повною, правдивою та відповідає національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку.

Оцінка та класифікація активів за статтями балансу відповідає вимогам НП(С)БО № 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО № 7

“Основні засоби”, П(С)БО № 8 “Нематеріальні активи”, П(С)БО № 9 “Запаси”, П(С)БО № 10 “Дебіторська заборгованість” та прийнятій обліковій політиці.

Облік необоротних і оборотних активів

Нематеріальні активи

Нематеріальні оборотні активи станом на 31.12.2020 р. відсутні на підприємстві.

Основні засоби

У статті „Основні засоби” відображається вартість необоротних активів, які відповідають визначенню основних засобів згідно П(С)БО 7 „Основні засоби”.

Основні засоби оприбутковуються за первісною вартістю – історична (фактична) собівартість основних засобів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) основних засобів або нематеріальних активів. Первісна вартість також включає в себе усі витрати, що пов’язані з доставкою, установкою, введенням в експлуатацію. Аналітичний облік основних засобів ведеться по кожному інвентарному об’єкту, з застосуванням інвентарних карток, в яких є інформація про первісну вартість, інвентарний номер, знос.

На підприємстві застосовується прямолінійний метод розрахунку зносу (амортизації) основних засобів, визначений Податковим Кодексом України. Протягом року метод амортизації не змінювався.

Залишкова вартість основних засобів станом на 31.12.2020 р. склала 12 240 тис. грн. (первісна вартість – 42 173 тис. грн., знос – 29 933 тис. грн.).

Фінансові вкладення

Фінансові інвестиції станом на 31.12.2020 р. відсутні на підприємстві.

Запаси

Облік товарно-матеріальних цінностей ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ ” відповідає вимогам П(С)БО 9 „Запаси”.

Запаси відображаються в обліку по найменшій з оцінок згідно з принципом обачності, - по історичній собівартості або чистій вартості реалізації.

Первісна вартість запасів визначена з урахуванням всіх витрат, безпосередньо зв’язаних з їх придбанням.

Оцінка запасів на дату балансу здійснюється згідно з прийнятою на підприємстві обліковою політикою.

Балансова вартість запасів станом на 31.12.2020 р. склала 2580 тис. грн.

Дебіторська заборгованість

Облік дебіторської заборгованості ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛБОПРОДУКТІВ” відповідає вимогам П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість”.

Дебіторська заборгованість відображена в балансі розгорнуто за статтями активу та має наступну структуру.

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2020 р., тис. грн.</i>
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5 493
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	-
- за виданими авансами	-
- з бюджетом	2 674
- у тому числі з податку на прибуток	-
*	
Інша поточна дебіторська заборгованість	22
<i>Разом</i>	8 189

* Якщо в формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» підприємства, за даними якого складається аудиторський висновок мають місце додаткові статті дебіторської заборгованості, їх також необхідно відобразити в даній таблиці.

Довгострокова дебіторська заборгованість станом на 31.12.2020 р. відсутня. Також відсутня дебіторська заборгованість за розрахунками, а саме за виданими авансами та у тому числі з податку на прибуток.

Гроші та їх еквіваленти

– Облік касових операцій підприємством здійснюється у відповідності з Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, яке Затверджено Постановою НБУ від 29.12.2017 р. №148.

– Відображення безготівкових розрахункових операцій грошовими коштами задовольняє вимогам Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої Постановою НБУ від 21.01.2004 р. № 22.

Сальдо по грошовим коштам підтверджено виписками банків.

Загальна сума грошових коштів у національній валюті, що обліковується на рахунках підприємства, станом на 31.12.2020 р. складає 10 тис. грн., в іноземні валюти - тис. грн.

На підприємстві станом на 31.12.2020 р. поточні фінансові інвестиції відсутні.

Витрати майбутніх періодів

Витрати майбутніх періодів станом на 31.12.2020 р. відсутні.

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття станом на 31.12.2020 р. відсутні.

Аудитор підтверджує, що розмір, класифікація та оцінка активів ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” відповідає національним стандартам бухгалтерського обліку та прийнятій обліковій політиці підприємства.

1.5.2 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про зобов'язання відповідно до встановлених нормативів

Визнання, облік та оцінка зобов'язань на підприємстві здійснюються відповідно до П(С)БО № 11 "Зобов'язання".

Класифікація зобов'язань проведена вірно.

Довгострокові зобов'язання на підприємстві відсутні.

Облік поточних зобов'язань

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображена в балансі вірно і станом на 31.12.2020 р. складає 8 900 тис. грн. та має наступну структуру

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2020 р., тис. грн.</i>
Поточна кредиторська заборгованість за:	-
– довгостроковими зобов'язаннями	
– товари, роботи, послуги	8900
– розрахунками з бюджетом	9
у тому числі з податку на прибуток	-
– розрахунками зі страхування	22
- за розрахунками з оплати праці	124
Інші поточні зобов'язання	7164
<i>Разом</i>	16 219

* Якщо в формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» підприємства, за даними якого складається аудиторський висновок мають місце додаткові статті кредиторської заборгованості, їх також необхідно відобразити в даній таблиці.

Відсутня станом на 31.12.2020 р. кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками та з внутрішніх розрахунків.

Визнання, облік та оцінка зобов'язань здійснюються відповідно до П(С)БО № 11 "Зобов'язання". У фінансовій звітності вони відображені в повному обсязі.

1.5.3 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про власний капітал відповідно до встановлених нормативів та стосовно сплати товариством з обмеженою відповідальністю статутного фонду (капіталу) у встановлені законодавством терміни

Згідно зі Статутом статутний фонд ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ ” станом на 31.12.2020 р. складає 7000 грн. Статутний фонд сплачений грошовими коштами у загальній сумі **7000** грн.

Таким чином, станом на 31.12.2020 р. сплачений Статутний фонд ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” складає 7000 грн., що становить 100,00% від об’явленого внеску. Сума неоплаченого капіталу немає.

За 12 місяців 2020 року діяльність підприємства була збитковою. **Отриманий збиток 6 457 тис. грн.**

Власний капітал ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” станом на 31.12.2020 р. дорівнює **4 805 тис. грн.** і складається з:

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2020 р., тис. грн.</i>
Зареєстрований (пайовий) капітал	7 000
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	4 262
Резервний капітал	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	- 6 457
<i>Разом</i>	4 805

Визначення власного капіталу, його структури та призначення проведено відповідно до вимог НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”.

1.5.4. Думка аудитора стосовно розкриття інформації щодо обсягу чистого збитку

ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” формує склад витрат на виробництво відповідно до вимог П(С)БО № 16 “Витрати”.

Ведення бухгалтерського обліку дає достовірну та повну картину витрат на виробництво, вимоги податкового законодавства в цілому дотримуються.

Фінансовий результат діяльності підприємства визначався відповідно до вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 15 “Доход” і в цілому є достовірним.

За підсумками 12 місяців 2020 року чистий збиток ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” складає 6 260 тис. грн.

1.5.5. Аналіз показників ліквідності

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов’язання. Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта загальної ліквідності

(покриття), коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу.

За період, що перевірявся, спостерігається такий рух показників:

- *коефіцієнт ліквідності (покриття)* характеризує співвідношення між усіма поточними активами і короткостроковими зобов'язаннями. Даний показник на кінець звітного періоду становить 0,551 (норма 1-1,5). Це означає, що на кожну гривню поточних зобов'язань підприємство має 0,55 грн. активів.

- *коефіцієнт швидкої ліквідності* характеризує співвідношення між поточними активами за вирахуванням матеріальних запасів і короткостроковими зобов'язаннями. Коефіцієнт становить 0,419 на кінець періоду. Економічне значення цього коефіцієнта таке ж, як і попереднього, його нормативне значення дорівнює 1.

- *коефіцієнт абсолютної ліквідності* характеризує негайну готовність підприємства погасити свою заборгованість. За 12 місяців 2020 р. коефіцієнт складає 0,005. Нормативне значення коефіцієнту складає 0,2 - 0,25.

- *чистий оборотний капітал* розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. На 31.12.2020 р. року цей показник дорівнює – (-8 792) тис.грн.

Аналіз ліквідності поданий у таблиці:

<i>Показник</i>	<i>на 01.01.2020</i>	<i>на 31.12.2020</i>
<i>Коефіцієнти ліквідності:(коефіцієнт покриття)</i>	<i>0,540</i>	<i>0,551</i>
<i>Коефіцієнт швидкої ліквідності</i>	<i>0,431</i>	<i>0,419</i>
<i>Коефіцієнт абсолютної ліквідності</i>	<i>0,075</i>	<i>0,005</i>
<i>Чистий оборотний капітал</i>	<i>-12 206</i>	<i>- 8 792</i>

1.5.6. Аналіз показників фінансової стійкості

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнт фінансової незалежності або автономії, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт структури капіталу (фінансування) та інші.

- *коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)* показує питому вагу власних коштів у загальній сумі ресурсів підприємства і становить на кінець звітного періоду 0,197. Це означає, що частина власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів становить 19,7%. Підприємство вважається фінансово стійким, якщо значення коефіцієнта не менше за 0,5.

- *коефіцієнт фінансової стійкості* показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом. Показник становить на

кінець звітної періоду 0,246. Нормальне значення цього коефіцієнта повинно перевищувати 1.

- *коефіцієнт концентрації позикового капіталу* характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Чим нижче цей показник, тим стійкіше положення підприємства. На 31.12.2020 року цей показник дорівнює 0,803.

- *коефіцієнт структури капіталу (фінансування)* показує вартість залучених підприємством коштів з розрахунку на 1 гривню власних. Даний показник на кінець звітної періоду становить 4,073. Це означає, що на кожну гривню власних коштів доводиться 407 коп. або 4,07 грн. позикових. Нормальне значення цього коефіцієнта не повинно перевищувати 0,5, критичне значення 1.

Аналіз фінансової стійкості поданий у таблиці:

<i>Показник</i>	<i>на 01.01.2020 р.</i>	<i>на 31.12.2020 р.</i>
<i>Чистий оборотний капітал</i>	<i>-12 206</i>	<i>-8 792</i>
<i>Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)</i>	<i>0,153</i>	<i>0,197</i>
<i>Коефіцієнт фінансової стійкості</i>	<i>0,181</i>	<i>0,246</i>
<i>Коефіцієнт концентрації позикового капіталу</i>	<i>0,847</i>	<i>0,803</i>
<i>Коефіцієнт структури капіталу (фінансування)</i>	<i>5,531</i>	<i>4,073</i>

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” дозволяє зробити висновок, що фінансовий стан ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” в цілому є добрим, і в зрівнянні з початком року 2020 р., ситуація покращилась. Про що свідчать наведені в таблиці показники (за виконаними вище розрахунками):

Коефіцієнти ліквідності:(коефіцієнт покриття) збільшився на 0,011, але значення показника менше за 1. Це свідчить про те, що підприємство має неліквідний баланс.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є нижче нормативного, це означає, що у підприємства проблеми з платоспроможністю. Тоді слід працювати в напрямку збільшення суми високоліквідних активів і зниження суми поточних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності нижче за норму, що вказує на те, що підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Для підвищення цього показника, підприємство може залучити позикові кошти, реалізувати частину зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів.

Чистий оборотний капітал має від’ємне значення, це може свідчити про нездатність підприємства вчасно погасити короткострокові зобов’язання.

Коефіцієнт автономії збільшився на 0,044, що свідчить про підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. Але значення цього показника менше норми. Негативне значення говорить про швидке банкрутство і дії по відновленню фінансової стійкості необхідно застосовувати негайно.

Коефіцієнт фінансової стійкості має позитивну тенденцію, оскільки значення зросло на 0,065. Але коефіцієнт має значення нижче за норму, що говорить про недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу вказує на рівень левереджа підприємства. Значення цього показника зменшилось на 0,044, але є вищим за норму, отже рівень фінансових ризиків також є високим.

Коефіцієнт структури капіталу (фінансування) зменшився на 1,458, але значення показника перевищує за норму, що означає наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів. Високе значення цього показника може вказувати на неповне використання потенціалу підприємства.

Висновок:

Мною, незалежним аудитором Сарієвою Г.І., проведено аудиторську перевірку у відповідності з вимогами та положеннями Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” та Міжнародними стандартами аудиту. Ці стандарти зобов’язують аудитора планувати і здійснювати аудиторську перевірку з метою одержання обґрунтованої впевненості в тому, що фінансова інформація не містить суттєвих викривлень. Аудит включає перевірку шляхом тестування доказів, які підтверджують суми й розкриття інформації у фінансових звітах товариства.

Аудиторська перевірка також включає оцінку застосованих принципів бухгалтерського обліку, здійснених управлінським персоналом, а також оцінку загального подання фінансових звітів.

Вважаю, що проведена мною аудиторська перевірка забезпечує обґрунтовану підставу для висловлення думки.

На мою думку, за результатами співставлення даних фінансової звітності з даними бухгалтерського обліку суттєвих відхилень не виявлено, перевірена фінансова інформація ПрАТ „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” відображена справедливо та достовірно, відповідає нормативним вимогам щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

Оскільки аудитор не приймав участь у проведенні фактичної інвентаризації активів та зобов’язань товариства, вважаю за можливе надати умовно-позитивний аудиторський висновок щодо діяльності приватного акціонерного товариства „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ”.

Валюту балансу приватного акціонерного товариства „ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ” станом на звітну дату у сумі 24 376 тис.грн. підтверджую.

Незалежний аудитор
(сертифікат серії А №18030 від 01.09.2022)

Сарієва Г.І.

Таблиця Ф.1- Тест внутрішнього контролю запасів у ПрАТ

«Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Незалежний аудитор Сарієва Г.І.

Робочий документ до розділу «Аудит запасів»

Підприємство ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Період перевірки з 1 січня 2021 по 31 грудня 2021 р.

Мета контролю:

1. Придбання, виготовлення, рух запасів належним чином відображаються в обліку.
2. Записи по придбанню, виготовленню, руху запасів відображаються достовірно стосовно рахунку, суми, періоду.
3. Оцінка проводиться достовірно. Запаси, які є морально застарілими, зіпсованими або такими, що втратили можливість надання очікуваних економічних вигод, виявляються і відображаються своєчасно.
4. Фізичні втрати не допускаються, а якщо мають місце, то за них своєчасно дають звіти.

№	Зміст	Варіанти відповіді			При мітк и
		Так	Ні	Інформ ація відсутн я	
1.	Чи відповідає зберігання запасів вимогам щодо належного зберігання: охорона, страхування (технологічні умови, необхідні пристосування, запобігання псуванню) тощо?	+			
2.	Чи закріплені запаси, що знаходяться на складі і в експлуатації, за особами, відповідальними за їх зберігання і використання?	+			
3.	Наявність договорів про повну матеріальну відповідальність з працівниками, які безпосередньо пов'язані із зберіганням, обробкою, продажем (відпуском), перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих йому запасів, якщо вони обіймають посади, передбачені спеціальним переліком?				
4.	Чи ведеться облік у розрізі підзвітних осіб?		+		
5.	Працівників, безпосередньо пов'язаних із збереженням та відпуском запасів, зобов'язують брати відпустку, призначають на час відпустки інших осіб, здійснюють передачі, інвентаризації?	+			
6.	Доступ до комп'ютеризованих записів по запасах є тільки в осіб, для яких це пов'язано з посадовими обов'язками?			+	
7.	Чи використовуються попередньо пронумеровані документи, та їх видача реєструється в журналах (книгах) пронумерованих, прошнурованих, скріплених печаткою?	+			
8.	Періодичність проведення інвентаризації: - 1 раз на рік - частіше 1-го разу на рік - рідше 1-го разу на рік	+			
9.	Чи відображається в обліку результат інвентаризації?	+			
10.	Невикористані частини інвентаризаційних описів прокреслюються лінією (2)?		+		

Продовження табл. Ф1					
11.	Чи виявлені у звітному періоді факти крадіжки та псування запасів і на яку суму?			+	
12.	Чи списувалися за нормами природний убуток запасів та їх сума?	+			
13.	Чи ліквідувались у звітному періоді запаси та їх сума?	+			
14.	Чи оприбутковували зайві матеріальні цінності, виявлені в результаті інвентаризації та яку суму?		+		
15.	Чи списувалися неліквідні та залежалі ТМЦ та на яку суму?	+			
16.	Чи проводяться на підприємстві незаплановані (раптові) інвентаризації окремих видів запасів, груп, в окремих місцях зберігання та в підзвіт?	+			
17.	Чи проводиться звірка даних реєстрів бухгалтерського обліку запасів з даними Головної книги?	+			
18.	Чи здійснюється звірка за відпуском запасів на підставі лімітно-забірних карт з документами на витрачання?		+		
19.	Чи проводиться контроль за фактами списань від псування та знищення запасів?	+			
20.	Чи здійснюється контроль за своєчасністю пред'явлення претензій за якістю та кількістю одержаних запасів?	++			
21.	Чи проводиться контроль за списанням запасів від браку у виробництві?				
22.	Чи звіряються корінці книжки доручень з Журналом реєстрації доручень ф. М-3?		+		
23.	Чи проводиться контроль за несвоєчасно зданими невикористаними дорученнями?	+			
24.	Чи проводиться контроль за точністю підрахунку первинних документів?	+			
25.	Ціни, підрахунки в інвентаризаційних описах перевіряються третьою особою?		+		
26.	Реєстри обліку ведуться особами, обов'язки яких не залежать від обов'язків по вибуттю, руху та зберіганню запасів?	+			
27.	Посадові особи періодично виявляють зіпсовані, морально застарілі і т.д. запаси?		+		
28.	Запаси в наявності, право власності, належить іншим, виключаються із підрахунків?	+			

Виконала Сарієва Ганна Іллівна

Таблиця Ф.2 -Загальний план аудиторської перевірки обліку матеріально- виробничих запасів

Перевіряється організація	<i>ПрАТ "Весело-кутський комбінат хлібопродуктів"</i>		
Період перевірки	<i>з 1 січня 2021 р по 31 грудня 2021 р</i>		
Трудомісткість перевірки	<i>320 люд.-год</i>		
Незалежний аудитор	<i>Сарієва Г.І.</i>		
Запланований аудиторський ризик	<i>5%</i>		
Запланований рівень суттєвості:	<i>якісно - відповідність нормативним актам; кількісно - 2%</i>		
№ п / п	Плановані види робіт (комплекси задач)	Період проведення	Виконавці
1	Перевірка операцій з надходження матеріально-виробничих запасів	Один раз на квартал	Сарієва Г.І.
2	Перевірка аналітичного обліку руху матеріально-виробничих запасів на складах організації	Один раз на квартал	Сарієва Г.І.
3	Перевірка обліку використання матеріально-виробничих запасів, списання нестач, втрат і розкрадань	Один раз на квартал	Сарієва Г.І.
4	Перевірка зведеного обліку матеріально-виробничих запасів	Один раз на квартал	Сарієва Г.І.
5	Проведення аналізу використання матеріально-виробничих запасів	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.

*Складено автором

Таблиця Ф.3- Програма проведення перевірки обліку матеріально-виробничих запасів

№ п / п	Найменування аудиторських процедур	Період проведення	Виконавці	Робочі документи аудитора
1. Перевірка операцій з надходження матеріально-виробничих запасів				
1.1	Перевірка обліку операцій з придбання (купівлю) МПЗ	Протягом року	Сарієва Г.І.	Відомості з обліку надходження МПЗ
1.2	Перевірка обліку операцій з надходження-передачі МПЗ в порядку обміну (бартеру)	Протягом року	Сарієва Г.І.	Відомості з обліку надходження МПЗ
1.3	Перевірка обліку інших операцій з надходження МПЗ (безоплатно, при внеску в статутний капітал та ін.)	Протягом року	Сарієва Г.І.	Відомості з обліку надходження МПЗ
2. Перевірка аналітичного обліку руху матеріально-виробничих запасів на складах організації				
2.1	Вивчення організації зберігання МПЗ (наявність ваговимірювальних приладів, стелажів і тари, стан картотеки складських карток та ін.)	І квартал	Сарієва Г.І.	Інструкція про приймання МПЗ, технічні паспорти по ваговимірювальних приладів, книги санітарного стану складів
2.2	Вивчення організації пропускової системи при ввезенні та вивезенні МПЗ організації	І квартал	Сарієва Г.І.	Книга реєстрації перепусток, повідомлення працівників охорони і комірників

Продовження табл. Ф.3				
2.3	Перевірка повноти оприбуткування МПЗ і правильності їх оцінки	Протягом року	Сарієва Г.І.	Таблиці звірки внутрішніх документів з документами постачальників
2.4	Встановлення відповідності даних складського обліку даним бухгалтерського обліку по складах, субрахунках і номенклатурними номерами МПЗ	Протягом року	Сарієва Г.І.	Оборотні відомості аналітичного і синтетичного обліку, картки складського обліку МПЗ
2.5	Перевірка повноти і якості інвентаризації МПЗ	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.	Наказ про проведення інвентаризації, наказ про облікову політику, інвентаризаційні відомості
3. Перевірка обліку використання матеріально-виробничих запасів, списання нестач, втрат і розкрадань				
3.1	Перевірка операцій з відпуску МПЗ у виробництво і на сторону на основі видаткових документів	Протягом року	Сарієва Г.І.	Витратні документи з обліку МПЗ, рахунки-фактури
3.2	Перевірка обґрунтованості списання відхилень у вартості матеріалів на випуск готової продукції	Один раз в квартал	Сарієва Г.І.	Акти та інші документи на списання МПЗ
3.3	Перевірка обґрунтованості списання розкрадань, нестач, втрат МПЗ	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.	Акти на списання розкрадань, нестач, втрат МПЗ
4. Перевірка зведеного обліку матеріально-виробничих запасів				
4.1	Перевірка даних аналітичного і синтетичного обліку МПЗ за синтетичними рахунками, субрахунками, напрямками витрат	Один раз в квартал	Сарієва Г.І.	Зведені відомості по витраті МПЗ, відомості незавершеного виробництва, журнал-ордер № 10
4.2	Звірка даних бухгалтерських регістрів і звітності	Один раз в квартал	Сарієва Г.І.	Баланс, додаток № 5, розроблювальні таблиці, журнал-ордер № 10
4.3	Звірка оформлення результатів інвентаризації	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.	Інвентаризаційні відомості по рахунках і групам МПЗ
4.4	Перевірка результатів переоцінки МПЗ	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.	Регістри за результатами переоцінки МПЗ
5. Проведення аналізу використання матеріально-виробничих запасів				
5.1	Виявлення що не використовуються протягом звітного року МПЗ	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.	Картки складського обліку МПЗ, оборотні відомості
5.2	Виявлення що не використовуються понад один рік МПЗ	Грудня 2021 р	Сарієва Г.І.	Картки складського обліку МПЗ, оборотні відомості

*Складено автором

Таблиця Ф.4- Тест внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

Незалежний аудитор Сарієва Г.І.

Підприємство «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Період перевірки з «01» січня 2021 р. по «31» грудня 2021 р.

№	Зміст запитання	Варіант відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1.	Чи є в наявності на підприємстві служба, яка контролює розрахунки з покупцями та замовниками.	+			
2.	Чи є на підприємстві відділ бухгалтерії для роботи з покупцями та замовниками.	+			
3.	Як організований розрахунок з покупцями та замовниками: <ul style="list-style-type: none"> • Одержання авансів; • Оплата після доставки; 			+	
4.	Чи одержання авансів залежить від виписки рахунків.	+			
5.	Чи виписка рахунків залежить від направлення і збереження товарно-матеріальних цінностей.	+			
6.	Чи були випадки повернення з якихось причин (невідповідність якості, кількості продукції) продукції покупцями.		+		
7.	Чи ведення аналітичного обліку дебіторської заборгованості залежить від ведення головної книги.	+			
8.	Чи у випадку виходу у відпустку працівника, який займається веденням розрахунків з покупцями, призначають іншого працівника виконувати його обов'язки.	+			
9.	Чи обмежений доступ до бази даних по розрахунках з покупцями та замовниками.	+			
10.	Скільки осіб має доступ до цієї бази даних.				
11.	Чи нумеруються документи, які стосуються відвантаження продукції (накладні, рахунки-фактури).	+			
12.	Чи контролюються недійсні та невикористані рахунки.		+		
13.	Чи затверджені преїскуранти для виставлення рахунків.	+			

Продовження табл. Ф.4					
14.	Чи перевіряється і контролюється термін оплати дебіторської заборгованості.	+			
15.	Чи виписки з банку фіксує і перевіряє особа, яка не пов'язана з обліком дебіторської заборгованості.	+			
17.	Чи перевіряються виписані клієнтами рахунки перед відвантаженням продукції.	+			
18.	Чи відвантажена кількість продукції звіряється з кількістю у виставлених рахунках-фактури.	+			
19.	Чи класифікується дебіторська заборгованість за строками оплати.		+		
20.	Чи вчасно контролюються і вирішуються скарги замовників і питання, зв'язані з виставленням рахунків-фактури.	+			
21.	Чи були випадки на підприємстві невідвантаження замовлень.		+		
22.	Чи створюється на підприємстві резерв сумнівних боргів.	+			
23.	Чи адекватність резерву на покриття сумнівних боргів по рахунках періодично оцінюється відповідальною особою.	+			
24.	Чи ведеться на підприємстві: <ul style="list-style-type: none"> • Книга реєстрації виписки рахунків • Книга реєстрації виписки накладних на відвантаження 	+			
25.	Чи існує графік документообігу на підприємстві.	+			
26.	Чи були на підприємстві випадки невчасної передачі документів на відвантаження в бухгалтерію.		+		
27.	Чи проводиться інвентаризація дебіторської заборгованості на підприємстві.	+			
28.	Аналітичний облік заборгованості ведеться в розрізі: <ul style="list-style-type: none"> • Кожного дебітора • Кожного відвантаження • Договорів 	+			
29.	Чи ведеться облік та проводиться аналіз тієї заборгованості строк позовної давності якої минув.	+			

Закінчення табл. Ф.4					
30.	Чи є на підприємстві заборгованість забезпечена векселями.		+		
31.	Чи існує на підприємстві заборгованість за бартерними операціями.		+		
32.	Чи використовується у розрахунках взаємозалік.	+			
33.	Чи списувалася дебіторська заборгованість на витрати (вказати причини).		+		
34.	Чи подається сальдо по рахунку дебіторської заборгованості на кінець року розгорнуто.	+			
35.	Чи є на підприємстві особа, яка займається аналізом дебіторської заборгованості.	+			
36.	Чи визначається вірогідна сума дебіторської заборгованості на кінець року.	+			
37.	Чи існує контроль за визначенням коефіцієнта сумнівності і нарахування резерву сумнівних боргів.	+			
39.	Чи були випадки на підприємстві задоволення вимог у судовому порядку.		+		
40.	Чи відображається по справедливій вартості відвантаження запасів в умовах відстрочки оплати.	+			

Перевірила Сарієва Г.І. _____ (підпис)

Таблиця Ф.5- Програма аудиту операцій з дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги

Замовник: ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів»

Період перевірки: 01.08.2023 р-31.08.2023 р

Незалежний аудитор: Сарієва Г.І.

№	Загальні завдання аудиту	Конкретні завдання аудиту	Процедура аудиту	Виконавець	Терміни	Примітки
1	Наявність	Перевірка фактичної наявності дебіторської заборгованості на дату балансу	Перевірка поточних господарських операцій, що призвели до появи дебіторської заборгованості з метою перевірки залишку на рах. 36,37,38; перевірка дебіторів за термінами виникнення дебіторської заборгованості	Сарієва Г.І.	01.08-02.08	
2	Права і обов'язки	Вивчення документів, які є підставою для відображення дебіторської заборгованості	Перевірка наявності і відповідності чинному законодавству документів з відображенням дебіторської заборгованості; перевірка відповідності прізвищ і сум у розрахункових і платіжних відомостях; застосування методу узгодження.	Сарієва Г.І.	02.08-05.08	
3	Факт події	Перевірити операції з продажу/придбання товарів, робіт, послуг, відображення та розкриття належним чином в балансі.	Перевірка правильності віднесення операцій до звітного періоду та контрагентів; застосування таких методів, як арифметична перевірка та спостереження.	Сарієва Г.І.	06-10.08	
4	Повнота обліку	Прослідкувати відображення операцій з появи дебіторської заборгованості від первинних документів до регістрів синтетичного обліку по рах. 36, 37, 38	Перевірка відповідності розрахунків з дебіторами: -за часом виникнення; -синтетичного й аналітичного обліку; застосування таких методів, як спостереження, аналіз, арифметична перевірка та групування.	Сарієва Г.І.	12-14.08	

Продовження таблиці Ф.5						
5	Оцінка	Перевірка правильності оформлення документів щодо виникнення дебіторської	Перевірка арифметичної точності записів первинних документів; Перевірка: -правильності віднесення заборгованості до кредиторської заборгованості; -правильності відображення і своєчасності розрахунків з дебіторами; -перевірка наявності угод з дебіторами.	Сарієва Г.І.	15-18.08	
6	Правильність представлення	Перевірка правильності класифікації дебіторської заборгованості в балансі	Вивчення балансу на предмет правильності перенесення даних з Головної книги у рядки 1125, 1130, 1140, 1145, 1155. Зіставлення сум, відображених у фінансовій звітності, із залишком у регістрах бухгалтерського обліку та у Головній книзі. Вивчення Балансу на предмет правильності і узгодженості відображення дебіторської заборгованості.	Сарієва Г.І.	20-25.08	

*Складено автором

Таблиця Ф.6- Тест внутрішнього контролю касових операцій на підприємстві *

№ п/п	Зміст питання	Результат оцінювання		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1.	Наявність договору з касиром про повну матеріальну відповідальність		+	
2.	Наявність суцільної реєстрації прибуткових і видаткових ордерів	+		
3.	Наявність на підприємстві наказу керівника про періодичність проведення інвентаризації готівки в касі	+		
4.	Наявність порушень ведення касових операцій, встановлених внутрішніми або зовнішніми аудиторами			+
5.	Забезпечення умов зберігання готівки та інших цінностей в касі підприємства	+		
6.	Дотримання встановленого порядку зберігання чекових книжок, виписки чеків і отримання по них готівки	+		

7.	Дотримання порядку документального оформлення надходження грошей до каси та їх видачі	+		
8.	Дотримання ліміту залишку готівки в касі	+		
9.	Дотримання своєчасності та повноти оприбуткування готівки в касу підприємства	+		

*авторська розробка

Таблиця Ф.7- Загальний план аудиту грошових коштів підприємства*

Етап перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавець
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта, визначення аудиторського ризику, планування аудиту касових операцій.	Статут підприємства, наказ про облікову політику, звіти попередніх перевірок, накази.	05.08.23	Сарієва Г.І.
Основний	Перевірка правильності заповнення первинних касових документів та ведення касової книги. Перевірка встановленого ліміту каси та додержання його підприємством. Перевірка правильності оформлення руху готівкових коштів. Перевірка правильності ведення обліку грошових коштів на рахунках в банках. Перевірка правильності відображення інформації про грошові кошти в фінансовій звітності.	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, журнал-ордер № 1, Головна книга, баланс, звіт про рух грошових коштів, корінці чеків, виписки банків, касова книга, звіти касира.	06.08.23-09.08.23	Сарієва Г.І.
Завершальний	Узагальнення отриманої інформації.	Аудиторський звіт та аудиторський висновок	10.08.23	Сарієва Г.І.

*авторська розробка

Таблиця Ф.8- Програма аудиту грошових коштів *

Підприємство: ПрАТ «Весело-кутський комбінат хлібопродуктів

Період аудиту: 05.10.2020 – 10.10.2020

Аудитор Сарієва Г.І.

№	Перелік питань, що перевіряються	Мета і завдання	Методи аудиту	Аудит докази	Термін	Виконавець
1	Загальні відомості про підприємство	Знайомство з бізнесом клієнта, визначення аудиторського ризику, планування аудиту касових операцій.	Документальна перевірка, співставлення	Статут підприємства, наказ про облікову політику, накази.	5.08.23	Сарієва Г.І.
2	Перевірка записів у касовому звіті із записами в касовій книзі та первинних касових документах	Встановлення відповідності, перевірка наявності та правильності заповнення первинних документів, відображених у касовому звіті	Арифметична, логічна, взаємна звірка	Звіт касира, Касова книга, первинні касові документи, облікові регістри по рахунку 30, журнал	5.08.23	Сарієва Г.І.
3	Перевірка касової дисципліни	Обґрунтування видачі та своєчасності оприбуткування готівки, додержання ліміту залишку та строків звітування по підзвітних сумах	Документальна перевірка, звірка, співставлення	Касова книга, первинні касові документи, авансові звіти, розрахунок залишку ліміту готівки	6.08.23	Сарієва Г.І.
4	Перевірка наявності рахунків, відкритих в банках	Встановлення кількості відкритих рахунків, банківські установи, що обслуговують підприємство, валюта з якою працює підприємство	Опитування, формальна перевірка	Договори про розрахунково-касове обслуговування	7.08.23	Сарієва Г.І.
5	Перевірка правильності ведення обліку грошових коштів у банку	Правильність, повнота та обґрунтованість відображення в обліку руху безготівкових коштів	Документальна перевірка, звірка, співставлення	Банківські виписки, платіжні доручення, облікові регістри по рахунках 31, 33	8.08.23	Сарієва Г.І.

6	Перевірка документів з інвентаризації грошових коштів	Правильність відображення в обліку надлишків (нестач) грошових коштів	Взаємна, логічна, формальна, документальна перевірка, співставлення	Акти інвентаризації каси, касові книги, звіти касира, облікові регістри по рахунку 30.	8.08.23	Сарієва Г.І.
7	Перевірка правильності відображення інформації про грошові кошти в фінансовій звітності	Правильність відображення даних обліку в фінансовій звітності	Арифметична, взаємна, документальна перевірки	Баланс, Звіт про рух грошових коштів, облікові регістри по рахунках 30, 31, 33	9.08.23	Сарієва Г.І.
8	Узагальнення отриманої інформації	Складання підсумкових документів з аудиту	Узагальнення	Аудиторський звіт, аудиторський висновок	10.08.23	Сарієва Г.І.

* авторська розробка

Таблиця Ф.9- Тест вибіркової перевірки залишків готівки в касі *

№ з/п	Показники	Дата											
		31.01	28.02	31.03	30.04	31.05	30.06	30.07	31.08	30.09	31.10	30.11	31.12
1.	Залишок у звіті касира	170	160	500	160	30	100	120	100	80	250	500	170
2.	Залишок у Ж-О (відомості)	170	160	500	160	30	100	120	100	80	250	500	170
3.	Залишок у головній книзі	170	160	500	160	30	100	120	100	80	250	500	170
4.	Розрахований ліміт	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
5.	Перевищення ліміту	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* авторська розробка

CERTIFICATE OF THE WINNER

This is to certify that
Velychko Olha,
Sariieva Hanna

was awarded the 1st place

IN THE FIELD OF «ECONOMICS AND ADMINISTRATION»
in the International Competition of Student Scientific Works
«BLACK SEA SCIENCE 2023»
ORGANIZED BY
ODESA NATIONAL UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
ODESA, UKRAINE

Head of the organizing committee
President of Odesa National
University of Technology

Bogdan IEGOROV

Rector of Odesa National
University of Technology

Larysa IVANCHENKOVA

Deputy head of the organizing committee
Vice-Rector of Odesa National
University of Technology

Maryna MARDAR

BSS-2023.2.32

Витяг
з протоколу № 6
засідання кафедри обліку та аудиту
від 29 листопада 2023 р.

Голова засідання кафедри: завідувач кафедри обліку та аудиту проф. Немченко В.В.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: проф. Купріна Н.М., проф., Мельник Ю.М., доценти: Антонюк О.П., Ощепков О.П., Ступницька Т.М., Тарасова О.В., Васьковська К.О., Баранюк Х.О., ас. Гребейникова Н.А.

СЛУХАЛИ: Про результати наукового колоквиуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності», який проводився 28 листопада 2023 року о 11.00 в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквиуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності».

2. Здобувачам вищої освіти які підготували та доповідали на науковому колоквиуму в рамках дослідження за темами КРМ і КРБ надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.7. Здобувачу СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» – Г.І.Сарієвої, тема доповіді: «Особливості аналізу оборотних активів в системі управління діяльністю підприємств харчової промисловості».

Зав. кафедри
обліку та аудиту

Валерій НЕМЧЕНКО

Секретар

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО